

SKOVEN

12/97
DECEMBER

UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

Juletræer i valgkamp

I det nyligt overståede kommunalvalg blev der brugt mange midler til at få vælgernes opmærksomhed. Venstres kandidat som amtsborgmester i Viborg amt, Ole Juul, har uddelt 1200 juletræer i potte og ligeså mange kalenderlys.

Ole Juul siger at nogle er godt tilfredse med gaven, mens andre ikke er interesseret i et juletræ med en hilsen på potten. Han betegner det selv som "et festligt indslag" i valgkampen.

Ole Juul er i Jyllandsposten betegnet som "et helt ubeskrevet blad i politik".

Valget gav en tilbagegang til Venstre på 1,7%. Der var borgerligt flertal i amtsrådet på 1 mandat, men et af Venstres medlemmer - Åge Koch Jensen - sprang fra. Resultatet blev at den socialdemokratiske borgmester fortsætter.

Kilder: Søndagsavisen 9.11.97, Jyllandsposten 20.11.97, 21.11.97.

Trælast til 25.000 kr/m³

En stor lastvogn fra Litauen rullede ind på Ørje Tollsted i det sydøstlige Norge. Ifølge papirerne rummede den 40 m³ trælast, opdelt i et stort antal bokse.

Men da tolderne fik kigget nærmere på lasten viste det sig at hver boks var sammensat af tynde brædder. I hulrummet lå omhyggeligt placeret cigaret-kartoner (i øvrigt af mærket Prince).

Der var i alt 1 million cigaretter - 5000 kartoner - som repræsenterer en fortjeneste på ca. 1 mio. NOK. Så hele lasten havde en værdi for "køberne" på 25.000 kr/m³.

I et andet tilfælde undersøgte tolderne 38 ruller med emballagepapir fra en af de baltiske stater. De viste sig at rumme 1,5 mio. cigaretter.

Toldvæsenet siger at smuglingen af cigaretter har taget til de senere år. Anvendelsen af skovprodukter som dæklast er mere reglen end undtagelsen.

For få år siden blev der i hele Østlandsregionen beslaglagt nogle hundrede tusinde cigaretter om året, men i de ti første måneder i år er det blevet til 10 mio. Cigaretterne kommer fra Polen og de baltiske lande og skjules i trælast, spånplader, papirruller og store sække med brænde.

Der er stor avance ved denne trafik. En karton koster 40 kr i de nævnte lande, og den sælges for 200-250 kr "under disken" i kiosker, hoteller og på større arbejdspladser.

Udsalgsprisen er i Norge for tiden omkring 400 kr, men nye afgifter ventes at bringe prisen op mod 600 kr. Så der er udsigt til fortsat gode forretninger for "importører af trælast".

Noget godt kommer der dog ud af trafikken. Frelsens Hær får nemlig foræret alle de trævarer som beslaglægges.

Kilde: Norsk Skogbruk 11/97.

Hjorthede Planteskole 1/3

v. SØREN OG THORKILD IVERSEN
Tukærvej 12 • DK 8850 Bjerringbro

SKOVPLANTER - LÆPLANTER - LANDSKABSPANTER

KATALOG TILSENDES GERNE!

KVALITETSPANTER BEHANDLET AF FAGFOLK

PLANTESKOLEN ER TILSLUTTET SKOVPLANTERINGENS ANKENÆVN

TLF.: 86 68 64 88

FAX: 86 68 64 40

Jubilæumsudgave af Kraks Større Gårde og Skove

Den 50. udgave af Kraks Større Gårde og Skove er udkommet. Det har vi markeret ved også at udgive en cd-romversion.

Kraks Større Gårde og Skove 1998

Der er sket meget siden den 1. udgave kom på gaden. Den 50. udgave af Kraks Større Gårde og Skove indeholder oplysninger om Danmarks 10.000 største land- og skovbrug, register over relevante leverandører til dansk land- og skovbrug, redaktionelt afsnit med artikelstof samt oversigt over land- og skovbrugets skoler.

Kr. 431,25 (inkl. moms)

Kraks Større Gårde og Skove 1998, cd-rom

Den 1. udgave af Kraks Større Gårde og Skove på cd-rom indeholder, ligesom bogen, oplysninger om Danmarks 10.000 største gårde og skove, navneregister samt fag- og leverandørregister. Indeholder desuden også hele Landøkonomisk Oversigt 1997 fra De danske Landboforeninger.

Kr. 431,25 (inkl. moms)

KRAKS FORLAG AS

Virumgårdsvej 21, 2830 Virum
Telefon 45 83 45 83 • Telefax 45 83 10 11
E-mail: krak@krak.dk • Web: www.krak.dk

514 Kort nyt

Juletræer i valgkamp, trælast med smugler-cigaretter.

517 Leder

Om certificering.

518 Skovkongres

Nordisk Skovkongres afholdes i Danmark i juni 1998. Skovfolk fra hele Norden mødes mange steder i landet og ser på dansk skovdrift, og der er afslutning i København.

522 Skovejere mod FSC

Skovejere fra en række europæiske lande samledes i Hamburg for at demonstrere mod FSC certificering. Billedet viser at skovejere i Thüringen er imod et FSC-monopol.

523 Nye tider for Hedeselskabet

Interview med Hedeselskabets nye adm. direktør, Ove Kloch, og den nye skovbrugsdirektør, Carsten Thygesen. Om ny struktur, hvordan skovejeren møder selskabet og nye aktiviteter.

TEMA: CERTIFICERING

526 Introduktion

528 Danske retningslinjer

532 Høringsudkast

536 Kort nyt om certificering

Udkastet til danske retningslinjer for FSC-certificering er blevet færdig og sendes nu i høring. Den første artikel giver en oversigt over emnet og de vigtigste artikler i Skoven i det forløbne år. Den næste artikel kommenterer udkastet, og FSC organisationen præsenteres. Herefter følger selve udkastet, uforkortet. Til sidst bringes noter der giver indtryk af hvad der sker på området herhjemme og i udlandet.

539 Træets Miljødag

542 Det offentlige skal gå foran

Reportage fra temadag om træets miljøegenskaber. Den første artikel fortæller om befolkningens holdninger til træ, kampagner for at øge afsætningen, den politiske forbruger og miljødeklarationer. I den næste artikel bringes et fyldigt uddrag af miljø- og energiminister Svend Auken's tale, bl.a. om hvad der skal gøres for at øge anvendelsen af træ.

545 Spor i landskabet

I efteråret er der åbnet 15 spor i landskabet. Det er et tilbud til befolkningen om at komme ud og opleve land- og skovbrug. Kortet viser sporet i Mesing Sønderkov ved Skanderborg.

548 Økologisk råderum

Det er et udtryk for hvor mange ressourcer der kan bruges uden at fremtidige generationer forhindres i at få samme velfærd som i dag. Et nyt projekt skal se på skovsektoren.

550 Årets tal

Regnskab for Skovdyrkerforeningerne i 1996/97. Omsætningen faldt med 5%, og overskuddet blev 200.000 kr.

552 DST 3/97 og 4/97

De to sidste numre af DST: Et temanummer om Klosterhede forsøgene, og en artikel om ukrudtsbekæmpelse.

553 Embedsværkets store kup

Debatindlæg om at satse på en global skovkonvention og landevis certificering. Forfatteren mener at denne løsning giver for lidt og at arbejdet går for langsomt.

557 Råtræ, klima

Aktuelle råtræpriser og klimastatistik september.

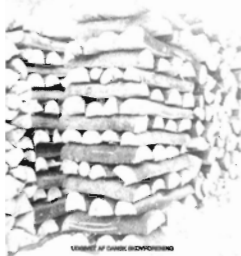
558 Nordic Wood

559 Støjskærme af træ

Nordisk forskningsprogram for øget anvendelse af træ fortsætter. Et af projekterne har omfattet støjskærme af træ. Billedet viser en støjskærm ved motorvejen nord om Nyborg.

INDEKS FOR 1997

Indeks for hele 1997 årgangen bringes midt i bladet, mellem side 536 og 537.

Forside:
Vinter-
stemning.
Foto: Bjørn
Døssing.

Skoven. December 1997. 29. årgang.
ISSN 0106-8539.

Udkommer 11 gange om året, omkring d. 20.-25. i hver måned, bortset fra juli. Abonnenter på Skoven modtager desuden nyhedsbrevet Skoven-nyt ca. 1 gang om ugen.

Udgiver: Dansk Skovforening, Amalievej 20, 1875 Frederiksberg C, tlf. 33 24 42 66, fax 33 24 02 42. Postgiro 9 00 19 64. E-mail: info@skovenes-hus.dk

Redaktion: Søren Fodgaard, ansvh. Lene Loving, annoncer og abonnenter. E-mail: sf@skovenes-hus.dk, hhv. ll@skovenes-hus.dk

Direkte indvalg:
Tlf. 33 24 51 52/231 (S. Fodgaard), 33 24 51 52/232 (Lene Loving).

Direkte fax til redaktionen:
fax 33 25 50 82.

Abonnement: Pris 430 kr inkl. moms (1998). Medlemmer af foreningen modtager bladet som en del af medlemskabet.

Skovejende medlemmer af foreningen kan tegne abonnenter til medarbejdere mv. til en pris af 350 kr. Studerende og elever kan tegne abonnement på særlige vilkår. Kontakt redaktionen for nærmere oplysninger.

Udland: Abonnement kan tegnes overalt i verden. Kontakt redaktionen for nærmere oplysninger.

Annoncer: Rekvirér vores media-brochure med oplysninger om priser, formater, oplag, indstik mv.

Indlevering: Artikler til Skovens januar nummer skal indleveres inden nytår - gerne før. Annoncer skal indleveres inden 2. januar.

Eftertryk med kildeangivelse tilladt.

Kontrolleret oplag for perioden 1/7 1996 - 30/6 1997: 4876. Medlem af Dansk Fagpresse.

Tryk: Litotryk, Svendborg.

Skovdyrkerforeningerne

Skovdyrkerforeningen Århus Nord har pr. 1. november ansat forstkandidat *Ulrik Kragh Hansen* som skovfoged. Ulrik Kragh Hansen kommer fra en stilling som administrator i Produktionsafgiftsfonden for Juletræer og Pyntegrønt.

Produktionsafgiftsfonden

Skov- og landskabsingeniør *Dirch Zibrandtzen* er 10. november ansat i Dansk Juletræedyrkerforening. Hans primære arbejdsopgave er at varetage sekretariatet for Produktionsafgiftsfonden for Juletræer og Pyntegrønt.

Ph.d. grader

Ph. d. graden (en videregående forskeruddannelse) er for nylig tildelt:

* Forstkandidat *Poul Jensen* inden for fagområdet vedteknologi. Afhandlingens titel er "Diffusion in waterlogged organic materials. Computer models".

* Forstkandidat *Carsten Smith Olsen* inden for fagområdet skovpolitik.

Afhandlingens titel er "Commercial non-timber forestry in central Nepal: emerging themes and priorities".

Egedal

Med virkning fra 1. november er *Niels Fogh* tiltrådt som administrerende direktør for Egedal Maskinfabrik A/S i Tørring. Selskabets hidtidige direktør *Verner Laursen* har som led i et generationsskifte valgt at trappe ned, men vil stadig være aktiv medarbejdende med kundepleje, udvikling og i bestyrelsen.

Niels Fogh har været ansat på Egedal i 15 år, hvor han har bestridt forskellige stillinger, senest som salgsschef.

Borreliosis-gruppe

Borreliosis er en farlig sygdom som overføres gennem bid fra skovflåten. Sygdommen er også udbredt i Tyskland, og den 13. september blev der dannet en selvhjælpsgruppe - Bundesverband Deutscher Borreliose-Selbsthilfeorganisationen - med det formål at varetage fælles interesser.

Kontaktadresse: Borreliose Informations- und Selbsthilfverein München e.V. Marielene Entholzer, Treitschkestrasse 11, D-80992 München. Tel/fax: 00 49 89 14 92 754.

Palsgaard bygger træhuse

For få uger siden startede jordarbejdet til de nye fleretages træhuse i Hørsholm nord for København - et projekt på i alt 36 boliger. Senere følger 72 boliger i Herning. Begge projekter udføres af entreprenørfirmaet C.G. Jensen (se Skoven 11/97, s. 508).

De træbaserede elementer skal leveres af elementafdelingen i Palsgaard Træ A/S. Baggrunden for ordren er dels virksomhedens store ekspertise på området og den indsats der er lagt i de to foregående års udviklingsarbejde - dels at den integrerede savværks- og element/spærvirksomhed kan levere til konkurrencedygtige priser.

De træbaserede elementer skal produceres i 1. kvartal 1998, og husene ventes færdige i løbet af sommeren 1998.

Kilde: Palsgaard Træ A/S

Dansk Planteværn

Dansk Agrokemisk Forening har nu skiftet navn til Dansk Planteværn. Foreningen organiserer producenter og leverandører af planteværnsmidler til jordbruget. Foreningen anfører som årsager til ændringen bl.a.:

- At DP ikke kun er produktorienterede, men også reelt engagerede i markeds- og samfundsvigtige helheds-løsninger.

- At DP også gerne snakker fremtid (og ikke kun fortidens synder) og bidrager til dækning af samfundets behov for kontrol af skadevoldere i fødevarerproduktionen.

- At DP ikke blot sælger "agro kemi" i snæver forstand, men leverer planteværn der gennem intensiv forskning og udvikling muliggør en fortsat alsidig og konkurrencedygtig planteproduktion i danske jordbrugserhverv.

Dansk Planteværn er en eksklusiv lille forening med kun 15 medlemmer: Bayer, BASF, Cheminova, Cyanamid, DowElanco, Du Pont, Novartis, Zeneca Agro, AgrEvo, Cillus, Rhône-Poulenc, Monsanto, KVK Agro, DLG og Kemiagro.

Kilde: Annonce fra DP, 5. 12.97.

PETER SCHJØTT'S Planteskole

Hedegårdvej 5, 7361 Ejstrupholm, tlf. 75 77 25 52, fax 75 77 31 34

Planter til: Pyntegrønt & juletræer, skov, læ & vildt

*Service; hurtig og
flexibel levering direkte til kunden.*

“VORT ÅBENLYSE LUREPASSERI”

I løbet af 1997 har Skoven bragt 70 sider om certificering. Det er ikke set før med noget skovpolitisk emne i Danmark. Og læserne er - ved vi fra mange henvendelser - trætte af at læse om certificering. I hvert fald så længe dansk skovbrug ikke er blevet mødt af kundekrav om certificeret træ.

Skovforeningen selv har kun bidraget med kortere indlæg i denne debat. De kan sammenfattes til:

- Vi tror ikke på certificering som skovpolitisk redskab. Forbrugernes interesser svinger for meget til at man kan basere en stabil skovdrift på dem. Derfor er vi grundlæggende imod FSC-ideen som netop går ud på at bruge træmarkedet til at styre skovdriften i en bedre retning (læs: i retning af de særinteresser der står bag FSC-mærket på et givet tidspunkt).
- De mange gode formål som certificering skulle opfylde - fx dokumentation overfor kunder og politikere, bedre markedsføring af træ, hensyn til særinteresser i skoven, mere naturnær skovdrift, mere biodiversitet - kan og bør opfyldes på andre måder end med certificering.
- Der kan komme kundekrav om certificering, fx krav om FSC-træ. Af kommercielle grunde følger vi derfor markedets udvikling og den internationale debat tæt, samtidig med at vi sørger for at holde en god dialog med de organisationer og trækøbere der støtter FSC. Uden at vi dog lægger skjul på hvad vi mener om FSC.

Skovforeningens linie i certificering blev i et debatindlæg i Skoven 8/97 rosende omtalt som *åbenlyst lurepasseri*. Rosen består i at der med "lurepasseri" antydes at Dansk Skovforening har stærke kort på hånden.

Det har vi måske. Men lige nu er den danske FSC-gruppens kort langt mere interessante. I dette nummer af Skoven spiller gruppen ud med et udkast til danske kriterier for FSC-certificering af skovbrug.

Udkastet er i officiel høring, og alle er velkomne til at kommentere det. Skovforeningen anbefaler varmt at alle berørte - det vil sige skovbrugets praktikere - deltager i høringen.

Skovforeningen har som observatør i FSC-gruppen rådgivet om hvilke kriterier vi tror at man kan forvente at danske skovejere vil være i stand til - og vil ønske - at efterleve.

Nogle af vores råd er taget til følge, andre er ikke. Derfor er der kriterier som vi anser for realistiske, og andre som vi anser for umulige at opfylde for danske skovejere. Vi vil offentliggøre vores eget høringssvar når det foreligger til februar.

I første omgang giver vi ordet til de vigtigste deltagere i debatten: Skovbrugets praktikere som i givet fald skulle stå med ansvaret for at gennemføre certificeret skovdrift.

Det er første gang dansk skovbruks praktikere får chancen for at tage stilling til et konkret certificeringsudspil. Vi opfordrer alle til at læse siderne 528-535 og på egne vegne svare på disse ikke helt lette spørgsmål:

- Hvilke af disse kriterier er fornuftige og mulige at efterleve ?
- Hvad skal prisen være på certificeret træ hvis det skal kunne betale sig for danske ejendomme at lade sig certificere efter kriterierne i høringssvaret?

Send svaret til den danske FSC-gruppe. Og send gerne en kopi til Skovforeningen.

Gustav Berner / Jan Søndergaard

NORDISK SKOVKONGRES 1998

Af præsidenten for Nordisk Skovunion, direktør Karen Westerbye-Juhl og generalsekretær, direktør Jan Søndergaard

“Træer og Trivsel” er det gennemgående tema for den 19. Nordiske Skovkongres i Danmark.

Den 16. juni begynder en serie på 19 todages ekskursioner fordelt over hele landet, og der afsluttes med manér i København den 19. juni.

Nordisk Skovunion, der er et samarbejde mellem Norge, Sverige, Finland, Island og Danmark, afholder Skovkongres i Danmark fra den 16.-19. juni 1998. Der arrangeres ekskursioner, seminarer og kongresser, hvor skovbrugere fra hele Norden udveksler erfaringer, modtager inspiration og drøfter

internationale forhold vedrørende skovbruget.

Skovkongressen afholdes hvert fjerde år, og Danmark var sidst vært i 1982. Dengang deltog rundt regnet 1.000 gæster, hvoraf ca. halvdelen kom fra de øvrige nordiske lande.

Som sekretariat for Nordisk Skovunion er det Dansk Skovforenings opgave at varetage planlægningen af kongressen. Formandskabet har siden 1994 været hos Skov- og Naturstyrelsen, hvis direktør *Karen Westerbye-Juhl* er Skovunionens præsident frem til afslutningen af den forestående kongres. Herefter overdrages formandsskabet til Finland.

Udover at udgøre rammerne for et festligt samvær og udveksling af erfaringer og information, er det kongressens opgave at præsentere de karakteristiske elementer ved værtslandets skovbrug.

Som noget nyt vil 1998-kongressens udtalelse søges gennemført i form af en fælles nordisk ministererklæring. Desuden vil det blive forsøgt, også at få repræsentanter fra de grønne miljøorganisationer til at deltage i specielt ekskursionerne, for at få en så bred debat som muligt.

Ekskursionerne

På 19 forskellige ekskursioner rundt

omkring i landet vises eksempler på den trivsel som skovene giver anledning til for såvel erhverv som for borgere.

Mange spændende emner tages op: Løvskovsdyrkning, herunder naturnær dyrkning af den danske national-træart bøgen, dyrkning af gran kontra vestamerikanske eksoter, dyrkning af skov på hede og i klit, flersidig drift af private og statslige skove, privat og statslig skovrejsning til glæde for produktion og rekreation, den danske naturformidlingstjeneste og meget mere.

Ekskursionerne er tilrettelagt sådan, at der også vil være tid til at dvæle ved nogle af Danmarks kultur- og naturhistoriske attraktioner.

Københavnsgaden

Plenum afholdes i Tivolis Koncertsal, der ligger i tilknytning til Tivoli lige midt i hjertet af København. Hans Kongelige Højhed Prins Joachim deltager som gæst under plenum.

Der er inviteret talere fra Norge, Sverige og Danmark. Indlæggene vil tage udgangspunkt i kongressens tema og derigennem minde os om, hvordan skoven er grundlaget for trivsel i mange forskellige sammenhænge.

Det er ligeledes planen, at den danske miljø- og energiminister holder et

indlæg. Vor minister vil på vegne af de nordiske ministre med ansvar for skovbrug, fremlægge en fælles nordisk ministererklæring. Underholdningen undervejs bliver i topklasse.

Efter plenum er der officiel modtagelse og lunch på Københavns Rådhus. Om eftermiddagen er der mulighed for enten at tage med på tur til et af de mest attraktive udflugtsmål i området omkring København - Dyrehaven og Eremitage Sletten, at besøge Tivoli eller udforske København på egen hånd.

Kongresdagene afsluttes med festbanket på Hotel Scandinavia. Og som i 1982 vil Pappa Bue's Viking Jazzband også denne gang spille op til dans.

Deltag i kongressen

Ovenfor er givet et glimt af kongressen. Et fuldstændigt billede kan kun opnås ved deltagelse i den Nordiske Skovkongres 1998. Information og udveksling af synspunkter bliver en vigtig del af kongressens lokalekursioner og plenum i København.

Mange danske skovfolk ser med glæde frem til også at fremvise herligheder, kultur og "folkeliv" for de besøgende. Der vil være mange gode grunde til at tage sin ledsager med på Kongressen. Hvorfor ikke dele oplevelserne sammen, frem for at nøjes med et ufuldstændigt referat, når man møder kollegaer, der tog turen til Danmark i 1998.

Programmet kan rekvireres efter den 12. januar 1998 ved henvendelse til Dansk Skovforening, Amalievej 20, 1875 Frederiksberg C (tlf.: 33 24 42 66 / telefax: 33 24 02 42). Få programmet tilsendt og find en spændende ekskursion at deltage i.

Ekskursionerne kommer rundt i hele Danmark - bl.a. Silkeborg og Sorø - og der sluttes af i Tivolis Koncertsal.

EKSKURSIONER I FORBINDELSE MED DEN 19. NORDISKE SKOVKONGRES 1998

Tema	Ansvarlig ekskursionsleder	Tilknyttede værter	Udgangspunkt
1. Fra økologisk katastrofe til vor tids skov- og naturforvaltning	Skovrider Frede Jensen, Nordjyllands Statskovdistrikt	-	Skagen
2. Klitskovbrug og klitnatur	Skovrider Ditte Svendsen, Thy Statskovdistrikt	-	Thisted
3. Fra frø til planke	Formand C.H. Schimmelmann, Lindenberg Gods	Buderupholm statskovdistrikt	Rold
4. Skovsundhed og rigere skov	Skovrider Bo Holst Jørgensen, Ulborg Statskovdistrikt	-	Holstebro
5. Produktion og miljøhensyn i mark, skov og træindustri	Skovrider Johannes Skov, Fusingø Statskovdistrikt	-	Ebeltoft
6. Bynær skovdrift og friluftsliv	Skovrider Peter Brun Madsen, Aarhus Kommunes Naturforvaltning	Wefri A/S	Aarhus
7. Skovrejsning, naturgenopretning og skovdyrkning på heden	Skovrider J. C. Briand Petersen, Feldborg Statskovdistrikt	Det Danske Hedeselskab	Viborg
8. Flersidigt skovbrug på private og statslige arealer	Skovrider Niels Juhl Bundgaard Jensen, Silkeborg Statskovdistrikt	Salten Langsø skovdistrikt	Silkeborg
9. Bæredygtigt skovbrug på tværs af ejerforhold	Skovrider Steffen Jørgensen, Randbøl Statskovdistrikt	-	Kolding
10. Sønderjylland på tværs	Skovrider Jørgen Eigaard, Lindet Statskovdistrikt	-	Ribe
11. Nordamerikanske nåletræer i danske skove - og produktions anvendelse	Skovrider Finn Jacobsen, Langesø skovdistrikt	Gilling A/S	Odense
12. Løvtrædyrkning, natur og landskab på Langeland.	Skovrider Søren Strandgaard, Fyns Statskovdistrikt	skovrider H. Staun, Trane-kær	Rudkøbing
13. Løvskov og løvtræ - produktion og kvalitetsråvare i fremtiden	Direktør Jens Thomsen, Stiftelsen Sorø Akademi	-	Sorø
14. Naturskov og naturnær skovdrift	Professor Bo Larsen, KVL	Stiftelsen Sorø Akademi og Forstamt Lensahn	Slagelse
15. Østdansk skovbrug, bøgeskov - juletræer og pyntegrønt	Stiftsforvalter Fl. Skyum, Vallø Stifts Skovbrug	Svenstrup skovselskab A/S	Køge
16. Skovdyrkning i den sydøstlige del af Danmark	Skovrider Mikal Herløw, Det Petersgaardske skovdistrikt	-	Mogenstrup
17. Nye anvendelser af træ i Danmark - Træ er miljø	Projektkoordinator Per Tutein Brenøe, Nordic Wood	-	Roskilde
18. Formidling	Naturvejleder Eva Skytte, Dansk Skovforening	-	Nødebo
19. Skovbrug i et udkantsområde - en kulisse for turistindustrien	Sekretariatsleder Karsten Raee, De Danske Skovdyrkerforeninger	-	Svaneke

Teknisk Chefrådgiver til Projektstyring i Stødpudezone i El Castillo, Nicaragua

(Sustainable Bufferzone Management in the Municipality of El Castillo)

Bosættelserne i området skal stabiliseres og beboernes levevilkår forbedres samtidig med, at der sikres en bæredygtig udvikling af skov-, areal- og vandressourcer. Dette skal på sin side bidrage til beskyttelsen og bevaringen af det tropiske regnskovsreservat i Indio-Maiz, de genetiske ressourcer og den biologiske diversitet. Det er under overvejelse at knytte yderligere en rådgiver til projektet.

Qualifications

Relevant university degree and extensive working experience from activities related to rural development and natural resource management in developing countries; experience in project planning, implementation, monitoring and evaluation; thorough knowledge of Spanish is essential. Language training will be offered if required; flexible attitude, adaptability and a large measure of social sensitivity with respect for other cultures is essential;

Tjenestested

Boca de Sábalos, en lille landsby ved flodbredde ca. en times bådsejllads fra San Carlos. Arbejdet skal udføres under vanskelige betingelser på projektområdet i den fugtige regnskov. Få faciliteter for den ledsagende familie. Kun lokal underskole.

Ansættelsesvilkår

To år med mulighed for forlængelse. Lønnen fastsættes på grundlag af kvalifikationer, anciennitet og familieforhold. Fri bolig, rejse- og flytteudgifter, skoleudgifter, sygeforsikring og pensionsbidrag.

Ansøgningsfrist: 15. januar 1998

Tiltrædelse: marts 1998

Ansøgningskema og yderligere oplysninger om stillingen fås ved opringning til den automatiske telefonsvarer på nummeret +45 33 92 18 88, telefax nr. + 45 33 92 18 53 eller på e-mail UM_StS3@cybernet.dk, med oplysning om navn, adresse, den stilling der ønskes materiale om, samt

Journal nr. 104.Nic.51.d

Rekrutteringsnr.: 1997/NIC.06

Ansøgning sendes til

Udenrigsministeriet, Danida, St.S.3.

Asiatisk Plads 2
1448 København K

TOPKAPNING AF OVERSTANDERE

Er billigere end du tror.
Ved min. 10 træer 350 kr/stk.

BESKÆRING/FÆLDNING AF VANSKELIGE TRÆER

og alle andre skovningsopgaver udføres.
Stødfresning/fliuhugning.

SALG AF TRÆKLATRINGSUDSTYR

Ring for tilbud

J J SKOVSERVICE

v/Jens Johansen · tlf. 53 70 32 02 · bil 30 40 87 00

Medlem af I S A

Miljø & Energiministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

Skovskolen

§-9 Sikkerhedskursus

På Skovskolen afholdes §-9 Sikkerhedskursus i dagene den 19.-20. januar og den 23.-24. februar 1998.

Kursets varighed: 2 x 2 dage.

Pris: 3.975,00 excl. moms incl. frokost og kaffe.

Tilmelding til Skovskolen, Nødebo

tlf.: 48 48 13 43, fax: 48 48 13 91 - Janne B. Poulsen

SKOVFOGED *søges til* ROSENFELDT GODS

Stillingen som skovfoged på Rosenfeldt Gods bliver ledig pr. 1/4 1998. Stillingen ønskes besat af en gift mand (M/K) ca. 30-40 år.

Stillingen omfatter driftansvar for ca. 450 ha skov.

Skovbruget drives rationelt med løv- og nåleskov samt betydelige juletræs- og pyntegrøntsarealer med meget varierende vækstforhold.

Det er en forudsætning, at ansøgeren har et stort teoretisk og praktisk kendskab til skovbrug, økonomi og edb (skovtekniker), samt at ansøgeren har ledelses-

erfaring og samarbejdsevne. Ligeledes er det en forudsætning, at ansøgeren har lyst og evne til via analyse, planlægning, styring og kontrol at starte og lede nye lønsomme produktionsgrene.

Det må påregnes, at stillingen indebærer en del praktisk arbejde.

Skovfogeden vil indgå i et lederteam med ejer, godsforvalter, inspektør, pakkeriformand, kvægbrugsleder, skytte og naturvejleder, som i fællesskab skal lede godset gennem en udfordrende og spændende fremtid.

Bolig i naturskønt område.

Skriftlig ansøgning med fornøden dokumentation skal være godset i hænde senest 15. januar 1998.

Godsejer Peter Oxholm Tillisch
Rosenfeldt Godskontor
4760 Vordingborg

Rosenfeldt Gods er på 2.300 ha med planteavl, kvægbrug, skovbrug, jagtvæsen, grøntsagsproduktion, udlejningshuse, naturvejledning, og beskæftiger ca. 30 medarbejdere.

DEN 19. NORDISKE SKOVKONGRES I DANMARK 16.-19. JUNI 1998

Velkommen til den 19. Nordiske Skovkongres,
der indledes den 16. juni 1998.

Den 17. og 18. juni afholdes rækken af ekskursioner.
Den 19. juni afsluttes kongressen i København
med bl.a. plenum og festbanket.

Reservér disse dage for deltagelse i kongressen -
"Træer og Trivsel"

Programmet kan rekvireres efter den 12. januar 1998
ved henvendelse til Dansk Skovforening,
tlf./fax: 33 24 42 66 / 33 24 02 42

NORDISK SKOVUNION

Præsident Karen Westerby-Juhl
Skov- og Naturstyrelsen

Generalsekretær Jan Søndergaard
Dansk Skovforening

SKOVE KØBES

Til mange interesserede
søges skovejendomme – især større
til kapitalstærke erhvervsfolk fra hele landet.
Ring og hør uforbindende nærmere.
Diskretion efter ønske.

Statsaut. ejendomsmægler
PEDER BØNDING
Tlf. 8667 4444
mandag - fredag kl. 9-16

EUROPÆISKE SKOVEJERE PÅ GADEN

Af Martin Einfeldt,
Dansk Skovforening

Skovejere fra 11 lande mødtes i december i Hamburg for at demonstrere mod FSC-krav.

Arrangementet viste sammenhold mellem Europas skovejere, men

også en forskellig stil i debatten med FSC-tilhængerne.

Den 4. december samledes 600 skovejere med ægtefæller og børn i Hamburg. De kom især fra Tyskland, Østrig, Sverige, Finland og Norge, men der var også repræsentanter fra Danmark, Storbritannien, Frankrig, Belgien, Holland og Spanien.

Arrangementet omfattede dels en gadedemonstration mod forlaget Axel Springer og postordrefirmaet Otto Versand der kræver FSC-certificerede papir- og træprodukter snarest muligt. Dels afholdelsen af historiens første kongres for europæisk familieskovbrug.

Initiativet til arrangementet blev taget i efteråret af Bayerns skovejforening. Ideen er at etablere en græsrodslignende bevægelse af europæiske skovejende familier - *European Family Forestry Initiative*. Bevægelsens politiske grundlag skal være den Hamburg-erklæring som blev enstemmigt vedtaget af de 600 deltagere den 4. december, se boksen.

Initiativet bakkes op af de eksisterende skovejforeninger i Europas lande, herunder Dansk Skovforening, samt af skovejforeningernes samarbejdsorgan i EU, kaldet CEPF.

Samme holdninger, forskellig stil

Arrangementet i Hamburg - og den brede enighed om Hamburg-erklæringen - var den måske hidtil stærkeste illustration af sammenhold mellem Europas skovejere.

For danske læsere har Hamburg-erklæringen måske en lidt skinger undertone. Den udtrykker frygten for at små skovejendomme bliver ødelagt økonomisk af en uheldig alliance mellem FSC og stærke kræfter på den internationale træ- og papirmarked.

Denne frygt har ikke ramt danske skovejere, sikkert fordi kundekrav om FSC-træ er ikke nået til Danmark endnu. Men frygten har tydeligvis grebet de tyske, østrigske, svenske og finske skovejere. Måske er det denne frygt mere end noget andet der giver sammenhold.

Men arrangementet i Hamburg viste også skovejernes forskellige indgangsvinkler til debatten:

I *Mellemeuropa* kører skovejerne en konfrontationslinje imod FSC og imod de kunder, fx Axel Springer og Otto Versand, der støtter FSC. Det har en slagside: Den stejle linie giver nemlig Axel Springer og Otto Versand muligheden for at score (endnu flere) pr-points på at sige "vi ønsker dialog, vi ønsker at mægle imellem skovejerne og FSC". Det var netop budskabet i de pressemeddelelser som firmaerne delte ud under demonstrationerne på fortovet foran deres hovedsæder.

I de *nordiske lande* derimod sidder skovejere og FSC-tilhængerne ofte ved samme bord og diskuterer - selv om uenighederne om FSC's velsignelser er lige så store som i Mellemeuropa. Formanden for den svenske skovejforening, Tage Klingenberg, understregede for eksempel på dagens pressekonference at selvom de svenske skovejere er trådt ud af FSC-processen, ønsker de at fortsætte dialogen med miljøorganisationerne om hvordan skovene kan og bør drives.

Det svarer til Dansk Skovforenings linie her i landet.

HAMBURG-ERKLÆRING

I bekymring over den globale skovødelæggelse og med ansvaret for Europas skove afgiver de europæiske familieejede skovejendomme denne erklæring i anledning af vor første kongres den 4. december 1997 i Hamburg:

1. Europas 12 millioner familieejede skovejendomme er et væsentligt element i bevarelsen af det rigt strukturerede og mangfoldige europæiske kulturlandskab. Familieskovbruget har gennem generationer bevist sin ansvarlighed og er i dag en bærende del af landskabet.

2. Det europæiske familieskovbrug bekender sig til en vedvarende og naturnær skovdrift. Vi støtter uforbeholdent de resultater der er opnået gennem Ministerkonferencen om Beskyttelse af Europas Skove, og vi arbejder aktivt med i følgeprocessen ("Helsinki-processen").

3. Det europæiske familieskovbrug vender sig imod en markedsstyrende alliance mellem store træ- og papirforbrugere og enkelte store skovindustrier der vil gennemføre FSC-certificering over store arealer - på trods af at denne certificering er uegnet til europæiske forhold. Dette kan bringe familieskovbrugets eksistens i fare.

4. Det europæiske familieskovbrug opfordrer regeringerne i EU's medlemslande og EU-kommissionen til at sætte ind for at bevare familieskovbruget og tage forholdsregler mod unfair diskrimination.

NYE TIDER FOR HEDESELSKABET

Interview med Hedeselskabets nye ledelse.

Om ny struktur i selskabet og ny ansvarsfordeling for medarbejderne, om hvordan skovejeren møder selskabet samt ideer til nye aktiviteter.

OK: Holdningerne i selskabet er drejet i det sidste halve år. Vi arbejder i samme retning, tænker forretningsmæssigt, og Hedeselskabet er ét selskab med fælles mål.

CWT: Det er skovejeren der formulerer behovet, og vi finder så løsningen. Det er kunden der er i centrum, og skovfogeden har frihed til at varetage kundens interesser.

OK: Vi skal se på hele træets værdikæde, og vi skal se længere end til skovvejen. Hedeselskabet kan være katalysator for forædling af skovens produkter.

Ny ledelse

Skoven er på besøg i Hedeselskabets hovedkontor i Viborg for at høre hvilke planer den nye ledelse har for selskabet. Ove Kloch (OK) blev udnævnt til administrerende direktør i april, og i oktober tiltrådte Carsten With Thygesen

(CWT) som direktør for Skov- og Landskabsdivisionen, som den tidligere Handelsdivision nu udgør en del af.

Der bliver sendt mange prøveballoner op - men de bliver også skudt hurtigt ned igen hvis de ikke kan holde. De to direktører har humoristisk sans, og de tager gas på hinanden (og på den uforberedte interviewer).

Ord som forretningsmæssig, konkurrencedygtig og markedsvilkår dukker op igen og igen.

Der er naturligt en vis arbejdsdeling mellem de to chefer. Kloch står for visionerne og de store linjer. Der kommer mange ideer frem, og han har entreprenørens sans for at lægge projekter op.

Thygesen er lidt mere jordbunden

- I løbet af vinteren ser vi på de enkelte forretningsområder og fastlægger strategier. Hver enkelt afdeling skal drives forretningsmæssigt, siger direktør i Skov- og Landskabsdivisionen, Carsten With Thygesen (til venstre).

- Alle steder hvor der er omsætning kan man skabe et positivt resultat - det gælder også i skovbruget, fortsætter adm. direktør Ove Kloch (til højre).

Struktur i Hedeselskabet

Selskabet ledes af en administrerende direktør (Ove Kloch). Der er tre divisioner med hver sin direktør:

- Skov- og Landskabsdivisionen (dir. Carsten With Thygesen)
- Miljø- og Energidivisionen (dir. K.-E. Bornhardt)
- Laboratedivisionen (dir. K. Junge Andersen)

Struktur i Skov- og Landskabsdivisionen

Divisionen ledes af Carsten With Thygesen. Driften er fordelt på ti enheder:

- Fire skovregioner (Midt/Nord, Vest, Syd og Øst)
- Maskinstationer, herunder Midt/Nord, Vest, Syd og Skovenes Maskinstation
- Planteskolerne, herunder Tvilum, Brøndlundgård og Skovfrøcentralen
- Råtræhandel
- Pyntegrønthandel
- Skovudstyrhandel
- Læplantningen

med et kendskab til de praktiske forhold i skovbruget. Han har en god fornemmelse for hvad der er realistisk, og hvor langt man kan gå praktisk og politisk.

Bedømt ud fra to timers samtale er der tale om to ret forskellige personligheder, men de supplerer hinanden godt.

Reform af selskabet

OK: Da jeg tiltrådte var det tydeligt at der var et indtjeningsproblem, og de fleste kunne se der skulle ske noget.

Der er nu skabt tre divisioner som er selvstændige resultatcentre med hver sine økonomifunktioner. Koncernstaben er slanket, således at kapacitetsomkostninger for koncernen går ned fra 15 mio. til 9-10 mio kr. Endelig er der etableret en direktion bestående af den administrerende direktør samt direktørerne for de tre divisioner.

Strukturændringerne er sket i et roligt og fornuftigt tempo, og jeg har lagt vægt på hele tiden at informere alle om hvad der foregår.

Skov- og Landskabsdivisionen udgør 3/4 af hele selskabet, og det viste sig hurtigt at der var behov for en direktør her for at kunne fortsætte med den strategiske udvikling.

Personen skulle have en skovmæssig baggrund, have prøvet en forretningsmæssig drift og have en relevant lederuddannelse. Det endte med at jeg tilbød Carsten With Thygesen Dan-

marks mest spændende job inden for skov- og landskabsområdet.

Reform af skovforvaltningen

CWT: Jeg kommer fra den finansielle sektor (Realkredit Danmark, red.), fra en virksomhed der har omstillet sig fra at være en institution til en virksomhed der konkurrerer på markedsvilkår. Det har givet gode erfaringer med hvordan man bearbejder holdninger i en organisation.

I skovforvaltningen skal der nu arbejdes i hold. Det kræver en holdleder som betegnes regionschef, men som i en vis udstrækning kan sammenlignes med den traditionelle skovrider.

Der er fire regionschefer som er resultatansvarlige for hver deres region. De er desuden ansvarlige for overordnet personaleledelse, herunder teambuilding, økonomisk styring og opfølgning, salg af ydelser og markedsføring, og hver regionschef har et eller flere faglige ekspertiseområder. I forhold til tidligere lægges der større vægt på en lederrolle, mens de administrative funktioner skal samles i Viborg.

Skovfogeden har også et geografisk ansvarsområde, som betegnes distrikt. Han er Hedeselskabets lokale mand og omdrejningspunktet for aktiviteterne i lokalområdet. Han er ansvarlig for at optimere distriktets økonomi med reference til regionschefen og under hensyntagen til regionens resultat.

Desuden har vi besluttet at udnævne Michael Glud til skovrider med særligt ansvar for SkovSam (SkovSam er et selskab der ejes af Hedeselskabet og pensionskassen PenSam. SkovSam ejer en lang række skovejendomme fordelt over hele landet. Red.).

Skovfogederne refererer nu til Michael Glud når de arbejder med SkovSams ejendomme, og de refererer til regionschefen med de øvrige opgaver. Vi har oprettet det man kalder et særskilt stor-kundeansvar, og det vil give en mere entydig kommunikation og en bedre koordinering til kundens fordel.

Skovejeren

- *Hvordan vil skovejerne opleve den nye struktur?*

CWT: Den daglige kontakt vil fortsat være skovfogeden, understøttet af regionschefen. For visse kunder indgår regionschefen også i den løbende kontakt, men kunderne vil ikke føle store ændringer.

- *Foretrækker I at tilbyde totaladministration af en ejendom, eller kan skovejeren vælge hvilke ydelser de ønsker?*

CWT: Vi leverer en bred vifte af ydelser. Udgangspunktet er at Hedeselskabet skal være konkurrencedygtigt, og der er ingen tvang om at bruge egne interne leverandører.

Imidlertid vil vi ofte anbefale at bruge fx vores egen maskinstation og vores egen planteskole. Det giver en bedre

Ove Kloch

Ove Kloch tiltrådte som adm. direktør for Hedeselskabet i april 1997. Han er 50 år og har siden 1989 været adm. direktør i entreprenørfirmaet Hans Jørgensen & Søn A/S i Odense. Det er Fyns største entreprenørvirksomhed med 800 ansatte og hører under det svenskejede C.G. Jensen.

Før 1989 var Ove Kloch med til at stifte firmaet Geomasters som udfører kortlægning og arealregistrering. Han er uddannet som landmålingstekniker og har desuden uddannelse inden for areal- og byplanlægning, økonomi samt ledelse.

Carsten With Thygesen

Carsten Thygesen tiltrådte 1. oktober som direktør for den nydannede Skov- og Landskabsdivision. Han er 33 år og kommer fra en stilling som afdelingschef for udlandsområdet i Realkredit Danmark. Han har arbejdet i RD siden 1989, bl.a. som kontorchef med dagligt ansvar for udlån til alle ejendomsstyper i Danmark.

Carsten Thygesen er uddannet som forstkandidat i 1989. Han har HD i finansiering og har gennemført den internationale lederuddannelse Executive MBA. Han har i en årrække haft et bijob som ansvarlig for en ejendom på Sydsjælland med 200 ha skov og 50 ha ager.

kvalitetssikring og dermed mulighed for at optimere den samlede kundeløsning. Jo flere ydelser der kommer fra selskabets egne afdelinger, jo lettere er det at styre og sikre kvaliteten af hele opgaven.

En fordel ved at indgå aftale om totaladministration er at ejendommen får en efterbetaling. Vi tager udgangspunkt i de vejledende priser, men når vi håndterer store mængder kan vi lettere fordele varerne til de rette kunder. Disse stordriftsfordele giver vi så videre til skovejeren i form af en bonus.

OK: Som kunde synes jeg man skal se på pris og kvalitet af den samlede ydelse. Jeg vil sammenligne med det daglige indkøb i supermarkedet. Hvis man har købt det hele i Bilka vil man sikkert opdage at enkelte varer kunne fås lidt billigere i OBS. Men hvem har tid til at styrte rundt i flere forskellige butikker for at få det allerbilligste?

Resultat for selskabet

- *Hvordan bliver Hedeselskabets resultat for i år?*

OK: Det oprindelige budget viste et overskud på 1 mio. kr, men jeg regner nu med et underskud på 12-14 mio. kr.

Resultatet af driften er forringet med 2 mio., men det meste af afvigelsen skyldes to af de associerede selskaber - Skovenes Maskinstation og Silvatec Skovmaskiner.

Vi er derfor i gang med at tilpasse omkostningerne og neddrose visse aktiviteter.

Et selskab som vores er at sammenligne med en supertanker. Den kan ikke vendes på et øjeblik. For 1998 venter vi sorte tal i regnskabet - men det bliver små tal. Og så vil jeg godt tilføje at der bliver ikke tale om at Hedeselskabet skal sælge flere skove for at dække underskud på driften.

Nye aktiviteter

- Er der planer om mere fremadrettede aktiviteter?

OK: Hedeselskabet har dygtige og engagerede medarbejdere, men de nye roller for mange funktionærer kræver en lederudvikling som vi skal igennem i løbet af 1998.

Men der er mange andre ideer under ovevejelse. Jeg sagde for et par måneder siden til Børsen at vi overvejede om der var basis for at lave en cellulosefabrik i Danmark. Disse tanker vil jeg ikke uddybe nu, for der er nedsat en arbejdsgruppe til at se på emnet.

CWT: Niels Aage er udnævnt til chef for pyntegrønt, og det skal opfattes som en klar styrkelse af det område. Målet er en øget afsætning og øget eksport. Hedeselskabet kan bidrage med en god logistik, en høj leveringssikkerhed og afsætningskanaler over hele Europa.

Vi overvejer at etablere planteskoler i udlandet som et supplement til den danske produktion. Vi kan få en større

værditilvækst ved at producere i lande hvor lønnen er lav. Hedeselskabet vil naturligvis stå inde for kvaliteten, inklusive proveniensen.

Allerede nu bliver der lavet sitkaplanter - af danske provenienser - i Irland. Og vi overvejer om vi skal lave planteskole i Polen i samarbejde med lokale partnere. Vi har et godt kendskab til forholdene i Polen, hvor vi har adskillige andre projekter. Desuden har vi igen Miljø- og Energidivisionen et polsk selskab som bl.a. bygger lossepladsanlæg i Polen.

Vi vil fremover udvikle yderligere ekspertise inden for løvtræområdet og på konvertering af hedegrøn til mere naturnært skovbrug. Miljø- og landskabsplantning - hvor vi også står stærkt - vil der også blive fokuseret yderligere på fremover.

OK: Vi har i mange år været medejere af Silvatec Skovmaskiner, men vi er nu kommet frem til at det ikke er afgørende for Hedeselskabet at være medejere. I starten var Silvatec nærmest et udviklingsværksted for vore skovmaskiner. Siden har Silvatec fået mange andre kunder, de har en stor eksport, og de laver meget andet end skovmaskiner.

For at videreudvikle Silvatec Skovmaskiner vil det være fornuftigt at vurdere og undersøge mulighederne for andre strategiske ejerskabsforhold.

Vi vil heller ikke stoppe med at udvikle redskaber til skovbruget. Da jeg kom hertil blev jeg klar over at der er brugt mange penge på det område gennem årene - overraskende mange - men vi skal fortsat være med til at udvikle skovredskaber.

Som man kan forstå er der en række udviklingsprojekter i tænketank i øjeblikket, og vi vil gerne have ro om overvejelserne. Når udviklingsprojekterne internt er gennemanalyseret og besluttet kan og vil vi informere nærmere. Vi vil ikke fremstå med et hav af ideer - fremtiden skal bygge på nytænkning som bygger bl.a. på en realistisk optimisme.

Vi kan tjene penge på dansk skovbrug, men vi skal gøre det anderledes. Det kræver at vi tænker utraditionelt.

sf

tubex®

vækstrør

tubex er markedets eneste dobbeltvægede planterør. Med tubex får du en meget god vækst og sikres mod:

- vildbid
- musebid
- frostskader
- skader fra maskiner

Poda Hegn

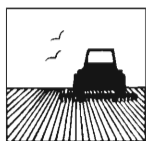
Importør:

Poda Hegn Fyn

Teglværksvej 54

5884 Gudme

Telf. 62 25 12 54, fax 62 25 12 53

FREDESBORG MASKINSTATION A/S

STØDRYDNING

- Optagning af stød
- Neddeling af stød
- Neddeling af grenaffald
 - 250 m³ pr. time
- Sammenskabning af stød og ris
- Dybdepløjning
- Klipping af levende hegn med fingerklipper
- Nedramning af pæle/opsætning af hegn
- Oprensning/etablering af søer, moser, grøfter, kanaler og voldgrave m.m.
- Vedligeholdelse af skovveje

Kontakt : **FREDESBORG MASKINSTATION**, for et uforbindende tilbud!
TLF. 48 17 17 75 - 30 46 32 72

Vi kommer overalt

FREDESBORG MASKINSTATION AS · Fredriksholmsvej 2 · 3400 Hillerød
Tlf. 4817 1775 / 3046 3272 · Fax 4817 1913

INTRODUKTION TIL CERTIFICERING

Denne artikel giver en introduktion til emnet certificering - samt oversigt over de vigtigste artikler i Skoven om emnet.

Hvis en skovejendom er certificeret betyder det at en uafhængig part garanterer at skoven er dyrket efter visse nærmere angivne kriterier.

I denne artikel besvares en række spørgsmål om certificering, og der henvises til hvor der kan læses mere om emnet. Hvis man ønsker et hurtigt overblik kan det anbefales at koncentrere sig om de kursiverede artikler.

Hvad er FSC?

FSC har til formål at fremme en skovdrift der er "økologisk forsvarlig, socialt gavnlig og økonomisk levedygtig" ved at etablere en international miljømærkning af træ. I boksen side 529 gives en kort oversigt over FSC og den danske arbejdsgruppe.

FSC har hovedkontor i Mexico, og der afholdes generalforsamling hvert 3. år. Den seneste generalforsamling er omtalt i Skoven 8/96, s. 330.

På de følgende sider bringes udkastet til danske regler udarbejdet af den danske FSC arbejdsgruppe. Dermed kan man se hvad det vil indebære hvis en skovejendom vælger at lade sig FSC-certificere.

Kan skovloven bruges til certificering?

Emnet blev første gang omtalt af Niels Elers Koch i Skoven 5/97, s. 244. Forslaget går ud på at certificeringen baseres på den nuværende skovlov og kontrolleres af skovlovs-myndighederne. Metoden er enkel, billig og let at administrere.

Ideen blev afvist af flere miljøfolk - Skoven 6-7/97, s. 304 og 306 - samt af to forskere - s. 307. Peter Sørensen afviste ideen i 8/97, s. 348, med påstanden om at der er en række "huller" i skovloven.

Under en høringen i Århus blev emnet bragt op igen, og det førte til en artikel af Peter Feilberg i Skoven 10/97, s. 426. Han skriver at skovloven kan bruges - *såfremt* den ændres på en række punkter således at den svarer til FSC's krav. Denne løsning vil indebære at alle skovejendomme bliver certificeret uanset om de ønsker det eller ej.

Ideen med at bruge skovloven er også blevet lanceret som *landevis certificering* - dvs. at alle ejendomme i landet certificeres på én gang. Denne model diskuteres af Skov- og Naturstyrelsen

Er det en fordel for danske skovejere at få et certifikat på at de følger FSC's retningslinjer? En række artikler i Skoven diskuterer emnet.

relsen i Skoven 10/97 s. 430 og af Hedeselskabet i Skoven 11/97 s. 498.

Hvad mener Skov- og Naturstyrelsen?

Skov- og Naturstyrelsen driver statskovene, administrerer mange af de love der vedrører skovbruget og er skovtilsyn for de private skove. Styrelsen har diskuteret certificering generelt i Skoven 5/97, s. 222.

Senere har Skov- og Naturstyrelsen gået ind i debatten om landevis certificering i Skoven 10/97, s. 430. Disse tanker er udviklet videre til begrebet "Det nationale skovprogram" i Skoven 11/97, s. 510.

Her nævnes FSC som en ud af flere muligheder for certificering. Men den model der lægges størst vægt på er baseret på skovloven inkl. tilskudsordninger, nationale målsætninger for skovrejsning mv., national strategi for bæredygtig skovdrift, internationale aftaler og meget mere.

En af de internationale aftaler der kan indgå i programmet er en skovkonvention som omfatter de fleste lande i verden og beskriver en række minimumskrav til skovdrift. Dette arbejde er omtalt i Skoven 8/97, s. 338.

"Det nationale skovprogram" vil formentlig blive afvist af miljøorganisationerne. Peter Sørensen skriver side 553, at efter hans mening er forbedringerne for små, og arbejdet går for langsomt.

Er der andre muligheder end FSC og skovloven?

Der kan naturligvis tænkes endnu flere løsninger. På europæisk plan foregår et

arbejde om "paneuropæiske retningslinjer for bæredygtig skovdrift" - en ide som ligger tæt op ad skovkonventionen.

En anden mulighed er ISO 14001 - et miljøstyringssystem. Her står ISO som garant for at man overholder en række regler som man selv har fastsat. Denne løsning vil blive brugt af den svenske skovkoncern SCA, se side 537.

En anden model er en varedeklaration - se Skoven 10/97, s. 425. Altså en erklæring fra producenten om hvilke vilkår skovene drives under - dvs. primært den lovgivning der gælder i Danmark.

Hvad koster certificering?

Det er svært at sige, da der ikke er certificeret skovejendomme i Danmark. Et overslag er nævnt i Skoven 10/97, s. 423.

Vil forbrugerne efterspørge FSC-mærket træ? Og vil de betale en merpris?

Det er nok det punkt hvor der hersker størst usikkerhed. Der findes meget få erfaringer, fordi der findes meget lidt certificeret træ på markedet.

Emnet har været diskuteret på høringen i september. Konklusionen blev at der ikke er tegn på at mikroforbrugere efterspørger FSC mærket træ i øjeblikket. Der er dog enkelte makroforbrugere i udlandet som har sagt at de vil købe FSC mærket træ. Med makroforbrugere menes møbelkæder, store private virksomheder, offentlige institutioner mv. Se Skoven 10/97, s. 422.

I forbindelse med projektet Træ er Miljø har man undersøgt danskernes holdninger til skovdrift og til træ som materiale. Se Skoven 5/97, s. 232, hhv. Skoven 6-7/97, s. 302.

I DST 4/95 er omtalt tre undersøgelser om holdninger til miljø hos forbrugere i USA, Storbritannien og Grækenland. Det fremgår at mange forbrugere har stor bevidsthed om miljø, men når de står i en konkret købsituation er der mange andre forhold som har større vægt.

Konklusionen er at *ud fra erfaringerne i øjeblikket* er det meget usikkert om der er noget større marked for certificeret træ. Og der er intet der tyder på at omkostningerne til certificering og omlægning af driften kan dækkes gennem en merpris på træet.

Hvad sker der i udlandet?

Der arbejdes med certificering i en række lande. Sverige er nok det land som på nationalt plan er nået længst.

En FSC-arbejdsgruppe præsenterede i sommer et udkast til svenske regler

- se Skoven 8/97, s. 327. Gruppens medlemmer er bl.a. en række miljøorganisationer og de store svenske skovsel-skaber, men ikke de mindre svenske skovejere der står for ca. 60% af Sveriges hugst.

Udkastet har nu været i høring og er blevet ændret på nogle punkter. Det skal til januar behandles i FSC's besty-

relse. Se omtale i Skoven 10/97 s. 441 og Skoven 11/97 s. 482.

Noterne side 536-538 i dette nummer giver et indblik i situationen i en række europæiske lande.

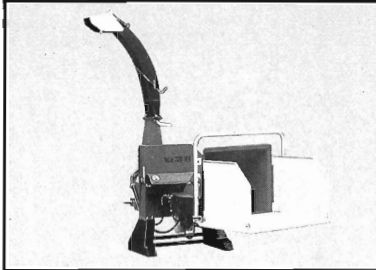
Hvad mener de private skovejere?

De mindre private skovejere (dvs. enkelt-

personer uden for store koncerner) er som helhed afvisende over for FSC certifi-cering. De svenske skovejeres syn er omtalt i Skoven 11/97, s. 482. De euro-pæiske skovejeres syn i Skoven 6-7/97, s. 297, samt i dette nummer s. 522.

Dansk Skovforenings synspunkter er opsummeret i lederen side 517.

sf

TeCe

Flishugger: Er en stabil og robust maskine

- Enkel montering der er nem at betjene
- Ensartet flis kvalitet til både flisfy og afdækning
- Priser fra kr. 23.700 - kr. 248.000

Vi har netop nu et godt tilbud til Dem på TeCe flishugger. Ring og hør nærmere.

PROFI 700 S

Træsav og brændekløvningsmaskiner:

Maskiner med høj kapacitet og nem at betjene.

Den fås til:

- Traktordrift
- El- og traktordrift
- Benzin motor og traktordrift

Eks: Profi 700 S Traktordrift med eget hydraulik-system kr. 19.800 eller Profi 700 S med El- og Traktordrift med eget hydrauliksystem kr. 24.900.

HAKKI PILKE 2X

Saver og kløver brænde op til 30 cm

Ø automatisk

Op til 20 m³/t

- kædesav
- 2 kløvestationer

Priser fra kr. 40.500 - kr. 58.000 excl. moms

Vi ønsker vores kunder en glædelig jul og et godt nytår.

ABM STÅL

Egedevej 149 · 4640 Fakse · Tlf. 56 39 77 22 · Fax 56 39 77 33 · Bil 20 41 18 19

MOHEDA SKOVVOGNE

Til 1993 solgt under navnet FMV skovvogne.

Professionelt udstyr til dansk skovbrug med MOHEDA eller FMV kraner.

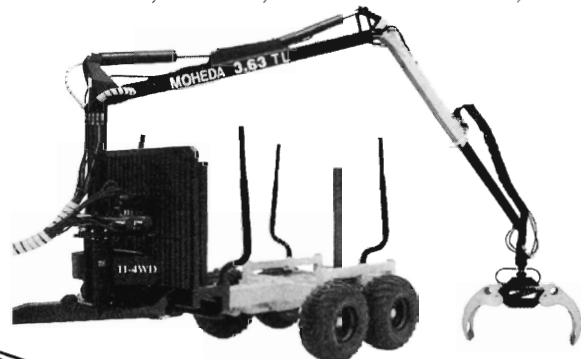
Skovvogne m. boggie og vognstyring.

8-S:	8 tons	kr. 44.800,-
10-S:	10 tons	kr. 56.700,-
11-S:	11 tons	kr. 69.700,-
13-S:	13 tons	kr. 91.200,-
9-4 WD :	9 tons	kr. 67.900,-
11-4 WD:	11 tons	kr. 105.500,-
13-4 WD:	13 tons	kr. 198.600,-
15-4 WD:	15 tons	kr. 228.600,-

Alle kraner leveres incl. grab, rotator og manøvreventil.

Moheda kraner. Nettomoment, rækkevidde

2.51 L :	2,0 tonm. 5,1 m	kr. 49.300,-
2.60 TL:	2,4 tonm. 6,0 m	kr. 65.400,-
3.64 TL:	3,0 tonm. 6,4 m	kr. 81.600,-
3.76 TL:	3,0 tonm. 7,6 m	kr. 99.500,-
4.60 TL:	4,0 tonm. 6,0 m	kr. 121.200,-
4.73 TL:	4,0 tonm. 7,3 m	kr. 134.200,-

Vi ønsker Dansk Skovbrug en glædelig JUL og et godt MOHEDA NYTÅR

ROWITEK ApS

Gl. Færgegaard, DK-4771 Kalvehave
Tlf.: 53 78 85 55, Fax: 53 78 88 39

Svend Meldgaard

Tebbestrupvej 98
DK-8900 Randers
Tlf.: 86 41 17 11
Fax: 86 43 48 03

DANSKE FSC-RETNINGSLINJER TIL HØRING

Af Peter Feilberg, Nepenthes Consult *

Den danske FSC-arbejdsgruppe har netop sendt et udkast til danske retningslinier for certificering af skovdrift til høring.

Retningslinierne kan også anvendes til inspiration for skovejere, som ønsker at tage særlige hensyn i skovdriften.

FSC er en international paraplyorganisation med omkring 200 organisationer og firmaer som medlemmer. Formålet med FSC er at give skovejere, som tager en række særlige hensyn i skovdriften, mulighed for at få dette honoraret. De kan dermed sælge deres produkter med et internationalt anerkendt certifikat og mærke.

FSC har internationalt udarbejdet et sæt principper og kriterier for skovdrift, der forener økologiske, økonomiske og sociale hensyn. Sættet består af 10 overordnede principper hver med en række mere specifikke kriterier.

Fra globalt til nationalt plan

FSC's principper og kriterier udstikker overordnede rammer for de hensyn, skovdrift verden over skal tage for at blive certificeret. Principperne er ikke beregnet til at certificere efter direkte,

men bruges som grundlag for at udarbejde lokale retningslinier.

Hertil nedsætter FSC lokale arbejdsgrupper med repræsentanter for de interesseorganisationer og firmaer, som ønsker FSC-certificering. For at blive godkendt af FSC skal arbejdsgruppen bestå af medlemmer fra erhvervet, fra miljøorganisationer, samt fra arbejder- eller friluftorganisationer.

Dansk arbejdsgruppe

I juni måned 1996 blev en dansk FSC-arbejdsgruppe stiftet. Arbejdsgruppens formål var at udarbejde retningslinier for FSC-certificering af skovdrift i Danmark.

Da ingen af arbejdsgruppens repræsentanter fra skovbrug eller træindustri endnu har søgt om formelt medlemskab af FSC, er den danske arbejdsgruppe endnu ikke formelt godkendt af FSC. Skovbrugets repræsentanter deltager i arbejdsgruppen som observatører.

Deltagerne i den danske arbejdsgruppe fremgår af boksen. Medlemmerne er organisationer, som er meldt ind i FSC eller er ved at ansøge om medlemskab. Observatørerne er organisationer, som endnu ikke har besluttet sig for at søge om medlemskab af FSC.

Den danske proces

Den danske arbejdsgruppe valgte at bruge de kriterier, som blev udarbejdet af Nepenthes Consult for Skov- og Naturstyrelsen i forbindelse med Projekt Bæredygtig Skov som udgangspunkt for det videre arbejde. (Projektet er omtalt i Skoven 5/97, s. 226, red.).

Arbejdsgruppen har siden udviklet retningslinier, der er bedre tilpasset FSC's principper og kriterier for skovdrift. Samtidig er retningslinierne blevet justeret i forhold til andre landes tilsvarende retningslinier.

Det har medført, at en række af de mest udgiftskrævende hensyn i retningslinierne fra Projekt Bæredygtig Skov blevet mindsket eller helt fjernet.

Endelig er de danske retningslinier blevet justeret i overensstemmelse med diskussionerne i arbejdsgruppen. Det

er så vidt muligt forsøgt at nå til enighed om kriterierne blandt alle deltagerne - både medlemmer og observatører. I sidste ende vil det dog være medlemmerne, der træffer de endelige beslutninger.

Retningslinierne

De danske retningslinier består af i alt 11 overordnede principper for skovdriften. Hvert princip følges af et antal mere specifikke kriterier.

Mange af kriterierne er allerede opfyldt i skovbruget i dag. De er alligevel udtrykt i kriterierne, for at de danske retningslinier skal kunne sammenlignes med retningslinier fra andre lande og med FSC's globale principper og kriterier. Og hvad der er en naturlig del af dansk skovbrug, behøver absolut ikke at være det i resten af verden.

Ifølge FSC's regler skal skovdriften imidlertid tage en række hensyn, som ikke er indeholdt i den nuværende danske lovgivning. Følgende gennemgang af retningslinierne lægger derfor hovedvægten på de kriterier, som indeholder særlige hensyn, der går ud over den nuværende skovlov.

Gyldighedsområde

Retningslinierne anvender ikke det specielle danske fredskovsbegreb. Al skov på ejendommen uanset fredskovsstatus skal dyrkes efter retningslinierne for at blive certificeret.

Ejeren skal derfor oplyse ejendommens skovareal ved indtegnning på et kort. Man kan vælge at udelade arealer med juletræer og pyntegrønt, uanset om disse er anlagt på fredskov.

Dette medfører, at produktionen af juletræer og pyntegrønt ikke påvirkes af retningslinierne. Dog hindrer retningslinierne, at man konverterer nye skovarealer til traditionelle juletræs- og pyntegrøntkulturer. Og bliver et juletræs- eller pyntegrøntsareal tilplantet med skov, vil det automatisk blive omfattet af retningslinierne.

Naturnær skovdrift

Ifølge retningslinierne skal man påbe-

* Peter Feilberg er forstkandidat i Nepenthes Consult og har desuden fungeret som sekretær for den danske FSC-arbejdsgruppe.

gynde en omstilling til naturnær skovdrift i takt med, at mulighederne viser sig i skoven.

Omstillingen består blandt andet af en lokalitetstilpasning af træartsvalget og anvendelse af plukhugst, gruppevis foryngelse eller underplantning, hvor det er muligt.

Andelen af hjemmehørende træarter skal bevares. For skove domineret af eksotiske arter skal andelen af hjemmehørende arter gradvist øges.

Hensyn til biodiversitet

En række af retningslinierne skal sikre, at skovens naturlige biologiske mangfoldighed bevares eller øges.

Udlægning af områder med urørt skov er et centralt element i FSC's retningslinier. Arbejdsgruppens udspil er her, at mindst 5 procent af skovens areal skal friholdes for drift. I praksis vil disse arealer allerede findes i mange skove.

Et andet vigtigt element i sikringen af skovens biodiversitet er beskyttelse af skovens biologisk værdifulde træer, som f.eks. hule træer eller redetræer. Desuden skal der løbende udpeges et antal træer, som skal have lov til at dø naturligt.

Endelig forbyder retningslinierne brug af pesticider og tillader kun undtagelsesvis gødskning i skovdriften.

Planlægning og opfølgning

Planlægning og opfølgning af skovplaners udførelse er vigtige elementer i FSC's principper og kriterier. Det er helt naturligt.

Skoven ændres ikke fra den ene dag til den anden, og det kan i princippet tage op til flere trægenerationer, inden målsætningerne i retningslinierne er nået. Derfor bliver planen et vigtigt redskab til at lede processen i den rigtige retning og dokumentere, at man rent faktisk er på vej mod målet.

Skovplanen skal være bredere end en normal dansk driftsplan. Den skal foruden de normale opgørelser af vedmasse også indeholde detaljer om skovens biologiske, kulturelle og friluftsmæssige værdier, samt en beskrivelse af skovdyrkningsystemet.

Omfanget skal naturligvis stå i forhold til ejendommens størrelse. Den behøver ikke fylde mere end nogle få sider for de små skovejendomme.

Foruden den normale hugstoppørelse skal overvågningen omfatte skovtilstand samt skovens natur- og kulturværdier.

Dialog med lokale

For at undgå konflikter og misforståelser anbefaler retningslinierne desuden, at interessegrupper og lokale inddrages i en dialog om skovens forvaltning. Dette er naturligvis mest relevant på større skovejendomme og for bynære skove.

Det er ikke specificeret, hvordan den-

HVAD ER FSC?

FSC i Danmark

Den danske arbejdsgruppe under FSC – Forest Stewardship Council – blev stiftet i juni 1996 af en række organisationer med Regnskovsgruppen Nepenthes og WWF Verdensnaturfonden som initiativtagere.

Arbejdsgruppens formål er at udarbejde retningslinier for certificering af dansk skov under den internationale FSC-certificeringsordning. Arbejdsgruppen er i det forløbne halvandet år vokset til at omfatte 17 institutioner og organisationer. Heraf er 7 medlemmer af FSC, mens 11 har deltaget i arbejdet som aktive observatører.

Deltagerne i den danske arbejdsgruppe er (O = observatører, øvrige er medlemmer):

Miljøinteresser:

Danmarks Naturfredningsforening, Greenpeace-Danmark, Natur og Ungdom, Regnskovsgruppen Nepenthes, WWF-Verdensnaturfonden, Dansk Ornitologisk Forening (O).

Sociale interesser:

BAT - Bygge-, Anlægs- og Træ-kartellet, SiD - Specialarbejder Forbundet i Danmark, Danske Skov- og Landskabsingeniører (O), Friluftsrådet (O).

Økonomiske interesser:

Dansk Skovforening (O), De Danske Skovdyrkerforeninger (O), Hedeselskabet (O), Landsforeningen Økologisk Byggeri (O), Landsforeningen af Økologiske Jordbrug (O), Skov- og Naturstyrelsen (O), Træets Arbejdsgiverforening (O), Århus Kommunes Skove (O).

Initiativer som den danske arbejdsgruppe foregår i øjeblikket i 26 lande rundt om i verden. Briterne er ved at være klar til at sende deres retningslinier ind til FSC. I Sverige er man nået længst, og svenskerne venter i øjeblikket på godkendelse af deres retningslinier fra FSC's bestyrelse.

FSC internationalt

Formålet med FSC er verden over at støtte skovbrug, der er til gavn for både skovnaturen; og mennesker, der bor og arbejder i skoven; skovens gæster, og for skovejeren.

FSC fremmer sit mål ved at få certificeret skovområder, der drives på denne måde, og ved at fremme udviklingen af nationale certificeringsinitiativer. Certifikatet er forbrugernes garanti for, at det træprodukt, de står med i hånden, kommer fra et skovområde drevet under særlige hensyn, uanset hvor i verden, det er produceret.

FSC's overordnede principper for hensynsfuld skovdrift bruges som grundlag for at lave direkte anvendelige retningslinier for skovdrift i de enkelte lande. Det er disse operative retningslinier, den danske arbejdsgruppe nu er kommet med et udkast til. Retningslinierne skal godkendes af FSC, og derefter kan de bruges til certificering.

FSC's opbygning

FSC er en international medlemsorganisation, der arbejder i alle verdensdele og har hovedkvarter i Mexico. Organisationen blev stiftet i 1993 af repræsentanter for miljøorganisationer, træhandlere, skovbrugserhverv, indfødte folks organisationer, skovejere og certificeringsfirmaer som en reaktion på den negative udvikling, verdens skove er inde i.

Den øverste myndighed er generalforsamlingen, som afholdes hver andet eller tredje år. Bestyrelsen vælges af generalforsamlingen, som består af FSC's medlemmer. De er fordelt i tre kamre - det sociale, det miljømæssige og det økonomiske (denne tredeling går igen i de nationale arbejdsgrupper).

De tre kamre har lige stor indflydelse, og deres stemmer vægtes lige højt. Bestyrelsen består af tre personer fra hvert kammer. Der er i øjeblikket godt 180 medlemmer fra ialt 36 lande i FSC.

Uafhængig certificering

FSC er organiseret sådan, at bestyrelsen godkender uafhængige konsulentfirmaer, der så foretager evalueringen og certificeringen af skovområdet ved hjælp af de retningslinier, der gælder i området.

Der er med andre ord en tredeling mellem dem, der udarbejder retningslinierne, dem der certificerer skovdriften, og dem der ejer skoven. Det er denne opsplitning, der sikrer uvildighed i systemet og gør ordningen troværdig.

For at sikre det samme niveau over hele verden sker der løbende en harmonisering af de lokale retningslinier. Det er ikke troværdigt, hvis en svensk skovejere i Skåne og en dansk skovejere på Sjælland med stort set samme slags skov skal vurderes efter vidt forskellige retningslinier.

Der er ved udgangen af 1997 certificeret over 3,7 millioner hektar skov i verden. Yderligere 6 millioner hektar er ved at blive vurderet med henblik på certificering. Der er mere end 400 forskellige FSC-mærkede produkter på markedet i Europa – dog endnu ikke i Danmark.

ne dialog skal finde sted, men det kan for eksempel være i form af ekskursioner som dem, der finder sted på Skovenes Dag eller ved orienteringsmøder.

Fleksibilitet

Retningslinierne skal ikke opfattes som ultimative krav. Når en skovejendom certificeres, forlanger FSC og de FSC-godkendte certificeringsorganisationer nemlig ikke en fuldstændig overholdelse af samtlige retningslinier.

Der er plads til individuelle vurderinger, hvor specielle lokale forhold kan gøre overholdelse af enkelte kriterier urimelig.

Oftentimes vil det være op til den enkelte ejer at vurdere, hvordan retningslinierne mest hensigtsmæssigt kan opfyldes på ejendommen, når de lokale forhold tages i betragtning.

Certificeringsorganisationen vil vurdere, om hvert enkelt kriterium er tilstrækkeligt opfyldt på den enkelte ejen-

dom. Desuden foretager de en samlet vurdering af, hvor tæt skovdriften ligger på overholdelse af hele sættet af danske retningslinier.

Gruppecertificering

Set i internationalt lys må de fleste danske skovejendomme betragtes som små. For at sikre, at certificering af små skovejendomme er økonomisk mulig, har FSC udarbejdet specielle regler herfor. Princippet er, at en hel række

Der skal anvendes plukhugst, gruppevis foryngelse eller underplantning hvor det er muligt.

Man kan vælge at udelade arealer med juletræer og klippegrønt fra certificeringen - men man kan ikke konvertere nye skovarealer til pyntegrønt.

Hule træer eller redetræer skal beskyttes - og der skal løbende udpeges et antal træer som skal have lov til at dø naturligt.

Andelen af hjemmehørende træarter skal bevares. For skove domineret af eksotiske arter (herunder hører rødgran) skal andelen af hjemmehørende arter gradvist øges.

ejendomme certificeres som én enhed. Det kaldes i FSC-sprog for 'gruppecertificering'.

Gruppecertificering giver mulighed for, at alle skovejendomme der ønsker certificering inden for en region kan stifte en paraplyorganisation og blive certificeret som én skovejendom. De enkelte skovejendomme behøver ikke overholde alle retningslinierne, blot paraplyorganisationen samlet overholder dem.

I Danmark vil Hedeselskabet eller en skovdyrkerforening være oplagte paraplyorganisationer, men der er mange andre muligheder. For eksempel kan selvstændige skovbrugskonsulenter, der administrerer en række ejendomme, fungere som paraplyorganisation, eller en gruppe skovejere kan gå sammen om en fælles certificering.

Reglerne er fleksibelt opbygget og vil kunne tilpasses næsten alle tænkelige paraply - lige fra grupper, hvor medlemmerne har selvstændig planlægning og administration til grupper, hvor en fælles administration varetager hele skovdriften.

Den største besparelse på certificeringsudgiften opnås for grupper med et veludbygget fælles system for administration og planlægning, og for grupper, der internt kontrollerer overholdelse af FSC's retningslinier. For disse grupper skal certificeringsfirmaet kun gennemgå en skovplan og foretage få stikprøver for at checke, at den interne kontrol fungerer.

Videre arbejde

Arbejdsgruppen opfordrer nu interesserede i FSC-certificering til at komme med kommentarer til det nuværende udkast.

Arbejdsgruppen vil derefter gennemgå hørings svarene og justere retningslinierne.

Retningslinierne vil være vejledende for certificeringsfirmaerne, og de skovejere, som er i gang med at få certificeret deres ejendomme i Danmark.

Når der er optaget flere danske økonomiske medlemmer af FSC, vil retningslinierne kunne indsendes til endelig godkendelse.

Processen fortsætter

Selv om retningslinierne godkendes af FSC, vil der stadig være behov for ændringer fremover.

De nuværende retningslinier giver arbejdsgruppens vurdering af, hvordan man bedst opfylder FSC's principper og kriterier i Danmark. Med tiden vil det sikkert vise sig, at nogle af kriterierne ikke fører til det forventede mål eller medfører andre uhensigtsmæssigheder, som kræver en justering.

Samfundets krav og forventninger til skovdriften vil også ændre sig med tiden. Ligeledes får vi flere erfaringer, ny viden og udvikler alternative metoder, som alt sammen kræver ajourføring af retningslinierne.

Interessegrupper og lokale skal inddrages i dialog om skovens forvaltning. Det kan fx ske i form af ekskursioner.

Ikke bare certificering

Selv om retningslinierne hovedformål er certificering, så kan de også bruges til inspiration for de skovdykere, som gerne vil tage flersidige hensyn i deres skovdrift, men ikke ønsker certificering.

Gennem retningslinierne giver deltagerne i FSC-arbejdsgruppen deres bud på, hvordan man kan operationalisere FSC's hovedmål: at fremme økologisk forsvarlig, socialt gavnlige og økonomisk levedygtig forvaltning af verdens skove. Dette hovedmål må de fleste danske skovfolk kunne skrive under på, selv om man ikke er enig i alle de detaljerede regler.

Yderligere information

FSC's internationale Principper og Kriterier for god skovdrift kan hentes på internetadressen:

<http://www.fsc.dk/>

hvor man også kan hente de danske retningslinier.

Til sammenligning kan de svenske retningslinier findes på adressen

<http://www.forestry.se/fsc/standard/standard.htm>

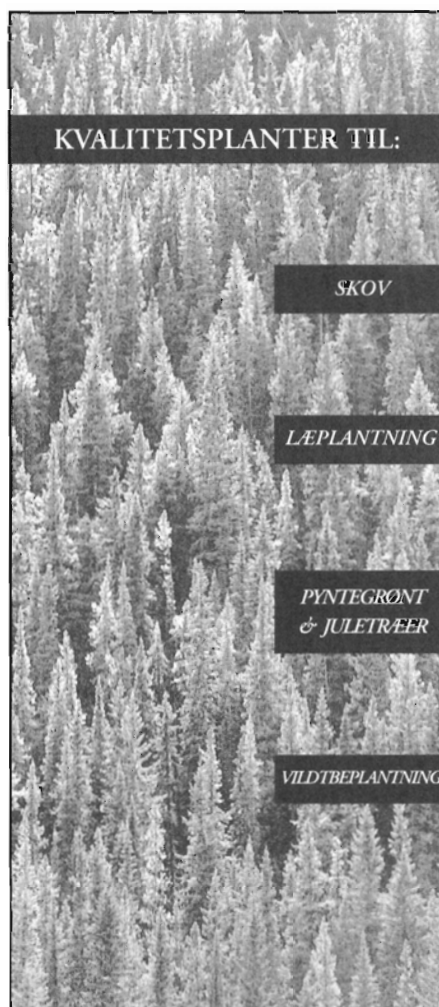
Bemærkninger og ændringsforslag skal være sekretariatet i hænde senest 1. februar 1998. Kommentarer og forslag bør udformes skriftligt og fortrinsvis som tekstændringer til den foreliggende tekst, ledsaget af en begrundelse for ændringsforslaget.

Adressen er: FSC-Arbejdsgruppen,
Postboks 602, 8100 Århus C, Tel:
86182177, Fax: 86125149, E-mail:
fscdk@ibm.net

Deltag i høringen

Dansk Skovforening opfordrer skovbrugets praktikere til at læse retningslinierne på de følgende sider og kommentere dem over for den danske FSC-gruppe. Se i øvrigt lederen.

Dansk Skovforening

KVALITETSPANTER TIL:

SKOV

LÆPLANTNING

PYNTEGRØNT
& JULETRÆER

VILDTBEPLANTNING

JOHANSENS PLANTESKOLE

TØMMERVEJ 15 • 7080 BØRKOP
FAX 75 86 93 08 • TEL 75 86 62 22

RETNINGSLINIER FOR FSC-CERTIFICERING I DANMARK

Høringsudkast, december 1997

Indhold

Indledning

- Princip 1: Lovgivning og gyldighedsområde*
- Princip 2: Bevarelse og pleje af skovens kulturelle værdier*
- Princip 3: Bevarelse og udbygning af friluftslivets muligheder*
- Princip 4: Bevarelse og udbygning af skovens beskæftigelsesmæssige betydning*
- Princip 5: Udnyttelse af skovens ydelser*
- Princip 6: Bevarelse og forbedring af skovens landskabelige funktioner*
- Princip 7: Beskyttelse og forøgelse af skovens biologiske mangfoldighed*
- Princip 8: Begrænsning af skovdriftens negative påvirkning af miljøet*
- Princip 9: Bevarelse og forbedring af dyrkningsgrundlaget og skovens sundhed*
- Princip 10: Planlægning for skoven*
- Princip 11: Tilsyn med skovdriften*

Indledning

Det er den danske FSC-arbejdsgruppes høringsudkast til retningslinier for certificering af skovdrift på danske skovejendomme.

Retningslinierne retter sig mod "certificeringsenheder", der kan omfatte alt fra enkeltskove med én ejer til en samling skovejendomme med flere ejere, der ønsker at blive certificeret samlet under FSC's regler for gruppecertificering. Med "certificeringsenheden" menes altså det samlede skovareal på de(n) berørte ejendom(me).

For at blive certificeret skal driften af en certificeringsenhed leve op til FSC's internati-

onale principper og kriterier (P&C) for skovforvaltning. Desuden skal driften følge de danske FSC-retningslinier. FSC's P&C er søgt indarbejdet i de danske FSC-retningslinier, så følger man de danske retningslinier, lever også op til P&C.

Nærværende retningslinier kan i princippet anvendes til certificering allerede i deres nuværende form. Certificeringsfirmaet afgør i samråd med den danske FSC-kontaktperson, hvilke regler, der på et givet tidspunkt er de bedste til rådighed.

Arbejdsgruppen forventer, at skovejere kan få en frist på op til fem år fra certificeringstidspunktet til at foretage den registrering og planlægning, som retningslinierne foreskriver. I overgangsperioden skal skovejeren på anden måde kunne dokumentere, at retningslinierne overholdes. I denne periode undlades hugst i skovens biologisk set mest værdifulde bevoksninger.

Ved revision af nærværende retningslinier gives en frist på op til ét år til at indarbejde ændringer i skovens forvaltning og fem år til at indarbejde ændringer i relevante planer.

Princip 1: Lovgivning og gyldighedsområde

Skovforvaltningen skal overholde alle relevante love og FSC's principper og kriterier for skovdrift. Retningslinierne skal følges på alle ejendommens skovarealer.

1.1 Alle relevante internationale og nationale love, bekendtgørelser og aftaler skal overholdes i skovdriften.

1.2 Skovdriften skal vise en langsigtet tilslutning til FSC's principper og kriterier for god skovdrift og de danske retningslinier.

1.3 Retningslinierne omfatter al skov på ejendommen såvel fredskov som ikke fredskov.

1.4 Skovarealet skal være klart defineret ved indtegnning på kort.

1.5 Nye skovtilplantninger indregnes i skovarealet.

1.6 Planteskoler, energiskove, samt arealer med juletræer og pyntegrønt kan udelades af skovarealet. Pyntegrønts- eller juletræsarealer på under 1 hektar regnes dog til skovarealet, hvis de er anlagt på gammel skovjord. Konvertering til juletræer og pyntegrønt må ikke finde sted.

1.7 Ejendommens naturarealer, som søer, enge, moser, overdrev, heder regnes til skovarealet, hvis de helt eller delvist omslutes af skov.

1.8 Alle skovbevoksede arealer skal bevares som skov med mindre væsentlige kulturelle, landskabsmæssige, friluftsmæssige eller naturmæssige interesser taler for andet.

1.9 I forbindelse med certificering skal tolkningsproblemer eller modstrid mellem dansk lovgivning, internationale aftaler tiltrådt af Danmark og danske FSC-retningslinier afklares fra sag til sag af certificeringsorganisationen, skovejeren og de involverede eller berørte parter.

Princip 2: Bevarelse og pleje af skovens kulturelle værdier

Fortidsminder og kulturhistoriske spor beskyttes gennem særlige driftshensyn og plejetiltag. Gamle driftsformer som for eksempel stævning, græsning og plukhugst opretholdes eller genindføres, hvor det er relevant.

2.1 Skovens fortidsminder og kulturhistoriske spor skal være registreret og indtegnet på et kort.

2.2 Skovdriften skal vise hensyn til skovens fortidsminder og kulturhistoriske spor.

2.3 Den nuværende og tidligere udbredelse af gamle driftsformer skal være registreret, og driftsformerne genoptages, hvor det er relevant af historiske, landskabelige, naturmæssige eller rekreative årsager.

Bilag til retningslinier for FSC-certificering i Danmark

Høringsudkast December 1997

Ad Princip 1: Træ i mindre mængder træ fra haver, parker, læhegn og lignende tilhørende de certificerede ejendomme kan sælges som certificeret, selv om lokaliteterne ikke regnes til skov.

Ad 1.2: Ved "langsigtet tilslutning" forstås, at skovforvaltningen i perioden op til certificeringen ikke må have foretaget særlige indgreb i skoven, som er i direkte modstrid med de danske FSC-retningslinier.

Ad 1.1: Internationale aftaler omfatter

blandt andet CITES, ILO konventionerne omhandlende foreningsfrihed, diskrimination, sundhed og sikkerhed, Konventionen om Biologisk Diversitet og Helsinki-resolutionerne.

Ad 1.6: Små juletræsarealer regnes med til skovarealet, hvis de er anlagt på gammel skovjord, og skal da følge FSC-retningslinierne.

Ad 2.1: Skove under 10 hektar er undtaget fra kravet om kort. Kopi af amtets kortmateriale over fredede fortidsminder ifølge naturbeskyttelsesloven skal dog foreligge for alle skove.

Fortidsminder omfatter blandt andet: gravhøje, stengrave, voldsteder, forsvarsan-

læg, ødekirkegårde, ruiner, bautasten, helle-ristnings- og andre kultsten, runesten, milepæle og lignende. Disse retningslinier omfatter desuden bopladser, bro- og vejanlæg, gamle vejforløb, mølleanlæg, dæmninger, jord- og stendiger, helligkilder, kanaler, krigsgrave, mindesmærker og sten og træer, hvortil der er knyttet folketro, historiske overleveringer eller kulturhistoriske traditioner.

Ad 2.3: Gamle driftsformer er relevante at genoptage 1) hvor der findes relikter af græsningsskovens særlige flora og fauna, 2) hvor driftsformerne forventes at forøge eller genskabe anden naturværdi som udtrykt i scoreindex (se note 1), eller 3) hvor særlige formidlingsmæssige kvaliteter kan udnyttes.

Princip 3: Bevarelse og udbygning af friluftslivets muligheder

Skovforvaltningen skal bevare og udbygge befolkningens muligheder for friluftsliv og naturoplevelser under hensyntagen til skovdriften og naturen.

3.1 De friluftsmæssige interesser beskrives og anlæg for friluftslivet indtegnes på kort. Anlæg og seværdigheder skal indtegnes på kort og ledsages af en vurdering af muligheden for forbedringer for friluftslivet. Veje og stier skal også indtegnes.

3.2 Adgang til fods uden for vej og sti bør tillades efter aftale mellem skovejeren og interesserede parter i lokalsamfundet.

3.3 Belastende friluftaktiviteter kanaliseres uden om sårbare naturområder.

3.4 Regulering af friluftaktiviteter skal ske i dialog med de lokale natur- og friluftsgørisationser.

Princip 4: Bevarelse og udbygning af skovens beskæftigelsesmæssige betydning

Skovforvaltningen skal bevare og udbygge skovens økonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning. Desuden skal skovarbejdet opretholde og forbedre medarbejdernes økonomiske, sociale og uddannelsesmæssige forhold.

4.1 Alle kollektive aftaler skal overholdes, ligesom driften skal foregå i respekt for ILO-konventionerne om arbejdstagerrettigheder og arbejdsmiljø.

4.2 Arbejdstagerne skal fortrinsvis sikres varige og trygge ansættelsesforhold igennem fastansættelse.

4.3 Medarbejderne skal være uddannede til at varetage deres opgaver sikkert og kvalificeret, hvorfor efter- og videreuddannelse er naturlige led i medarbejdernes stadige opkvalificering. Dette skal fremme målet om bæredygtige skovdriftsmetoder.

4.4 Til fremme af konkurrenceevnen og medarbejdernes arbejdstilfredshed foregår der gensidig information mellem ledelse og medarbejdere, ligesom der samarbejdes om tilrettelæggelse af driften. Dette samarbejde skal foregå efter retningslinjerne i de gældende samarbejdsaftaler på de enkelte områder.

4.5 Medarbejdernes sikkerhed og sundhed prioriteres igennem arbejdspladsvurderinger. Dette sker i tæt samarbejde med virksomhedens sikkerhedsorganisation. Hvis en af parterne i sikkerhedsorganisationen ønsker det, inddrages relevante eksterne rådgivere i sikkerhedsarbejdet (eksempelvis Bedriftssundhedstjenesten eller Forskningscenter for Skov og Landskab).

4.6 Ved anskaffelse af maskiner, materiel og kemisk/biologisk aktive stoffer vurderes de arbejdsmiljømæssige fordele og ulemper.

4.7 Når skovarbejde udføres af underentreprenører, sikrer skovejeren sig, at underentreprenøren opfylder kravene i Princip 4 og Princip 8.

Princip 5: Udnyttelse af skovens ydelser

Skoven skal danne grundlag for indtjening gennem en effektiv udnyttelse af skovens flersidige produkter og ydelser.

5.1 Produktion af kvalitetstræ fremmes.

5.2 Produktionen bør så vidt muligt omfatte et bredt udsnit af træarter og produkter, som er egnede til de aktuelle dyrkningsforhold og kan sikre et økonomisk afkast.

5.3 Der fastsættes mindstestiametre eller omdriftsaldre for de enkelte træarter, som sikrer at hugsten tidligst sker, når træerne er hugstmodne. Tynding og hugst af træer med dårlig kvalitet som følge af bevoksningspleje kan dog gennemføres uanset måldiameter.

5.4 Der fastsættes et minimumsmål for skovens vedmasse.

Princip 6: Bevarelse og forbedring af skovens landskabelige funktioner

Skovforvaltningen skal tage særlige hensyn til skovens landskabelige funktioner.

6.1 Der gennemføres en kortlægning og vurdering af områder og lokaliteter, som er af særlig landskabelig værdi.

6.2 Der opstilles mål og retningslinier for skovens drift med henblik på at bevare de landskabelige funktioner og æstetiske værdier, og udbygge dem i det omfang, det er muligt.

6.3 Der etableres eller bevares mindst 25 meter brede, stabile og varierede skovbryn af egnskarakteristiske træ- og buskarter, som sikrer jævn overgang til skovens lysåbne naboarealer.

Bilag

Ad 3.1: Skove under 10 hektar er undtaget fra kravet om kort. Ved anlæg og seværdigheder forstås borde, bænke, primitive overnatningspladser, bålpladser, lejrpladser, udsigtspunkter, kulturminder mv.

Ad 3.2: Øget adgang bør som et minimum aftales med lokale eller regionale afdelinger af Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Idrætsforbund og Friluftsrådet, samt med de relevante kommuner og amter.

Organiserede arrangementer, som kræver tilladelse fra ejeren efter naturbeskyttelsesloven, skal fortsat søge dette. Undtaget herfra er stiftfærdige, lejlighedsvisse arrangementer, der ikke indebærer afmærkninger eller brug af særligt udstyr.

Ad 3.4: Ved lokale natur- og friluftsgørisationser forstås Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteer, Friluftsrådets amtsrepræsentationer, Danmarks Idræts-Forbunds amtsudvalg, lokalafdelinger af Dansk Ornitologisk Forening, Natur og Ungdom o.lign.

Ad 4.1: Punktet refererer til, at skovarbejdere, der arbejder i den pågældende skov, skal være omfattet af gældende overens-

komst, for at skovejeren eller skoven kan FSC-certificeres.

Der refereres til ILO-konventionerne 87, 90, 98, 100, 105, 135, 138, 154, 155 og 163.

Ad 4.2: Fastansættelse skal ses i modsætning til kontraktansatte, og det skal forstås på den måde, at kontraktansættelse skal søges afløst af faste ansættelsesforhold. Når der alligevel forekommer kontraktansættelse, skal de kontraktansatte medarbejdere have de samme arbejdsforhold og muligheder, som er beskrevet under Princip 4.

Ad 4.3: Medarbejderne skal have mulighed for efteruddannelse og opkvalificering, således at de kan matche de teknologiske udfordringer samt være forberedte på nye dyrknings- og fældningsmetoder. Desuden stiller FSC-certificering og bæredygtig skovdrift nye krav til skovarbejderen, som der også skal tages uddannelsesmæssig højde for.

Ad 4.4: Samarbejdsaftalerne mellem henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen i Danmark,

og Finansministeriet og Statsansattes Kartel.

Ad 4.5: Arbejdsmiljø, sikkerhed og sundhed skal varetages i tæt samarbejde mellem ledelse og medarbejdere. Desuden skal det være muligt for en af parterne i virksomhedens sikkerhedsorganisation at indkalde og inddrage eksterne eksperter i virksomhedens arbejdsmiljøindsats.

Ad 4.7: Det påhviler skovejeren at sikre sig, at underentreprenører, der arbejder for denne, overholder kravene under Princip 4 og Princip 8. Det kan eksempelvis ske ved, at underentreprenøren underskriver en aftale med skovejeren om, at man nu også opfylder disse krav. Det vil derfor være således, at underentreprenører, der ikke opfylder kravene under Princip 4 og Princip 8, ikke kan arbejde i FSC-certificeret skov.

Ad 5.4: Hermed fastlægges et minimum for skovens vedmasse, som skoven normalt aldrig vil komme under ved forsvarlig skovdrift. Certificeringsfirmaet kan ved en visuel bedømmelse afgøre, om skovens vedmasse ligger over det fastsatte minimumsmål.

Ad 6.1: Skove under 10 hektar er undtaget fra kravet om kort.

Princip 7: Beskyttelse og forøgelse af skovens biologiske mangfoldighed

Skovdriften skal bevare eller søge at genskabe den naturlige biodiversitet, herunder genetiske ressourcer, arter, strukturer, habitater og økosystemer samt de dertil hørende naturlige processer.

7.1 Skovens nøglebiotoper registreres og indtegnes på skovkort, og der tages hensyn til nøglebiotoperne i skovens drift.

7.2 Naturskove og andre biologisk værdifulde, gamle skove må ikke renafdrives eller forynges kunstigt.

7.3 Arealet med hjemmehørende træarter bevares eller øges. I skove domineret af ikke-hjemmehørende arter skal andelen af hjemmehørende arter løbende øges.

7.4 På bevoksningsniveau tilstræbes en andel af hjemmehørende træarter på mindst 20 procent.

7.5 Der udlægges områder til beskyttelse af biodiversitet på mindst 10 procent af skovens træbevoksede areal. Heraf skal mindst 5 procent af skovens træbevoksede areal udlægges som urørt skov.

7.6 Døde træer, hule træer, redetræer og biologisk værdifulde gamle træer må ikke fældes eller forstyrres, og der udpeges løbende mindst 3-5 vindstabile træer pr. hektar til naturligt henfald og død.

7.7 Der gennemføres ikke nyanlæg af dræn. Eksisterende rørlagte dræn kan åbnes i forbindelse med skovrejsning.

7.8 Skovens vådbundsområder genoprettes i passende omfang ved nedlægning og naturligt forfald af afvandingsgrøfter efterhånden som de berørte bevoksninger forynges.

7.9 Vandløb og søer bevares i eller tilbageføres til naturlig tilstand, og der etableres beskyttelseszoner langs deres bredder.

7.10 Skovens lysåbne områder med veludviklet randvegetation som enge, moser, og overdrev skal bevares åbne.

7.11 På større skovejendomme reguleres bestanden af hjortevildt, så naturlig foryngelse af følsomme træarter ikke hindres.

7.12 Genetisk modificerede frø og planter anvendes ikke.

Princip 8: Begrænsning af skovdriftens negative påvirkning af miljøet

Skovdriften planlægges, så den ikke påfører det omgivende miljø varige skader. Der tages særlige hensyn til sårbare grundvandsressourcer, og brug af pesticider finder ikke sted.

8.1 Pesticider anvendes ikke.

8.2 Gødskning anvendes kun, hvor der er et særligt, velokumenteret behov.

8.3 Der anvendes miljøvenlige maskiner

og økologisk tilpasset teknologi, som er skånsom over for jordbunden og miljøet. Skov- og Naturstyrelsens miljøkrav til skovmaskiner fra 1997 skal overholdes.

8.4 Planlægning, lokalisering, samt design og konstruktion af veje, broer og anden infrastruktur bør vurderes og udføres med miljøvenlige materialer, så skader på det omkringliggende miljø minimeres.

Princip 9: Bevarelse og forbedring af dyrkningsgrundlaget og skovens sundhed

Skovens naturlige kredsløb og processer understøttes for at sikre dyrkningsgrundlaget samt skovens sundhed, tilpasningsevne og modstandskraft. Skovdyrkningen skal tilrettelægges, så skader på skoven minimeres.

9.1 Der tilstræbes lokalitetstilpasset træartsvalg og skovopbygning.

9.2 Hjemmehørende træarter og lokale provenienser foretrækkes, og når ikke-hjemmehørende træarter og fremmede provenienser vælges, tages der særlige hensyn til at minimere produktionsrisikoen og skadelige effekter på skovøkosystemet.

9.3 Der bevares et vedvarende skovdække ved anvendelse af plukhugst, gruppevis foryngelse, skærmforyngelse eller underplantning, og renafdrifter begrænses mest muligt.

Bilag

Ad 7.1: Nøglebiotoper omfatter nøglelokaliteter, nøgleelementer, potentielle nøglebiotoper og rødlistelokaliteter.

- Nøglelokaliteter omfatter søer, moser, vandløb, kilder, kær, rørsumpe, væld, skovsumpe, enge, heder, overdrev, klitter, krat, ældre naturskov, gammel skov, sjældne skovtyper, komplekse skovbryn med mere.

- Nøgleelementer omfatter døende og døde stående træer, liggende døde stammer, rodvælttere, hule træer, store stubbe med mere.

- Potentielle nøglebiotoper omfatter lokaliteter og elementer, som i løbet af forholdsvis kort tid kan opnå status som nøglelokalitet eller nøgleelement.

- Rødlistelokaliteter er mindre områder, som ikke har status som nøglelokalitet eller element, men som er levested for rødlistede eller lokalt sjældne dyre- og plantearter.

Ad 7.2: Naturskov omfatter her bevoksninger bestående af hjemmehørende, naturligt indvandrede, selvsåede træarter og -racer med lang historisk tilknytning til arealet.

Biologisk værdifulde, gamle skove omfatter bevoksninger fra før 1805 og bevoksninger ældre end normal omdriftsalder, som har et stort naturindhold eller et potentiale til at udvikle værdifulde naturværdier i løbet af forholdsvis kort tid.

Ad 7.3: [Her indføres en liste over hjemmehørende arter. Listen indbefatter skovfyr og ahorn (ær)]

Ad 7.5: Mindst halvdelen af de 10 procent skal udlægges til urørt skov og bør især omfatte naturskove, træbevoksede nøglebio-

toper og andre biologisk værdifulde træbevoksede områder.

Resten af arealet, det vil sige den del af de 10 procent, som ikke er udlagt som urørt, skal drives med hovedvægt på forøgelse af områdets biologiske diversitet. Det kan blandt andet ske gennem:

- stævningsskov og græsningsskov på steder, hvor det vil være relevant at genoptage disse driftformer af naturmæssige årsager.

- genopretning af vådbundsområder, jævnfør 7.8.

- nænsom plukhugst på arealer med høj score (se note 1) i naturværdibedømmelsen.

- skovbryn, hvor der gøres særlige tiltag for at sikre en høj biodiversitet.

- Beskyttelseszoner langs søer og vandløb, jævnfør 7.9.

At et område udlægges til beskyttelse af biodiversitet indebærer blandt andet, at fjernelse af dræn og grøfter prioriteres meget højt.

Ad 7.6: Der gøres en undtagelse, når det drejer sig om træer som udgør en alvorlig sundhedsfare for skoven, for eksempel nåletræer med angreb af typografbille.

Til naturligt henfald og død udpeges et om muligt artsvarieret udpluk af fortrinvis hjemmehørende træarter med gode forudsætninger for at udvikles til store, gamle træer.

Ad 7.8: Ved genopretning af skovens vådbundsarealer vurderes de økonomiske konsekvenser for ejendommen. Det ideelle mål er genopretning af skovens hydrologiske forhold. Dette kan for nogle skove medføre

store økonomiske omkostninger. Disse omkostninger kan nedbringes ved at udlægge vådbundsområder til urørt skov og biodiversitetsskov eller ved at skifte til træarter, der er tilpasset vådbundslokalitet. Konsekvenserne af en genopretning bør vurderes, og eventuelle omkostninger søges minimeret gennem planlægningen. Skove med særligt store økonomiske omkostninger ved en genopretning af de hydrologiske forhold kan begrænse genopretningen til en udvalgt del af vådbundsområderne. Forpligtelser over for naboejendomme i følge lovgivningen skal overholdes.

Ad 7.9: I beskyttelseszonen prioriteres hensynet til biodiversitet og økologisk balance i sø/vandløb incl. nærmeste omgivelser højt.

Ad 8.2: Gødskning kan kun i særlige tilfælde tillades anvendt i forbindelse med kulturretablering på særligt næringsfattige jorder. Gødskning med henblik på forøgelse af tilvækst i etablerede bevoksninger tillades således ikke. Gødskning må således kun anvendes i en startfase og skovdriften skal planlægges, så fremtidig anvendelse undgås.

Ad 8.3: [97 miljøkravene indføres.]

Ad 9.3: Større renafdrifter (>0,25 hektar) gennemføres kun, når der ikke foreligger andre muligheder. Det kan for eksempel være tilfældet i monokulturer (renbestande) af rødgran og sitka højere end 15 meter, som har været hugget svagt eller er ramt af skovdød. Dette vil kun kunne forekomme i en omstillingsfase, da monokulturer på sigt afvikles i certificeret skov.

9.4 Hvor lokalitetsforholdene tillader det, opbygges stabile, fleretagerede blandingsbevoksninger.

9.5 Der anvendes så vidt muligt naturlig foryngelse, når træarten passer til lokaliteten.

9.6 Fældning og udbringning planlægges og udføres, så skader på dyrkningsgrundlaget og naturen minimeres.

9.7 Maskinel jordbearbejdning begrænses mest muligt, og udføres stribe- eller punktvis, når den er nødvendig.

Princip 10: Planlægning for skoven

Skovplanlægning, som sikrer certificeringsenhedens flersidige funktioner, skal gennemføres. Befolkningen inddrages så vidt muligt i planlægningen med det formål at undgå misforståelser og konflikter. Planlægningens omfang tilpasses skovens størrelse.

10.1 Der udarbejdes en skovplan. Skovplanen med tilhørende dokumenter skal, alt efter skovens størrelse, beliggenhed og driftens intensitet, indeholde:

- a. et driftsformål.
- b. beskrivelse af hidtidig drift, skovarealet, økologiske og klimatiske forhold, arealanvendelse, ejerskab, medarbejderforhold, friluftssider, økonomiske forhold samt naboarealer.
- c. beskrivelse af skovdyrkningsystem baseret på skovens naturlige økosystem og skovens status.

d. forventet årlig hugstmængde fordelt til hovedtræarter.

e. kort over skovarealet med beskyttede områder, planlagte driftstiltag og ejerforhold.

f. beskrivelse af skovningsmetoder og skovningsudstyr.

g. dokumentation af skovens tilvækst og naturlige dynamik.

h. procedure for registrering og beskyttelse af sjældne, sårbare og truede arter.

10.2 Skovplanen opdateres løbende eller mindst hvert femte år for at indarbejde ny viden og tilpasse planen til ændringer i miljømæssige, sociale eller økonomiske forhold.

10.3 Skovplanen eller en sammenfatning af de vigtigste elementer skal være offentlig tilgængelig.

10.4 Lokale interessegrupper bør så vidt muligt inddrages i en dialog om skovens forvaltning.

Princip 11: Tilsyn med skovdriften

Der føres tilsyn med skovdriften for at følge skovens tilstand, dens hugststudbytte, og samfundsmæssige og miljømæssige påvirkninger. Produkterne skal kunne spores fra skoven til forhandlere. Tilsynets omfang tilpasses skovens størrelse.

11.1 Der gennemføres løbende et passende tilsyn med skovdriften med henblik på at vurdere ændringer i skovens naturværdi og forbedre driftsmetoderne. Tilsynet tilpas-

ses skovens størrelse og bør som minimum omfatte undersøgelser af:

- a. udbyttet af skovens produkter,
- b. tilvækst, foryngelse og skovtilstand,
- c. skovens nøglebiotoper,
- d. omkostninger og produktivitet af givne driftstiltag.

11.2 Resultater af tilsynet skal tages i betragtning ved revision af skovplanen.

11.3 Tilsynets resultater eller en sammenfatning deraf skal være offentlig tilgængelige.

11.4 Certificeringsorganisationen skal gennem passende dokumentation kunne spore skovens produkter til aftagerne.

Bilag

Ad 9.4: Kriteriet bygger på blandt andet Helsinki-resolusionernes ordlyd om, at skovdyrkingen skal efterligne og underbygge skovens naturlige økosystemer, og de nemorale (løvskovsdominerede) skovtyper på bedre jorde er netop kendetegnet ved flere-tagerede blandingsbevoksninger.

Ad 10.1: Skovplanens omfang bør tilpasses den konkrete situation. Et lille skovområde kræver ikke planlægning i samme omfang som et større. Det bør dog sikres, at de grundlæggende elementer i skovplanen udarbejdes og anvendes i den løbende drift uanset størrelsen.

For certificeringsenheder under 10 hektar kan følgende undlades: Beskrivelse af økonomiske forhold, naboarealer, tilvækst og naturlig dynamik, samt procedurer for registrering og beskyttelse af sjældne, sårbare og truede arter. For certificeringsenheder mindre end 100 hektar vil det være tilstrækkeligt at udfylde en standardplan. Kortmaterialet kan bestå af 4-cm-kort med håndpåtegninger.

Hidtidig drift: Skovejeren beskriver den hidtidige drift. Særlig relevant er beskrivelsen af en kontinuerlig drift, hvor der ikke op til certificeringen er foretaget en række drastiske indgreb.

Medarbejderforhold: Det beskrives, hvordan Princip 4 søges efterlevet.

Skovdyrkningsystem: FSC-certificering sigter på en løbende inddragelse af nære skovdyrkningsprincipper.

Beskyttede områder: Områder udpeget jævnfør Princip 6 og 7.

Dokumentation af skovens naturlige dynamik: Her vil standardformuleringer kunne dække det forholdsvis begrænsede geografiske område, Danmark udgør – for eksempel: Danmark tilhører Nordeuropas løvskovszone med bøg, ask, eg, el og lind m.fl. som de naturligt dominerende skovtræarter, der vil forynge sig i en gruppevis mosaikstruktur. Alt efter lokale klimatiske og økologiske forhold kan det være nødvendigt at beskrive særlige forhold.

Sjældne, sårbare og truede arter: I forbindelse med skovdriften holdes der et vågent øje med sjældne, sårbare og truede arter. Hvis skovadministrationen selv opdager nogle, eller andre gør skovadministrationen opmærksom på deres tilstedeværelse, notes det og indtegnes eventuelt på et kort. Ved næste driftstiltag i området planlægges arbejdet således, at arterne beskyttes.

Ad 10.2: Der er ikke tale om at lave ny driftsplan, men blot om en opdatering af bestående plan. Med ny viden er der dels tale om at indbygge skovens egne erfaringer i planen, og dels at følge med i, hvad der videregives af ny viden om god skovforvaltning fra forskningsinstitutioner og organisationer, for eksempel Forskningscenter for Skov & Landskab, Dansk Skovforening og Pro Silva.

Ad 10.3: Detaljerede økonomiske og produktionsmæssige nøgletal behøves ikke offentliggjort.

Ad Princip 11: Tilsynet påhviler først og fremmest skovejeren, og vil i praksis typisk være skovadministrationens eget tilsyn med driftens konsekvenser. Certificeringsorganet kontrollerer, at tilsyn er udført.

Ad 11.1: De nævnte forhold bør have administrationens opmærksomhed. Kan der iagttages en negativ udvikling år for år, skal dette have konsekvenser for distriktets drift, eksempelvis i planlægningen af udkørselsarbejde.

Note 1: Scoreindex i forbindelse med naturværdibedømmelse refererer til et let anvendeligt skema til vurdering af bevoksningers naturværdi, udviklet af Nepenthes Consult i 1997. Et tilsvarende system anvendes i forbindelse med certificering og bedømmelse af naturværdier i Sverige.

Præsenter dine produkter bedst muligt

- prøv en annonce
i 4 farver i månedstidskriftet
SKOVEN

Britisk tapet med FSC

Den store byggevarekæde B&Q i Storbritannien kræver at deres leverandører inden år 2000 kan dokumentere at deres produkter er lavet af træ fra certificerede skovområder. Dette krav vil de have opfyldt fra bl.a. en britisk tapetfabrik som derpå er gået videre til den norske cellulosefabrik Hunsfos Fabrikker.

Direktøren for Hunsfos siger at kravet om certificering er "i højeste grad reelt" på tapetmarkedet og især i Storbritannien. På emballage og finpapir og på de øvrige markeder i Europa mærker de kun lidt.

Hunsfos er den fjerdestørste concern inden for træforædling i Norge. Råvaren er cellulosetræ af fyr, gran og løvtræer. De producerer 110.000 tons papir i forskellige kvaliteter. Tapetpapir står for 40% af omsætningen, 33% kommer fra emballagepapir, og resten kommer fra finpapir.

Omsætningen forventes i 1997 at nå 700 mio. kr., og de har 560 ansatte. Overskuddet var i 1995 på 60 mio. kr, mens der i 1996 og nok også i 1997 bliver røde tal.

Eksporten udgør 88% af omsætningen. Storbritannien er det vigtigste marked med 1/3, og tapetpapir er her den vigtigste produktgruppe.

Kilde: Norsk Skogbruk 11/97.

Ingen FSC gruppe i Schweiz

Miljøgrupper samt skovbrug og træindustri dannede i 1994 en FSC gruppe i Schweiz for at lave en FSC ordning.

Der var heftige diskussioner om hvorvidt den gældende skovlov var tilstrækkelig til certificering. Skovejerne pegede på at den schweiziske træproduktion i forvejen er for dyr i forhold til udlandet på grund af en streng skovlov. De mente ikke det havde mening at lægge sig op på et endnu højere niveau.

Dette kunne miljøgrupperne ikke tilslutte sig, og FSC gruppen blev opløst. Den fungerer nu som et diskussionsforum.

Kilde: Wald und Holz 14/97.

Kvalitet fra Schweiz

Schweiz' skovbrug og træindustri lancerer nu deres eget mærke der viser at træet stammer fra et bæredygtigt skovbrug - "Q-mærket".

Hensigten er at køberen af råtræet kan være sikker på at træet stammer fra et godkendt skovdistrikt. Q-mærket er et beskyttet varemærke for "Agro-Marketing Suisse" og støttes af brancheorganisationerne inden for skovbrug og træindustri.

En skovejner har tre forskellige måder at opnå Q-mærket:

1. Det enkleste er hvis man har

SWISS QUALITY

opbygget et miljøstyringssystem efter ISO 14001 og har en af skovtilsynet godkendt driftsplan - det er i praksis kun ejendomme over 200 ha.

2. En skovejendom der ifølge den kantonale skovlov har pligt til at udarbejde driftsplan (dvs. mere end 25-50 ha skov) skal fremvise en sådan plan.

3. Mindre skovejendomme skal opfylde en checkliste udarbejdet af den schweiziske skovejnerforening.

Træindustrier kan efter nærmere regler tilmelde sig ordningen således at træprodukterne også kan bære Q-mærket.

Grundlaget for Q-mærket er:

- Erklæringen fra Rio topmødet i 1992 om bæredygtig skovdrift.
- Den europæiske ministerkonference i Helsinki 1993 med principper om bæredygtig skovdrift.

- Skovloven i Schweiz hhv. nabolande, som bygger direkte på Helsinki protokollen. Schweiz' skovlov omfatter bl.a. driftsplaner, anmeldelse af hugster til skovtilsynet, lokalitetskortlægning og forbud mod renaforerter.

- Anden lovgivning omkring natur, vandløb, regionplanlægning mv.
- Kantonal lovgivning.
- ISO normer 14001 og 14002 (miljøstyring).

- Brancheforeningers checklister.

Denne model minder meget om "Det nationale skovprogram" som blev lanceret af Skov- og Naturstyrelsen for danske forhold i Skoven 11/97, side 510.

Q-mærket kommenteres af formanden for et skovlag i Pfäffikon med 180 ha skov: - Vi har allerede i dag driftsplaner og kontrolsystemer som gør at vi kan bevise hvor træet hugges, og at hele skoven drives bæredygtigt. Men vi mangler et redskab til markedsføringen fordi vi kan ikke gennemgå driftsplanen med alle kunder. Det får vi med Q-mærket.

- Jeg tror ikke at kunderne er parate til at betale mere for certificeret træ. Men vi har allerede vundet meget hvis vores træ foretrakkes frem for udenlandsk træ - forudsat samme priser.

Formanden er til daglig møbelsnedker og siger i den egenskab:

- Jeg håber på snart over for mine kunder at kunne bevise at det træ der bruges til møblerne stammer fra indenlandsk produktion. Det er ikke alle kunder der spørger om træets herkomst - men det bliver stadig flere.

Kilde: Wald und Holz 14/97.

Købere laver "trægruppe"

Den schweiziske afdeling af WWF Verdensnaturfonden har organiseret en forening af trækøbere. De skal oplyse om produkternes herkomst og optage FSC mærkede produkter i deres sortiment.

Denne såkaldte "WWF Wood Group" har 9 medlemmer, hvoraf det vigtigste er Migros. Migros har forpligtet sig til at have en stadig stigende andel af FSC mærkede produkter for i år 2005 udelukkende at forhandle FSC varer.

Migros er allerede gået ud til deres leverandører med kravene. En større producent af "Do-it-yourself" artikler (forbrug 12.000 m³/år) skal allerede i dag kunne oplyse om herkomstland og skovdrift for alt træ, og 10% skal være FSC mærket. Indenlandsk (dvs. schweizisk) træ foretrakkes. Alt træ uden certifikat skal stamme fra Mellemeuropa, og træ fra andre områder skal være FSC mærket.

Fra 2001 kræver Migros at alt træ er FSC mærket hvis de skal købe fra den nævnte møbelfabrik.

Kilde: Wald und Holz 14/97.

Alle mærker er lige...

For det schweiziske WWF er certificering et af instrumenterne til at øve en positiv indflydelse på skovdriften over hele verden. Det løser dog ikke problemerne med trætransporter over lange afstande som ud fra økologiske hensyn ikke er meningsfulde.

Derfor har medlemmerne af WWF Wood Group (se ovenfor) undertegnet en erklæring om en løbende økologisk forbedring af træsortimentet efter følgende prioriteringsliste:

1. FSC certificeret træ fra Schweiz eller grænseområder.
2. FSC certificeret træ fra Europa.
3. Træ fra Schweiz eller fra grænseområder.
4. Træ fra Europa samt FSC certificeret træ fra andre dele af verden.

Kommentar: Listen fra WWF Wood Group må forstås således at køberne skal bestræbe sig på at få stadig flere produkter med høj prioritet - dvs. nr. 1, evt. 2 på listen - på bekostning af produkter med lavere prioritet.

SKOVEN

UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

Amalievej 20, 1875 Frederiksberg C - Tlf. 33 24 42 66, Fax 33 24 02 42 (fax til redaktionen 33 25 50 82).
e-mail:info@skovenes-hus.dk

29. ÅRGANG 1997

Redaktion: Søren Fodgaard (ansvarshavende) - Lene Loving

SIDETAL FOR ÅRETS HÆFTER

1	1-52	4	157-216	9	365-416
2	53-104	5	217-276	10	417-468
3	105-156	6-7	277-312	11	469-512
		8	313-364	12	512-560

INDHOLDSFORTEGNELSE

STIKORDSREGISTER

Der henvises til hver artikel med et eller flere stikord. Der anvendes i reglen både et meget specifikt ord, fx. MDF plader eller kronhjørn, og et mere generelt ord, fx. "anvendelse af træ" eller "fauna". De generelle stikord er kursiveret.

A

<i>Adgangsregler</i>	
- debat om a. til skove	320
- regler for skove, åbent land mv.	437
Andamanerne	46
Anpartsprojekter, skatteforhold	124
Affald i skov og v. offentlig vej	317, 318
Afgifter, se skatter	
Afsætning, se hugst, marked, økonomi	
Agre, høryggede, se fortidsminder	
Amazonas, rydning af	504
Amerika, se USA	
Anlæg af kultur, se kulturteknik	
<i>Anvendelse af træ</i>	
- europæisk træmarked	476
- finer til sejlbåd	21
- holdninger til a.	302
- kampagne for mere anvendelse af træ	542
- konstruktionstræ af grandis	72
- løvtræ fra Østamerika	94
- MDF produktion	505
- Nordic Wood, forskning i a.	558
- OSB plader	43
- parfume af fyr	65
- presning af træ - større hårdhed	58
- skader på træværk	88
- støjskærme	559
- træbroer	558
- Træets Miljødag	539, 542
se også brænde, certificering, flis, fyring, huse af træ, markeder, møbler, papir, Træ er Miljø, vedegenskaber	
Arbejdsmarked, se overenskomst	
Arbejdsplaner, se skovplanlægning	
Arealanvendelse, grundlov	57, 189
Arsen, se trykimpregnering	
Artsantal, se biodiversitet	
Aske, se fyring	
Askemose, se retssag	
Atomkraft og svensk træindustri	150

B

Barkbille, se insekter	
Befolkningens syn, se friluftsliv, holdninger	
Bekæmpelsesmidler, se kemisk b.	
Bevoksningspleje, se kulturteknik	
Birk, masurbirk	246
Biobrændsler, se energi, fyring	
Biodiversitet, se bæredygtig, genetik, natur-	
Bioenergi og biomasse, se energi, fyring	

Bladtab, se skader på skov	
Blandingskulturer, se kulturteknik	
Boisterra (skovrejsningsmøde)	458
Borreliosis, se skovflåt	
Brugerbetaling, leder	421
<i>Brænde</i>	
- bog om brændefyring	460
- brændetyveri på Bornholm	345
- brændemaskine Hakki Pilke	363
se også energi, fyring	
Bolivia	26
Byggematerialer, se anvendelse af træ, huse af træ	
Bytræer	69, 72, 73
<i>Bæredygtig drift</i>	
- måling af biodiversitet	100
- i New Zealand	382
se også certificering, kulturteknik, marktryk, natur-	
"Bæredygtig Skov, Projekt"	220, 226
<i>Bøg</i>	
- dyrkning på Sorø	390
- hugst 1996	386
- sundhed i Danmark	264
se også anvendelse af træ, skader på skov	

C

Cellulosefabrik i Tyskland	480
<i>Certificering</i>	
- AssiDomän leverer FSC tømmer	538
- BAT-kartellet i FSC-gruppe	177
- britisk tapet med FSC mærke	536
- dansk FSC-gruppe	333, 424, 529
- danske retningslinjer, udkast	528, 532
- EU støtter FSC	297
- europæiske skovejere og FSC	297, 522
- FSC generelt	529
- forbrugeres syn på	422, 425
- i Danmark (Deloitte & Touche)	220, 222
- i Finland	234
- genbrugspapir og FSC mærke	537
- høring om c. (333), 422	
- introduktion, oversigt	526
- i Norden	261
- landevis c. 222, 430, 498, 510, 553	
- leder	220, 517
- nationalt skovprogram	510
- "Projekt Bæredygtig Skov"	226
- pris på c. 308, 337, 423	
- SCA vil ikke FSC mærke	537
- i Schweiz, lokal FSC gruppe	536
- skovejeres demonstration	522
- skovkonvention, international	338, 553
- skovlov til c. 244, 304, 306, 307, 308,	
348, 426, 430, 498	
- Skov- og Naturstyrelsens syn	222, 430, 510
- svar på indlæg s. 244:	304, 306, 307
- svar på indlæg s. 308:	337
- svar på indlæg s. 348:	430, 432

- svar på indlæg s. 426:	498
- svar på indlæg s. 510:	553
- i Sverige 118, 234, 327, 396, 441, 482, 537, 538	
- Swiss Quality	536
- trækøbere laver trægrupper for FSC	536, 537
- tysk FSC gruppe	537
- udkast til danske retningslinjer	528, 532
- varedeklaration	425
- Århus kommune vil FSC mærke	538
se også holdninger i befolkningen, naturnær skov, naturværdi	
Clinton, gave til	318
CO ₂ -binding, måling af	393
CTI - dæktrykregulering	346
Cypres, se rødkernet træart	

D

<i>Dansk Skovforening</i>	
- ekskursion, Sorø	390
- generalforsamling 97	281, 319
- regnskabsoversigter 1996	484
De Danske Skovdyrkerfor., se skovdyrkerfor.	
Deponering af træaffald	376
Det Danske Hedeselskab, se Hedeselskabet	
Diversitet, se genetisk d.	
Douglas, se rødkernede træarter	
Drift af skov, se økonomi	
Driftsplan, se skovplanlægning	
Driftsteknik, se kulturteknik, marktryk, maskin-, skovningsmaskine	
<i>DST</i>	
- 1/97 (tema om provenienser)	344
- 2/97 (festskrift for DFF)	404
- 3/97 og 4/97	552
Dyrehaven, sprængning af træer	474
Dyrehave, bestand	461
Dyreliv, se fauna, insekter	
Dyrkning, se de enkelte træarter	
Dækmaterialer (mod ukrudt)	403
Dæktrykregulering - CTI	346
Dåvildt, se fauna	

E

Eco-Mate (energipar)	288
Edb, se internet	
<i>Eg</i>	
- egens visnesyge i USA	178
- sundhedstilstand i Danmark	264
se også anvendelse af træ, skader på skov, hugst	
Egekrat, bevarelse af	80
Ejendomsret, grundlov	57, 189
Ejendomsværdi og planlægning	129
Eksport, se markeder	
Elmia Wood	322
Elmesyge resistens	133
Elværker, se energi	
Emballagedirektiv	297

Emeis-kulturer i Sønderjylland	182	G		<i>Klima</i>	
England, se Storbritannien		Genbrugspapir, se papir		- i byerne og træer	69
<i>Energi</i>		Genetisk diversitet	68, 152, 153	se også vejret	
- biomasseaftale revideret	401	Gensplejsning af asp	44	Klimaskader, se skader på skov	
- elværker og træfyring	150	Gran, se rødgran, sitkagran, anvendelse af træ		Klimastatistik:	
- energibesparelse på skovmaskiner	288	Grandis, konstruktionstræ	72	Klimaoplysninger om en måned bringes to	
se også brænde, fyring		Grundloven §73	57, 189	måned efter den pågældende måned	
Eukalyptus i Bolivia	26	Grundvand beskyttes af skov	212	Klippegrønt, se pyntegrønt	
Europæisk træmarked	476	Græsningskov, se naturskov		Klosterheden forsøg, temanummer	550
F		Grævling, hensyn til	442	Konstruktioner af træ, se huse af træ	
4x4 biler, Mitsubishi	126	Grønne bevægelser, se certificering		Kraftværker, se energi	
<i>Fauna</i>		Grønne regnskaber	377	Kronvildt, se fauna	
- dyrehaver og hjortefarme	460	H		<i>Kulturteknik</i>	
- dåvildtbestand	460	Handel, se markeder		- afskærmet sprøjte, Flexspray	334
- forstyrrelse af råvildt (bl.a. o-løb)	6	Harpiksflåd i Sverige	39	- anlæg af nordmannsgran i skov	378
- fugleliv i varieret skov	136	Have & Landskab 97	402	- blandingskulturer i hedeskove	284
- grævling, biolog og skovdrift	442	Hedepleje, se naturpleje		- dækmaterialer	403
- kronvildtbestand, afskydning	408	<i>Hedeselskabet</i>		- Elmia Wood	322
- los, løs i Stenderup?	480	- certificering, syn på	498	- Emeis-kulturer i Sønderjylland	182
- New Zealand, indførte dyr	496	- interview med ledelse	523	- forvildning af planter til skovbund	403
- rådyr og orienteringsløb	6	- regnskab 1996	237	- mosegris, angreb i eg	394
- rådyr fodres mod vildtskader	344, 470	Hedeskovdyrkning, se kulturteknik		- plantning af lærk på heden	14
- sikabestand	460	Herbicider, se kemisk bekæmpelse		- renholdelse af ngr i skov	378
se også insekter, vildt		Hjorte, se fauna		- skærmforyngelse, tidlig	240
Finanslov, skovbrug på f.	441	<i>Holdninger i befolkningen</i>		- skærmforyngelse, tilskud til	352
Finer til sejlbad	21	- til naturen i det åbne land	73	- skærmforyngelse, økonomi i	356
<i>Finland</i>		- til skovdrift generelt	232	- stabklip, juletræsfældn., renhold	16
- certificering	234	- til skovdrift i DK	500	- UV-lys og kulturteknik	238
- handel med træ	209	- til skovdrift i N, S	445	- vildt og foryngelse	269
- hugster skal anmeldes	177	- til træprodukter	302	se også flis, insekter, kemisk bekæmpelse,	
- industri i udlandet	150	<i>Hugst</i>		naturforyngelse, pyntegrønt, tyndingsfri drift	
- ny skovlov	50	- i Amazonas	136	Kvalitet af ved, se ved	
Fjernvarme, se fyring, energi		- Danmark 1996	386	L	
Flersidig skovdrift, se naturnær		- rødgran + sitkagran, ressource	134	Landskabstræ i Holsted	405
Flexspray	334	- rødkernet nål, ressource	110	Langesø messe 97	374, 378
<i>Flis</i>		se også skovning, tyndingsfri drift		Lignum, presning af træ, hårdhed	58
- flishugger fra Farmi	406	<i>Huse af træ</i>		Los, se fauna	
- import af flis til Danmark og Sverige	136	- danske træhuse i nordisk stil	434, 436	Love, se adgangsregler, grundlov, finanslov,	
se også energi, fyring		- fleretages huse i træ i DK	508	naturbeskyttelsesloven, skat, skovloven, tilskud	
FN, skovkonvention	338, 553	- fuldtømmer til træhuse	186	Lovgivning, forenkling af	12
Forenkling af lovgivning	12	- lagerhal hos Velux	294	Luftforurening, se skader på skov	
<i>Forstkandidatforeningen</i>		- rundtræ til byggeri	66	Lynnedslag i skov	362, 466
- festskrift v. jubilæum	404	Husqvarna E-tech (motorsav)	74	<i>Lærk</i>	
- temaår	24	Hybridlærk, se lærk		- forsøg på heden	14
<i>Forskningscentret for Skov & Landskab</i>		Højryggede agre, se fortidsminder		- hybridlærk i Sverige	39
- Rådgivende Udvalg	164	Håndterminal, opmåling	478	se også insekter, rødkernede træarter,	
se også Skov & Landskabskonference		"Hårdmetal" af træ	58	skader på skov	
Forsuring, se skader på skov		I		Løvtræmarked, se hugst	
<i>Fortidsminder i skov</i>		Import, se marked		M	
- agersystemer og skovdrift	449	Imprægnering, se trykimprægnering		Marginaljord, se skovrejsning	
- bevarelse, tilskud	30	Information, se internet, naturvejledning, Skov-info,		<i>Markeder</i>	
Forurening, se skader på skov		"Skovens Dag", Spor i Landskabet, "Træ er Miljø"		- afsætning af små partier pyntegrønt	380
Foryngelse, se kultur		Indikator for skader, se skader på skov		- europæisk marked 1997	476
<i>Forædling</i>		Indonesien, skovbrande	445	- handel i Sverige og Finland med træ	209
- gensplejsning af asp	44	<i>Insekter mv.</i>		- import af flis	136
se også anvendelse af træ, frøforsyning, genetik,		- egehalvmøl	165	- importforbud mod trykimprægneret træ	504
produktudvikling, økonomi		- frostmåler	165	- møbeleksport 1. halvår 97	495
Fredet skov, se naturskov, urørt		- grannålevikler	165	- produktion i Danmark af møbler 1996	310
<i>Friluftsliv</i>		- lærkebarkbille	204, 210	- pyntegrønteksport	237
- adgang til skove	320	- lærkesækmøl og -barkbuk	165	- priser på råtræ 1911-92	70
- adgangsregler til skove, åbent land	437	- nonne overvågning	204	- rødkernet nål, ressourcer og hugst	110
- anvendelse af skov til f.	500	- nåletræsnudebille	165	se også anvendelse af træ, certificering,	
- folks syn på skovdriften	500	- oldenborre	165	hugst, papir	
- forstyrrelse af råvildt (bl.a. o-løb)	6	- skadedyr i skoven 1996	165	Marktryk, metoder til at reducere m.	346
- Friluftsrådets handlingsprogram	161	- skovflåt	289, 465	Maskinskovning, se skovningsmaskiner	
- i naturskove	490	- snudebillers lugtesans	376	Maskinudstillinger, se udstillinger	
- i New Zealand	462	- snudebilleværn	40, 363	Masurbirk i Norge og Finland	246
- skader fra f. på jordbund	69	- stop for overvågning	297	MDF plader, se anvendelse af træ	
- Spor i Landskabet, vandrestier	545	- topograf overvågning	204	Mekanisering, se kulturteknik, skovningsmaskiner	
- ønsker til naturen	73	se også kemisk bekæmpelse, skader på skov		Miljøbevægelser, se certificering	
- åbent land	73	<i>Internet</i>		Miljødag, Træets	539, 542
se også naturvejledning		- Elmia Wood	324	Miljødeklaration af træprodukter	540
FSC, se certificering		- flere adresser	126, 292	Miljø- og Energiministeriet, se Skov- og	
<i>Frøforsyning</i>		- introduktion	76	Naturstyrelsen	
- beskrivelse af frøklider	410	- Skogssverige på I.	79	Miljømærkning, se certificering	
- DST-nummer om f. og proveniensvalg	344	Ireland, skovrejsning	458	Miljøstyring i privatskove	377
- nordmannsgran	453	J		Mobilsavværker	406
- strategi for frøklider i DK	412	Jagt, se fauna		Mosegris, angreb i eg	394
Fugle, se fauna		Jordbearbejdning, se kulturteknik		Mosesag, se retssag	
Fyr, parfume af	65	Jordbundsforsuring, se skader på skov		Motorsav, motor	74
Fyr i Bolivia	26	Juletræer, se pyntegrønt		<i>Museum</i>	
<i>Fyring</i>		K		- for møbler i Salling	64
- biomasseaffald bekendtgørelse	401	Kantareller, se svampe		- for savværker i Haderslev	15
- bog om brændefyring	460	<i>Kemisk bekæmpelse</i>		- Poulsensminde Skov- og Landbrugsmuseum ..	126
- flisaske i skoven	38	- leder om	473	Mærkning, se certificering	
- flisfyr til mindre huse	114	- returpant på sprøjtedunke	84	<i>Møbler</i>	
- tilskudsordning for træfyr	136, 208	- statsskovenes anvendelse	62	- eksport 1. halvår 97	495
se også brænde, energi		se også insekter, kulturteknik, trykimprægnering		- gave til Clinton ("den runde")	318
Fældning, se skovning				- museum for i Salling	64
Færdsel i skov, se friluftsliv				- produktion i Danmark 1996	310
Førstehjælp, planche	362				

- produktion i verden	495	- valgkamp og juletræer	514	Skovmuseum, se Jagt- og Skovbrugsm.
se også anvendelse af træ		se også marked		<i>Skovning</i>
N				- juletræsældning
Natur-, se også fauna, bæredygtig				16
Naturbeskyttelseslov (askemose-retssag) ..	369, 370			se også hugst, skader
<i>Naturhensyn i skovdriften</i>				<i>Skovningsmaskiner</i>
- i Sverige	39			- Elmia Wood 322
<i>Naturlig foryngelse</i>				- energibesparelse (Eco-Mate)
- af bøg på Sorø (DS ekskursion)	390			288
- af gran	39			se også flishugning
- og vildt, Sorø (Pro Silva)	269			<i>Skovplanlægning</i>
Naturnær skovdrift i privatskove	85			- digital billedbehandling
se også bæredygtig, certificering				168
<i>Naturskov</i>				- miljøregistrering
- strategi for n.	490			413
- i statsskove	490			- måling af biodiversitet
- i Uganda og Danmark	96			100
se også bæredygtig, egekrat, natur-, urørt				<i>Skovrejsning</i>
Natursyn, debat om	5			- Bogø
Naturvejledning i DS	10			504
<i>Naturværldi</i>				- Christiansfeld
- debat om beskyttelse af	348, 432, 489			414
- biodiversitet, måling af	396			- Emeis-kulturer i Sønderjylland
- miljøregistrering	413			182
- måling af n.	100			- EU-landes erfaringer med
Nedbør varierer	360			458
Nepalesere på kursus	446			- grundvand beskyttes i Ålborg
<i>New Zealand</i>				212
- bæredygtig skovdrift	382			- møde i Irland om s.
- indførte dyr	496			458
- friluftsliv	463			- landskabstræ i Holsted
Nobilis, se pyntegrønt				405
Nonne, se insekter				- med hjemmehørende arter
Nordic Wood program	558			33
Nordisk Skovkongres 1998	518			- Nordjylland
Nordmannsgran, se pyntegrønt				375
Norge, holdning til skovdrift	444			- planlægning og tilskud
Ny skov, se skovrejsning				129
Nåletab, se skader på skov				- i Polen
Nåletræmarked, se hugst, marked				441
				- privat skovrejsning, tilskud
				18
				- skatteforhold ved skovrejsning
				124
				- v. Sindal-Tolne
				375, 504
				- Årø
				212
				se også kulturteknik, skovlov, tilskud
				<i>Skov- og Naturstyrelsen</i>
				- syn på certificering
				222, 430, 510
				- pesticider, anvendelse af
				62
				- strategi for naturskove
				490
				se også skovrejsning
				Skovsundhed, se skader på skov
				Skovtur, se friluftsliv
				Skovøkonomi, se økonomi
				Skæring af råtræ, se savværksdrift
				Skærmforyngelse, se kulturteknik
				SI-Så
				Smugling i trælast
				514
				Snudebille, se insekter
				Spor i Landskabet
				545
				Sprængning af gamle træer
				474
				Sprøjtetunke, returpant på
				84
				Sprøjtning, se kemisk bekæmpelse
				Stabklipping automatisk
				16
				Statistik, se hugst, regnskab
				Statsskove, se Skov- og Naturstyrelsen
				Stole, se møbler
				<i>Storbritannien</i>
				- AssiDomän leverer FSC tømmer
				538
				- tapetfabrik vil have FSC
				536
				Strandbeskyttelseszone, tilplant
				192
				Støjskærme af træ
				559
				Støtte, se tilskud
				Sundhed i skove, se skader på skov
				Sur regn, se skader på skov
				<i>Svampe</i>
				- egens visnesyge i USA
				178
				- kantareller dyrkes i skov
				126, 310
				se også skader på skov
				<i>Sverige</i>
				- a-kraft og træindustri
				150
				- AssiDomän leverer FSC tømmer
				538
				- biodiversitet kongres
				396
				- FSC-certificering
				118, 234, 327, 396,
				441, 482, 537, 538
				- flisaske, naturforyngelse
				38
				- handel med træ
				209
				- holdning til skovdrift
				444
				- hybridlærk, harpikslåd, naturhensyn
				39
				- industri i udlandet
				150
				- internet
				69
				- regnskab fra industrier
				345
				- SCA vil ikke FSC mærke
				537
				- skovforskning i Alnarp
				36, 38, 40
				- snudebilleværn
				40, 363
				- uddannelser
				37
				Syn på i befolkningen, se holdninger
				T
				Taksation, se skovplanlægning
				Termokande
				362
				Thuja, se rødkernede træarter
				<i>Tilplantning</i>
				- i strandbeskyttelseszone
				192
				se også skovrejsning
				<i>Tilskud</i>
				- foryngelse under skærm
				352, 356
				- interesse for t. til skovrejsning
				212

- skovforbedringsordningen298
 - skovrejsning18
 - træfyring208
 se også skovlov
 Tilvækst, se hugst
 Transport, se udkørsel, udslæbning
Tropiske skove
 - rydning i Amazonas504
 - Uganda96
Trykimprægneret træ
 - import af t. med arsen504
 - miljøgodkendelse214, 445
 "Træ er Miljø" kampagne109, 232, 302, 540
 Træ-, se anvendelse af træ, ved-
Træaffald
 - bekendtgørelse om biomasseaffald401
 - deponering af376
 Træflis, -fyring, se flis, energi, fyring
 Træhuse, se huse af træ
Træindustri
 - a-kraft og svensk t.150
 - global udvikling209
 - nordisk t. i udlandet150
 - papirfabrik i Dalum til salg405
 - rapport om dansk t.180, 280
 - regnskaber fra nordisk t.345
 se også anvendelse af træ, marked, møbler, papir, savværksdrift
 Træløst, se marked
 Træpiller, se fyring
 Træplantning, se skovrejsning
 Træpleje, sprængning474
 Træprodukter, se anvendelse af træ
 Træproduktion, se hugst
 Typograf, se insekter
 Tynding, se hugst
 Tyndingsfri drift af rødgran200
Tyndingsfri drift af sitka
 - 1. Formål og grundlag137
 - 2. Hugststyrke og tilvækst142
 - 3. Produktion og lokalitet146
 - 4. Ansættelse af produktionsniveau172
 - 5. Dimensionsfordelingen249
 - 6. Valg af planteafstand252
 - 7. Diskussion og konklusion256
 - rettelse til artikel 7301
 - debat om t.268, 274
Tyskland
 - cellulosefabrik480
 - tysk FSC gruppe537
 "Tæge", se skovflåt
 Tømmerkvalitet, se vedegenskaber
 Tømmerressource, se hugst
 Tørke, se skader på skov

U
Uddannelse
 - i bestyrelsesarbejde506
 - nepalesere på kursus446
 - i Sverige37
Udkørsel
 - dæktryk, regulering af - CTI346
 - Elmia Wood322
 - test af Silvatec, Timberjack og Valmet340
Udslæbning
 - Elmia Wood322
Udstillinger
 - Elmia Wood322
 - Have & Landskab97
 Udyrkede arealer, adgangsregler437
 Uganda96
 Ukrudt, se kemisk bekæmpelse, kulturteknik
 Undervisning, se uddannelse
Urørt skov
 - i statsskovene490
 - og fornygelse (Sorø, Pro Silva)269
 se også natur-
USA
 - anvendelse af træ94
 - miljødebat, plettet ugle464
 - skove i østlige del90
 UV-lys og ukrudt238

V W
 Valgkamp og juletræer514
 Vandrestier, Spor i Landskabet545
 Varedokumentation for træ, se certificering
 Varmeværker, se fyring, energi
Vedegenskaber
 - gensplejsning asp, rødt ved44
 - konstruktionstræ af grandis72
 - sporbarhed af tømmer151

- østamerikansk træ94
 se også anvendelse af træ, møbler, savværksdrift
 Vedmassemåling, se skovplanlægning
 Vedproduktion, se hugst, marked, tyndingsfri drift
 Vegetativ formering, se planteproduktion
Vejret
 - i 199650
 - i august414
 - lynnedslag362, 466
 - nedbør i sommer360
 Velux, lagerhal af træ294
Vildt
 - fodring mod trafikdrab345,
 - fodring mod vildtskader344, 470
 - vildtudbytte 1995/96272
 se også fauna, kulturteknik
 Visnesyge, se svampe
 Woodmaster, håndterminal478
 Værdi, se økonomi

Z E Ø Å

Æbletræer i Ulborg49
 Økologisk, se bæredygtig, naturnær
 Økologisk råderum548
 Økomærkning, se certificering
 Økonomi
 se marked, regnskaber, skat,
 skovplanlægning, tilskud, træindustri
 Åbent land, adgangsregler437
 Århus Kommune FSC mærkning538

Oplysninger under Personalia er normalt ikke medtaget. Personalia bringes i reglen på de første sider i bladet.
 Oplysninger om Faglige arrangementer bringes ikke i indekset.

PERSONREGISTER

Registeret indeholder forfattere til artikler, forfattere til anmeldte bøger, personer omtalt i forbindelse med foredrag, samt personer omtalt i interviews o.l.

Als, Chr240, 284, 458
 Andersen, Ingelise189
 Auken, Svend542
 Barner, Helmuth412
 Bechsgaard, Allan246
 Bergstedt, Andreas72
 Bernstorff, Peter290, 506
 Boel, Hans Fischer12, 242, 290
 Borup, Anni120
 Buchwald, Erik96
 Buhl, Erling30
 Bøllehuus, Ebbe288, 322, 340
 Christensen, Jens Bjerregaard62, 222,
 226, 430, 432
 Christensen, Claus Jerram69, 330
 Clausen, Jan Thorn14
 Coutant, Albert Ernst6
 Dinesen, H.P.51, 103, 155, 215, 311, 415
 Ditlevsen, Bjerne410, 453
 Dralle, Kim168
 Dybkjær, Torsten264
 Einfeldt, Martin10, 177, 319, 441, 522
 Emborg, Jens396
 Enevoldsen, Klaus377, 484
 Eriksen, Mikkel90
 Falk, Jens69
 Falkeid, Sivert118
 Feilberg, Peter100, 261, 327, 426, 528
 Forfang, Anne-Sofie76
 Gade-Jørgensen, Hjørdis204
 Gamborg, Christian548
 Gillesberg, Inge24, 382, 462, 496
 Glud, Michael85, 240, 498
 Grant, Stewart446
 Graudal, Lars152, 412
 Hansen, Karin264, 548
 Hansen, Torsten298
 Harding, Susanne165, 204, 210
 Hedegaard, Hans370
 Heding, Niels396, 413
 Hjarsen, Thor26
 Holmsgaard, Erik66
 Honoré, Søren288
 Ingerslev, Morten330
 Jacobsen, Lars446
 Jensen, Finn A.182, 352
 Jensen, Frank Søndergaard73
 Jensen, Niels Juhl Bundgaard168
 Jensen, Per Claudi460
 Jensen, Søren Fløe356
 Jespersen, Claus18, 197, 338
 Johansen, Bjarne Lund88
 Johannsen, Lars58, 110, 134
 Jørgensen, Bruno Bilde69
 Jørgensen, Mogens Lind210
 Jørgensen, S.124
 Karsten, Hans Christian548
 Kimø, Jørgen116
 Kirkeby-Thomsen, Arne330
 Kjær, Erik152, 412
 Klitgaard, Ole Livbjerg449
 Kloch, Ove523
 Knudsen, Hans Kurt346

Koch, Anna Pia88
 Koch, Niels Elers244, 308
 Kristensen, Klaus334
 Larsen, Peter Vind246
 Lassen, Eva192
 Leverenz, Jerry68
 Lind, Carsten Hougs386
 Lind, Hans294
 Linddal, Michael307
 Loving, Lene46, 74, 84, 88
 Madsen, Arne B.186
 Madsen, Egon90
 Martin, Jan204
 Mikkelsen, Anne-Marie306, 337
 Nielsen, Birthe Møller370
 Nielsen, Christian N.72
 Nielsen, Ulrik Bräuner453
 Nilsson, Kjeld69, 72, 73
 Nissen, Børge380
 Nygaard, Ivan208
 Olesen, Carsten Riis6
 Olesen, Henrik Hagen510
 Olesen, Martin464
 Paludan-Müller, Georg68
 Pedersen, Lars Bo69
 Petersen, J. C. Briand396
 Randrup, Thomas69
 Reventlow, Otto478
 Riis, Jakob69
 Roulund, Hans68, 153
 Rudemo, Mats168
 Raae, Karsten12, 129, 194, 298, 550
 Saxe, Henrik68
 Scheel, Karin Plass436
 Skovsgaard, J.P.33, 137, 142, 146, 168, 172, 178,
 200, 249, 252, 256, 268, 301
 Skytte, Eva10, 162, 282, 545
 Steenberg, Jørn274
 Steinar, Max394, 474
 Strandberg, Beate80
 Studsgaard, Henrik189
 Suadicani, Kjell322
 Swainson, Anne Grete197
 Swiatecki, Sebastian44, 133, 238
 Søgaard, Jørgen178
 Søndergaard, Jan518
 Sørensen, Elisabeth O.120
 Sørensen, Gert Lyngø434, 436
 Sørensen, Mette Abildgaard208
 Sørensen, Peter76, 348, 553
 Theil, Peter Kappel6
 Theilby, Frans16, 322
 Thomassen, Thomas460
 Thomsen, Agnete412
 Thomsen, Claus71
 Thomsen, Dorte378
 Thomsen, Iben M.70, 178, 330
 Thomsen, Karsten304, 337, 489
 Thormann, Anna33
 Thygesen, Carsten With523
 Toksvig, Lars442, 449
 Treue, Thorsten307
 Tybirk, Knud80
 Vahlun, Sanne124
 Westerby-Juhl, Karen518
 Ørnslund, Torben190
 Aaris-Sørensen, Janne442

Sådanne tanker har i høj grad interesse for Danmark - især hvis de også bliver udbredt i andre lande - på grund af vores store møbeleksport. Som nævnt i Skoven 11/97 var Danmarks møbeleksport i 1. halvår på 6,5 mia. kr, mens importen kun var på 2,0 mia. kr. Listen vil nemt komme til at virke som en teknisk handelshindring til fordel for indenlandske produkter.

Det må også interessere u-landene at se deres træ placeret på plads nr. 4. Et af målene med FSC certificering var jo netop at bremse rydningen af skov i troperne.

Kilde: *Wald und Holz* 14/97, baseret på pressemateriale fra WWF Schweiz.

Købergrupper

I en række lande er der nu dannet foreninger af træhandlere eller butikskæder som ønsker at forhandle certificeret træ.

Gruppe '98 i Tyskland har ti medlemmer. De har forpligtet sig til at have FSC mærkede produkter i deres sortiment samt at dokumentere herkomsten af deres varer. Gruppen bakkes op af WWF med informationsarbejde mv.

Forbilledet for Gruppe '98 er den britiske Group 95+ som repræsenterer 10% af det britiske marked for træ og træprodukter.

I Østrig er der en tilsvarende gruppe i WWF-Gruppe 98, i Belgien findes Club 1997, Holland har Hart Voor Hout, og i USA er der dannet The North American Buyers Group.

WWF i Sverige arbejder på at lave en tilsvarende gruppe med Kinnarps, IKEA, Posten og ICA. Tetra Pak (der laver drikkekartoner) overvejer også at gå med.

Kilder: *Wald und Holz* 14/97 og *Skogen* 11/97.

Tysk FSC gruppe

I Tyskland blev der ved et offentligt møde stiftet en FSC gruppe den 1. oktober 1997. Gruppen rummer fra starten 32 medlemmer, helt overvejende fra miljøorganisationer, samt enkelte fagforeninger. Der er en enkelt skovejendom med, men ikke skovejersorganisationer, og træhandel og industri er heller ikke repræsenteret.

Det tyske skovejersforbund har ikke kommenteret stiftelsen. Men præsidenten for Der Deutsche Forstwirtschaftsrat har i en pressemeddelelse udtalt at rådets mærke "Holz aus nachhaltiger Forstwirtschaft - Gewachsen in Deutschlands Wälder" giver forbrugeren sikkerhed for at træet stammer fra et lovæssigt fastsat bæredygtigt skovbrug. Derfor har tysk skovbrug ikke brug for flere certifikater.

En repræsentant for træhandelen (omsætning 20 mia. DM) sagde på mødet at certificering giver mulighed for

ANGEZEICHNET

Es darf nicht soweit kommen, dass plötzlich lachende Dritte von den Diskussionen um ein Label profitieren!

Det bør ikke komme så vidt at en leende tredjepart pludselig kan drage fordel af diskussionen om et mærke på træet. (Tegning fra det schweiziske Wald und Holz 14/97).

at understøtte bæredygtig skovdrift over hele verden.

Han krævede at en ordning skulle være fuldt gennemsigtig for alle parter - dvs så enkel som mulig - og den skal være troværdig. Der må ikke stilles hindringer i vejen for produkter uden mærker. Endelig må der ikke komme en konkurrence mellem forskellige mærker til skade for træ som materiale.

Papirindustrien i Tyskland har for flere måneder siden meddelt at de på sigt vil lægge den største vægt på certificerede råvarer.

Kilde: *Allgemeine Forst Zeitschrift* 23/97.

SCA vil ikke FSC mærke

SCA's kunder ønsker ingen FSC mærkning. Derfor vil SCA indtil videre ikke FSC mærke sit skovbrug. Men den dag kunderne kræver det er selskabet parat til at gå med.

SCA vil opfylde de fleste af de krav som indgår i det svenske udkast til FSC retningslinjer, dog vil visse kemiske bekæmpelsesmidler være tilladte. Disse regler skal indgå i det miljøstyringssystem som hele koncernen er ved at indføre. SCA følger ISO 14001 - hvor en uafhængig instans kontrollerer at man opfylder de mål man selv har fastsat.

SCA's skovdyrkningschef indrømmer at det kan være risikabelt at lancere en standard som har lavere krav end den "bedste". Men han tror at de svenske

skovselskaber i de nærmeste år vil have svært ved at få tilstrækkeligt med FSC mærket træ frem.

SCA er det største af de store svenske skovselskaber målt på omsætning (se Skoven 8/97, s. 345). De fleste af de øvrige selskaber er i gang med FSC certificering (se Skoven 10/97 s. 441).

Kilde: *Skogen* 11/97 og *Pressrevy* 7.11.97.

FSC på genbrugspapir

Det har været noget uklart om der kan sættes FSC mærke på produkter der ikke består af 100% FSC mærket træ

Francis Sullivan fra FSC har oplyst at på massivtræprodukter kan der sættes FSC mærke hvis 70% af træet er certificeret.

For genbrugspapir må der være op til 75% genbrugsfibre eller fibre der ikke stammer fra træ. Det vil sige at der kan sættes FSC mærke på genbrugspapir hvis der er mindst 25% FSC-ankendte friske fibre og højst 75% genbrugsfibre.

Kilde: *Allgemeine Forst Zeitschrift* 23/97.

AssiDomän leverer FSC tømmer

AssiDomän har nu leveret det første FSC mærkede tømmer.

Træet er gået til Masons Timber Products i Storbritannien som er Europas største producent af lister og træprofiler. Produkterne vil blive forhandlet af bygemarkedskæden Homebase der har 300 varehuse fordelt over hele landet. Allerede i marts 1998 vil engelske forbrugere få tilbudt 250 forskellige FSC mærkede produkter.

- Vi stræber efter at drive et skovbrug som er tilpasset miljøet, med biologisk mangfoldighed og som samtidig giver et højt økonomisk afkast, siger koncernchef Lennart Ahlgren.

- Flere og flere af vores kunder stiller krav om at vi er miljørigtige. Men det er ikke tilstrækkeligt at vi selv forsikrer dem om at det er tilfældet. FSC certificeringen udgør en uafhængig og internationalt anerkendt bekræftelse på at AssiDomän driver et miljømæssigt rigtigt skovbrug. På længere sigt kan det være en forudsætning for at vi kan beholde vores plads på markedet.

Örebro skovdistrikt i AssiDomän er det første som har fået FSC certifikat, og senere er Kalix og Älvsby kommet med. Ved årsskiftet forventes halvdelen af koncernens produktive skov at være certificeret, og målet er at det hele er med i foråret 1998.

AssiDomän certificerer også savværker så man kan garantere produkternes oprindelse helt frem til kunden. FSC kalder dette "chain-of-custody" - alle led i kæden skal sikres - og det er en forudsætning for at kunden kan tilbydes slutprodukter med FSC mærke.

Det tømmer som er leveret til England er savet på AssiDomäns eget savværk Hasselfors Timber, og snart kommer også Lövholmens savværk med.

AssiDomän arbejder parallelt med FSC og miljøstyringssystemet ISO 14001. Forskellen kan sammenlignes med en stangspringskonkurrence. ISO 14001 og EMAS beskriver reglerne for hvordan konkurrencen skal afvikles, men det er FSC som fastsætter højden.

AssiDomän er den 4. største svenske

skovkoncern. Den ejer 3,2 mio. ha produktiv skov, svarende til 3/4 af Danmark. Omsætningen var i 1996 på 19 mia. SEK, og der er 18.000 ansatte. Antallet af aktionærer er 312.000.

Kilde: Pressemeddelelse 17.11.97.

Certificering i Århus

Der er planer om at Århus Kommunes 1500 ha skov som de første i Danmark skal certificeres. Det fremgår af en pressemeddelelse udsendt af rådmand Niels Erik Eskildsen (SF) den 12. november.

Beslutningen motiveres med at skovhugsten i mange lande medfører problemer for miljøet - gamle skove hugges ned på kort tid og erstattes ikke af nye skove. Derfor har internationale miljøorganisationer opstillet 10 krav til bæredygtig skovdrift - de såkaldte FSC retningslinjer. Herefter kan træet mærkes så forbrugerne kan se at de køber produkter der er fremstillet af "bæredygtigt" træ.

- Skovhugsten i regnskovene og andre af Jordens store skove bliver et større og større miljøproblem, siger Niels Erik Eskildsen. Skovene i Århus og Danmark fylder ikke meget i dette billede, men vi er nødt til selv at gå forrest som eksempel, hvis vi vil påvirke den bæredygtige skovdrift i andre lande. Da vore skove i forvejen opfylder de fleste af FSC-kravene vil vi gerne være pilotprojekt og bruges som løftestang for en miljømærkning af alle skovene i Danmark.

Til Århus Stiftstidende siger rådmanden at han erkender at skovhugst kan være et større miljøproblem i regnskovene, men han mener at det offentlige har pligt til at gå forrest. Han tilføjer at han håber at miljø- og energiministeren tager sig sammen og får certificeret statsskovene.

Rådmanden tilføjer at omkostningerne til planlægning af skovene i forbindelse med certificering ikke kan afholdes over det ordinære budget. Disse midler må søges fra den grønne pulje som blev oprettet ved kommunens budgetforlig for 1998. Desuden peger han på at det er vanskeligt at begynde det

konkrete arbejde før FSC-principperne ligger helt klar.

Kommunalvalget fandt som bekendt sted den 18. november, og det vil medføre udskiftninger på rådmansposterne. Samtidig flytter skovdistriktet magistrat til teknik- og miljøområdet som bestyres af rådmand Hans Schiøtt (Venstre).

Skovrider Peter Brun Madsen, Århus Kommune har ved forskellige lejligheder i faglige kredse argumenteret for en national certificering frem for certificering på ejendomsniveau.

Brun Madsen oplyser til Skoven, at hans politiske chef nu - som det fremgår af udtalelserne - har besluttet at søge kommunens skove certificeret blandt de første i landet.

Kilder: Pressemeddelelse fra rådmanden for Magistratens 1. afdeling 12.11.97, Århus Stiftstidende 13.11.97, samt personlig meddelelse fra Peter Brun Madsen 28.11.97.

FSC i Belgien

Der er for nylig udstedt FSC certifikat på 4500 ha statsjet skov i den flamske del af Belgien.

Det drejer sig om skovene Heverleeboos, Meerdaalwoud og Zoniënwood i distrikterne Groenendaal og Leuven. Zoniënwood er nok bedre kendt som Forêt de Soignes, en skov i den sydøstlige udkant af Bruxelles hvorfra der er hentet en del bølgeolden af god kvalitet til Danmark.

Der er primært tale om løvskove. Driftsplanerne lægger stor vægt på bevarelse af dyreliv og biodiversitet inden for rammerne af et flersidigt skovbrug. Nogle dele af skovene er fredet.

Certificeringen er sket på initiativ af den belgiske FSC gruppe, som i øjeblikket er ved at udarbejde FSC retningslinjer for Belgien. For at få nogle erfaringer vedrørende omkostninger og fordele ved certificering besluttede man at lave en prøvecertificering af nogle skove.

Certificeringen ses som en støtte til den belgiske WWF 1997 Club - en gruppe af træhandlere som ønsker at forhandle FSC-certificerede træprodukter.

Kilde: Woodmark News vol 3., issue 4.

juletræs - skov - læ - planter

- sunde og velsorterede
- i udsøgte provenienser
- hurtig levering direkte til kunden
- vi viser gerne rundt i planteskolen
- og fremsender vores prislister

AARESTRUP PLANTESKOLE
Aarestrupvej 162 • 7470 Karup ☎ 86 66 17 90 • 97 48 53 44

AKKERUP PLANTESKOLE
5683 HAARBY
TLF. 6473 1058 - FAX 6473 3158

Skov-, læ og hækplanter

Rekvirer katalog eller De er velkommen til at aflægge Planteskolen et besøg. Tilbud afgives gerne.

TRÆETS MILJØDAG

På miljødagen blev der fortalt om befolkningens holdning til træ og miljøforhold, kampagner for at øge afsætningen af træ, den politiske forbrugers rolle, og de kampagner som andre industrigrene laver for deres produkter.

- Træ er Miljø er startet fordi branchen har følt et stigende behov for at imødegå at andre råmaterialer bliver anerkendt som miljørigtige. Dette sker selv om træ på en lang række områder har store miljøfordele frem for andre materialer, selv når disse genanvendes. Konsekvensen er at træ taber markedsandele til stål, beton, letmetal osv.

Træets Miljødag i Århus den 24. november havde samlet over 170 deltagere fra træindustri, savværker, skovbruget mv. Et centralt punkt var Træ er Miljø som gennemføres af 9 organisationer inden for branchen - herunder Dansk Skovforening.

Formanden for Træ er Miljø, adm. dir. Peter Jensen, Dansk Træemballage, indledte dagen med at fortælle om baggrunden for projektet.

- Vi må ikke forvente at efterspørgslen på vore produkter vil stige uden en aktiv indsats for produktudvikling og fremme af træ som et miljøvenligt materiale. Man må opfange tendenser i markedet og kombinere dem med markedsstilpasning af produkterne, så de passer til forbrugernes forventninger, sluttede Peter Jensen.

Skovbruget og træ

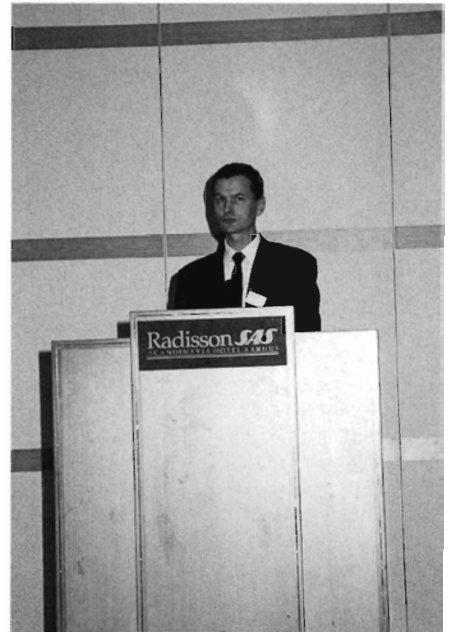
Næste indlæg kom fra næstformanden for Træ er Miljø, direktør Otto Reventlow, som repræsenterer Dansk Skovforening.

- De fleste danskere ved at træ kommer fra skoven. Men de færreste ved at det netop er træproduktionen der har skabt de skove vi har i Danmark i dag.

- Skovbruget er - sammen med resten af træbranchen - i den situation at vi har et stærkt budskab om træ som

- Formålet med Træ er Miljø er at fortælle om træets miljøfordele med henblik på at fremme træerhvervets produktudvikling og afsætning, sagde formanden for Træ er Miljø, adm. dir. Peter Jensen.

- Hvis vi får spredt viden om træets miljøfordele bør den kunne omsættes til holdninger. Folk skal værdsætte træ - og folk skal værdsætte at skovbruget producerer træ, sagde næstformanden for Træ er Miljø, dir. Otto Reventlow.

fornyeligt råstof - men næsten ingen forbrugere kender denne miljøfordel ved træ. Derfor har skovbruget en klar interesse i at omverdenen ved at skovbruget producerer træ, at skovarealet i Europa er stigende, at træ er et fornyeligt råstof, og at træ når det produceres af et bæredygtigt skovbrug har store miljøfordele frem for plastic, metal og beton.

- Jeg vil dog godt understrege at Træ er Miljø handler om alt træ - ikke kun det danske. Vi vil få danskerne til at kende og elske træ, og når det er sket må de danske skove forvandle det til deres egen kommercielle fordel, sluttede Otto Reventlow.

Holdninger til træ

Den første fase i Træ er Miljø gik ud på at finde ud af hvad danskerne mener om skovdrift og træ. Resultaterne er omtalt i Skoven 5/97 og 6-7/97 og viste bl.a.:

* Danskerne er positive over for dansk og europæisk skovbrug, men mange er bekymrede over skovdriften i troperne.

* Træ vurderes højt i forhold til miljøvenlighed og indeklima, mens der er tvivl hvad angår holdbarhed og økonomi.

* Unge under 25 år er mere kritiske end resten af befolkningen.

- Når der stilles generelle og meget åbne spørgsmål er danskerne positive over for træ, sagde Torben Larsen fra Institutet for Opinionsanalyse. Men når man kommer til mere konkrete spørgsmål om træ falder tilfredsheden.

- Derfor ligger der en stor opgave i at give flere konkrete informationer omkring træ og dets anvendelse - samtidig med at der sker udvikling af nye og bedre produkter.

Indsamling af viden

Fase 2 i Træ er Miljø er netop ved at gå

MILJØDEKLARATIONER
Træindustrien i Norden
Nordic Wood

PRODUCENTER
Følgende liste har været den største del af de samlede miljødeklareringsoplysninger:

1. Mellemøst Træ AB
2. Lantana Træ AB
3. Keltia Træ AB
4. Malmbergs Træ AB
5. Keltia Træ AB
6. Keltia Træ AB
7. Keltia Træ AB
8. Keltia Træ AB
9. Keltia Træ AB
10. Keltia Træ AB
11. Keltia Træ AB
12. Keltia Træ AB
13. Keltia Træ AB
14. Keltia Træ AB
15. Keltia Træ AB

PRODUKT
Dette dokument er udarbejdet af de enkelte producenter og beskriver deres miljødeklaration for træprodukter. Det er udarbejdet i samarbejde med DTI Træteknik og er en del af den samlede miljødeklaration for træindustrien i Norden.

Udarbejdet af: DTI Træteknik

Miljødeklaration for trælast og furu

Udvalg af luft
Ved hjælp af en række forskellige metoder er der blevet undersøgt, hvordan trælast og furu påvirker luftkvaliteten. Resultaterne viser, at trælast og furu har en lav indvirkning på luftkvaliteten sammenlignet med andre brændstoffer.

ANVENDELSE
Trælast og furu kan anvendes til mange forskellige formål, herunder som brændstof til opvarmning og elproduktion. Det er vigtigt at vælge trælast og furu, der er produceret og behandlet på miljøvenlige måder.

Udarbejdet af: DTI Træteknik

MILJØDEKLARATIONER
Træindustrien i Norden
Nordic Wood

FORBETRET
Træindustrien i Norden har gennemført en række tiltag for at forbedre miljøet og reducere CO₂-udslipene. Dette inkluderer investeringer i nye teknologier og optimering af produktionsprocessen.

ANVENDELSE
Træ er et bæredygtigt materiale, der kan anvendes til mange forskellige formål. Det er vigtigt at vælge træ, der er produceret og behandlet på miljøvenlige måder.

PRODUKT
Dette dokument er udarbejdet af de enkelte producenter og beskriver deres miljødeklaration for træprodukter. Det er udarbejdet i samarbejde med DTI Træteknik og er en del af den samlede miljødeklaration for træindustrien i Norden.

Udarbejdet af: DTI Træteknik

Miljødeklarationer

Træproducenter bliver i stigende grad mødt med ønsker om at kunne dokumentere træprodukternes miljøegenskaber. Derfor har de teknologiske institutter i de fire nordiske lande gennemført et projekt om dette emne, støttet af Nordic Wood. Projektet viser hvordan man kan udforme en miljøpolitik, kortlægge en livscyklus, samt udarbejde en miljødeklaration.

Der er indtil nu udarbejdet 9 miljødeklarationer for trælast, paller, forskellige møbler, trægulv og limtræ. Deklarationen beskriver i koncentreret form råvare, ressourceforbrug, udslip til luft, vand og mark, levetid,

emissioner fra det færdige produkt, muligheder for genbrug mv. Beskrivelsen skal være kort og overskuelig og kan rummes på to A4-sider.

- Man skal holde sig til enkle og troværdige budskaber, sagde Knud Erik Kvist fra DTI Træteknik. Hvis der er negative budskaber om produktet skal de også med - det bliver meget værre hvis de alligevel kommer frem en dag.

Figureerne viser for- og bagside af miljødeklarationen for savede trævarer samt forside for EUR-palle og et arbejdsbord

MILJØDEKLARATIONER
Træindustrien i Norden
Nordic Wood

PRODUCENT
Kontormøbel
Arbejdsbord Special 150 x 80 cm

Udvalg af luft
Ved hjælp af en række forskellige metoder er der blevet undersøgt, hvordan trælast og furu påvirker luftkvaliteten. Resultaterne viser, at trælast og furu har en lav indvirkning på luftkvaliteten sammenlignet med andre brændstoffer.

ANVENDELSE
Trælast og furu kan anvendes til mange forskellige formål, herunder som brændstof til opvarmning og elproduktion. Det er vigtigt at vælge trælast og furu, der er produceret og behandlet på miljøvenlige måder.

Udarbejdet af: DTI Træteknik

i gang. Den går ud på at indsamle den tilgængelige viden om træets miljøforhold - og præsentere denne viden på en lettilgængelig måde.

- Resultaterne skal bruges dels hvis der opstår problemer i markedsføringen, dels til proaktiv handling, altså at forebygge problemernes opståen, sagde projektleder Jakob Maag fra Cowi.

I projektet vil man belyse disse emner:

* **Træ er ikke gammeldags:** Nye anvendelsesområder for træ, fx kompositter. Brug af avanceret teknologi til bearbejdning af træ. Formålet er at vise at træ ikke er et overleveret fortidslevn, men et materiale som er under fortsat udvikling og lever op til moderne levevis.

* **Træ er holdbart** - når det bruges rigtigt: Hvad har betydning for træets

holdbarhed (træets iboende kvaliteter og nedbrydning af træ). Valg af den træsort og kvalitet der passer til anvendelsen. Konstruktiv træbeskyttelse, vedligeholdelse af træ, samt kemisk træbeskyttelse.

* **Miljøforhold ved skovdrift:** Moderne skovdrift i Danmark og det øvrige Norden. Skovdriftens vekselvirkning med natur og menneske. Skovdrift i andre dele af verden.

* **Træ som bæredygtigt materiale:** Med udgangspunkt i træ forklares hvad bæredygtighed er, og det vises hvilke processer eller anvendelser der kan kritiseres som ikke-bæredygtige.

Der skal både være eksempler der i vores nære fortid har givet visse anvendelser af træ et dårligt omdømme, og eksempler på ting der er under forbedring. Beskrivelsen skal være objektiv og

ærlig. Eksempler på problemområder er kemisk træbeskyttelse, afgasning fra trækompositter, miljøudslip fra træindustrier, hugst af regnskove og arbejdsmiljø.

De informationer der indsamles skal præsenteres på hjemmesider på Internettet, og udgives på CD-rom samt i en papirversion.

Den politiske forbruger

Den politiske forbruger har været et meget omdiskuteret begreb de seneste år. Professor **Hanne H. Larsen** fra Handelshøjskolen gav sit bud på i hvilken retning den politiske forbruger vil udvikle sig.

Hun skelnede mellem tre typer af forbrugere:

1. Den bekymrede forbruger er nem at skræmme. Reaktionen fra denne type forbruger kan imødegås med informati-

Træ er Miljø

Dette projekt er et branchesamarbejde mellem 9 organisationer:

- Dansk Skovforening
- Dansk Træforening
- Danske Træindustrier
- Forbundet Træ-Industri-Byg i Danmark
- Miljøstyrelsen
- Skov- og Naturstyrelsen
- Træbranchens Oplysningsråd
- Træets Arbejdsgiverforening
- Trælasthandlerunionen

Projektet består af fire faser:

1. Meningsmåling af forbrugernes viden og holdning til træ og træprodukter (er gennemført).
2. Indsamling og dokumentation af viden om træs miljøegenskaber (starter nu).
3. Holdningspåvirkning i form af kampagner for markedsføring og information baseret på resultaterne af fase 2 (starter sommeren 1998).
4. En effektmåling - måling af ændret købsadfærd samt holdning til træ og træprodukters miljøfordele.

hver gang der opstår miljøproblemer i produktionen eller de færdige produkter.

Andre materialer

Træ udsættes for en hård konkurrence fra andre materialer. Projektleder *Berit Sanness* fra Norge fortalte om et nyt projekt hvor man vil give en oversigt over konkurrenterne, samt beskrive deres lobby arbejde og markedsføring.

De foreløbige resultater viser bl.a. at stål- og aluminiumindustrien er samlet i

meget store koncerner. Træbranchen er derimod fordelt på mange lande, og der er et meget stort antal virksomheder. Derfor er træbranchen nødt til at samarbejde i et projekt som Træ er Miljø, eller samarbejde over landegrænser.

Konkurrenterne sammenligner ofte med træprodukter for at fremhæve fordelene ved deres materialer. Man "sparrer træ", man "undgår at fælde mere skov" ved at bruge beton, og "materialerne kan genbruges".

sf

Forstplanteskolen Verninge

FUGLEKILDEVEJ 20 · 5690 TOMMERUP · TLF. 64 75 12 88 · FAX 64 75 14 85

SPECIALPLANTESKOLE FOR

skov-, læ-, hæk-, og hegn- samt vildtremiseplanter

Prisfortegnelse sendes på forlangende
Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og planter

on - og det er en kortvarig reaktion.

2. Den bevidste forbruger har en holdning til emner som miljø, sundhed og etik. Han kræver meget information og åbenhed, og han stiller krav. Hans reaktion er mere langvarig.

3. Den politiske forbruger udtrykker utilfredshed med politiske begivenheder gennem sit forbrugsvalg. Hans reaktion er tit kortvarig.

De to første forbrugere kendes omkring buræg og salmonella i kød - 55% af ægsalget kommer nu fra fritgående eller økologiske høns. Et andet eksempel er kogalskaben - den har ført til et brat fald i oksekødsalget, men kun 60% af dette fald er blevet erstattet af andre typer af kød.

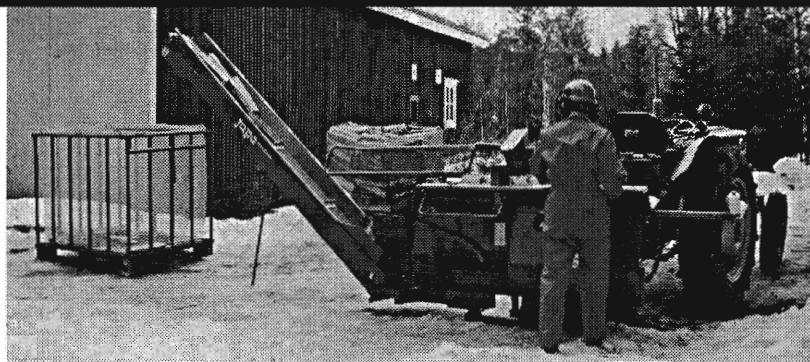
Den politiske forbruger har vist sig ved boykotten af franske varer for to år siden pga. sprængning af atombomber. Det førte til en halvering af salget af fransk vin i Danmark, og først nu to år efter har fransk vin genvundet sin markedsandel.

Vil træbranchen kunne opleve en tilsvarende reaktion?

- I har et godt udgangspunkt, for der er generelt en positiv holdning til træ, sagde Hanne Larsen. Men I er sårbare hvis der kommer uheldige emner op. Det kan være lige fra skovbruget, over forarbejdning, distribution til bortskaffelse af produkterne. Store informationsskampagner er ikke sagen for jer, det er derimod åbenhed og ærlig kommunikation.

- Landbruget er et godt eksempel på hvad man skal undgå. De sætter ikke dagsordenen, og de reagerer defensivt

Japa TRÆ-O-MATIC

Træsav & brændekløvningsmaskiner med høj kapacitet - enkelt funktion

Japa 700

Traktordrift med eget hydrauliksystem

kr. 27.500

Tilbehør: Transportbånd 320 cm

kr. 6.000

Aftal tid for en præsentation på vor adresse

- Med eller uden egen hydraulik, el eller traktordrift
- Efter savningen kløves I to eller fire stykker (Nem kløvekryds indstilling)
- Transportbånd 3 - 4 meter eller længere
- Enkel at flytte
- CE-mærket ifølge EUR norm
- Evt. savspåner som følger med træet sorteres fra

Handelsfirma

Jørn Bolding A/S

Håndværkervej 55 - 6710 Esbjerg V
Tlf. 7515 5033 - Fax 7515 1911

Forhandlere:

Maskincentret Ringsted A/S 53612100, Dressel Maskincenter A/S 54441160, Maskincentret Nakskov A/S 53923300, Stevnhoved & Søgård A/S 65957000, N. B. Hundahl ApS 97981233, Hjørring Maskincenter 98921833, Brønderslev Maskincenter 98822300, Hjøllerp Maskinforretning 98281411, Støvring Maskinforretning 98374277, Lyngfeldt 86231277, A. Paulsen Maskiner A/S 75524122, A. Paulsen Maskiner A/S 74624757, A. Paulsen Maskiner A/S 74434200, Horne Viltarp Maskinforretning A/S 75251566 - 75260444.

DET OFFENTLIGE SKAL GÅ FORAN

I ARBEJDET FOR AT BRUGE MERE TRÆ

Miljø- og energiminister Svend Auken talte på Træets Miljødag.

Om nye anvendelses- områder for træ, pestici- der i skovbruget, infor- mation om brug af træ, naturbeskyttelse, træ til energi og kreditgivning til træhuse.

- Det offentlige skal gå foran i arbejdet for at bruge mere træ. Og der er mulighed for at lave et fremstød over for amter og kommuner mv. på det her område.

Miljø- og energiminister *Svend Auken* var inviteret med til Træets Miljødag i Århus den 24. november. Og ministeren talte med stor entusiasme om at bruge træ:

- Det er vigtigt at skovene ikke bare producerer mere træ, men gør det i kvaliteter der dels egner sig til industriel forarbejdning, dels udnytter træets naturlige egenskaber optimalt. Det var baggrunden for at regeringen iværksatte Produktudviklingsordningen for Skovbruget og Træindustrien.

- Tidligere var træ som bekendt et udbredt byggemateriale, som sammen med teglen resulterede i huse med mange af de kvaliteter vi efterspørger i dag - fx et godt indeklima.

- Men træet er gledet lidt i baggrunden. Døre og vinduer, køkkenskabe og gulve er blevet erstattet af andre materialer - og det er synd.

- Produktudviklingsordningen har allerede tjent mange gode formål. Skulle jeg opremse nogle af de anvendelsesområder hvor jeg virkelig ser potentialer, kan jeg nævne følgende:

* Industrielt træbaseret byggeri, husbyggeri og serieproduktion.

* Demonstrationsbyggerier der illustrerer muligheder og dokumenterer træbyggeriets ydeevne.

* Udvikling af nye materialer baseret på trækompositmaterialer.

* Oplysningsaktiviteter om træ som et miljøvenligt materiale.

- Der er en vigtig pointe i at prioritere information. Forbrugerne har flere valgmuligheder end nogensinde før, og det er i høj grad information, der er med til at styre deres valg. For vi må erkende at træ gennem tiden har mistet terræn i forhold til andre materialer som fx plastic, aluminium og stål. Og det vil kræve en betydelig udviklings- og informationsindsats før træet igen kan indtage sin centrale plads på hylderne.

- Vi skal tænke mere i miljømæssige baner - ikke kun i skoven - men også når det gælder brugen af træet. Vi skal blive bedre til at fremstille træprodukter ved brug af mindre energi, ved bedre udnyttelse af træet, ved brug af de mindst miljøbelastende former for lim, lakker mm. Og vi skal blive bedre til at udnytte de forskellige træsorters naturlige egenskaber bedre, så produktet sikres en lang levetid.

Svend Auken nævnte her som eksempler Forskningscentret for Skov & Landskab, Skovskolen samt det byggeri af især børneinstitutioner af træ som kommunerne gennemfører i disse år.

Skovene

Svend Auken er også skovenes minister, og derfor var det naturligt at han også beskæftigede sig med skovenes rolle som leverandør af råvarer til industrien:

- Det er vigtigt at slå fast at der er ingen modsætning mellem naturbeskyttelse og skovbrug. Naturbeskyttelse, vandressourcer, luft, CO₂ deponering og biobrændsel kan sagtens forenes med produktion af det vidunderlige materiale træ. Skovene kan tåle at blive brugt.

- Regeringen har sat sig en række mål for skovene, både af naturmæssig karakter, produktionsmæssig karakter samt mål vedrørende udnyttelsen af træet. Det betyder at vi skal have skovarealet op fra de nuværende 12% af landets areal til 20%.

- Det vil gavne biodiversiteten, det vil øge træproduktionen, det vil være til fordel for friluftslivet. Og det vil medvirke -

om end i beskedent omfang - til at løse vort CO₂ problem.

- Samtidig skal det erindres at en tredjedel af landets energiforsyning efter år 2030 skal komme fra vedvarende energi, herunder træ. Derfor er målet at forbruget af træbiomasse skal op på 200.000 tons om året i løbet af de næste par år. Og jeg skal hilse fra energisektoren og sige at de er langt glattere for træflis end de er for halm.

Træ har gode miljøegenskaber

- En stadigt større del af vores miljøproblemer stammer fra brug og bortskaffelse af ting som vi køber og bruger, og efterfølgende skal af med igen. Derfor må vi altid se på produktets vej fra vugge til grav.

- I en sådan samlet vurdering står træet som udgangspunkt stærkt. Men også her kan vi selvfølgelig gøre det bedre.

- Jeg tror at træet har et naturligt forspring hos den miljøbevidste forbruger. Og dem bliver der flere og flere af. Forbrugerne bliver heldigvis stadigt mere kritiske og stiller krav om miljørigtige produkter. Samtidig er det svært at orientere sig blandt stadigt flere produkter.

- Her er det først og fremmest information der skal hjælpe forbrugerne på vej. Helst i så overskuelig form som muligt i form af mærkninger og certificeringer der er troværdige og let sammenlignelige.

- Det stiller store krav til myndighederne og til mærkningsordningerne. Men det stiller også større krav til det personale der rådgiver fx i byggemarkeder. Hvis ikke forbrugerne kan få en kvalificeret vejledning vil de bare købe det billigste. Måske er der mulighed for at lave et samarbejde om en fornuftig efteruddannelse på dette område.

Pesticider i skovbruget

- Træ er et materiale, der i princippet kun kræver vand, CO₂ og sol. Men sådan er de virkelige vilkår i træproduktionen jo ikke. Jeg tænker først og fremmest på brugen af pesticider.

- Nu er der andre jordbrugs erhverv,

- Spørgsmålet er hvordan laver vi en alliance mellem alle der arbejder med træ - i skovene, savværkerne, møbelfabrikker, byggemarkeder osv. - som kan forbedre udnyttelsen af træ, sagde Svend Auken på Træets Miljødag. Jo mere vi kan agitere for anvendelse af træ på et miljøgrundlag, jo bedre.

Svend Auken nævnte at man på Forskningscentret for Skov & Landskab har brugt dansk produceret, uimprægneret thuja som facadebeklædning: - Det er den slags målrettede forsøg på at udnytte træarternes specifikke egenskaber jeg håber på flere af - selv om jeg godt ved at lige præcis thuja har vi ikke så meget af i danske skove.

som bruger flere pesticider end skovbruget. Det er jeg helt på det rene med. Men derfor skal vi stadig arbejde på at nedbringe forbruget - ja helst udfase brugen helt.

- I starten af dette år iværksatte Skov- og Naturstyrelsen sin pesticidstrategi for styrelsens skovarealer mm. Målet er et pesticid- og kunstgødningsfrit statsligt skovvæsen.

- Foreløbig er Frederiksborg statskovdistrikt udlagt til pesticidfrit forsøgsområde. Vi har forpligtet os til at forbruge af pesticider i statsskovene skal reduceres med mindst 2/3 inden år 2005 i forhold til 1995.

- Jeg håber - og nu ser jeg på dig Gustav (Skovforeningens formand, Gustav Berner, red.) - at det private skovbrug følger med.

- Jeg ved godt at det især er juletræer og klippegrønt som giver problemer, og at det er vanskeligt at lave et fornuftigt produkt uden pesticider. Men jeg kan ikke lade være med at synes, at det er lidt paradoksalt at bruge så mange sprøjtemidler for at producere et produkt som skal bruges én gang årligt.

- Skovrejsningen bliver på sigt måske et større problem. Her kan det være vanskeligere at klare sig uden at sprøjte, ind i mellem.

Opsummering

Ministeren sluttede sin tale med at opsummere de vigtigste budskaber således:

- Min opfordring til branchen her i dag skal derfor være at medvirke til at

* Udvikle mere miljøvenlige dyrknings-, skovnings- og transportsystemer.

* Indgå aktivt i udviklings- og demonstrationsprojekter om produktion, anvendelse og bortskaffelse af træ.

* Være med i processen om udvikling af miljøledelsessystemer, certificerings- og mærkningsordninger. Hvis sådanne ordninger tilrettelægges rigtigt kan de medvirke til en miljørigtig produktion, og de kan gøre det lettere for forbrugerne at vælge.

* Industrielt træbyggeri, modulbyggeri spiller en væsentlig rolle. Det er væsentligt at få industrien til at se fordomsfrit på træ som et materiale til industrielt byggeri.

- Jeg vil gerne her give tilsagn om at vi fra Miljø- og Energiministeriet vil arbejde for at træet kan være en

afgørende del af vores byggekultur. Miljøet er ikke en fjende, men en forbundsfælle.

Kreditregler

Under den efterfølgende debat sagde Tage Bojsen-Møller fra Novopan at træets anvendelse i byggeriet bremses af to forhold: Dels brandreglerne, dels reglerne om kreditgivning hvor der højst må ydes 60% i lån i træhuse.

- Jeg er enig i at der er problemer dér, sagde Svend Auken. Kreditreglerne betyder at træ kun bruges i fritidshuse.

- Jeg vil gerne være med til at tage dette op over for kreditgiverne, og jeg ved at boligministeren er utroligt positiv på dette felt. Jeg tror ikke at der er større risiko ved træhuse, og der er mange lande der har gode erfaringer på dette felt.

sf

- Alt entreprenørarbejde
- Nedbrydningsarbejde
- Oprensning af moser, grøfter m.m.

Udføres med maskiner med bio-olie og katalysator.

Entreprenør
Per Larsen
Kalundborg ApS
Vognmand
Aut. kloakmester

Saltbækvej 114 · 4400 Kalundborg
Tlf. 53 50 22 21 · Bil 30 54 03 21

Skov & Landskabskonferencen 1998

Odense Kongrescenter, onsdag den 28. januar 1998 kl. 9.30-16.30

Fælles

09.30-10.00	Registrering og morgenkaffe
10.00-10.05	Velkomst ved kammerherre Vilhelm Bruun de Neergaard, formand for FSL's Bestyrelse
10.05-11.15	Fællessession. Ordstyrer: Institutbestyrer, phil.dr. Jette Hansen-Møller, KVL
10.05-10.30	Kulturlandskabets udvikling <i>Museumsdirektør Erland Porsmose, Forskningsrådene</i>
10.30-10.50	Udviklingen i den arealregulerende lovgivning <i>Professor Helge Wulff, KVL</i>
10.50-11.15	Danmark i fremtidens Europa <i>Landsplanchef Niels Østergaard, Landsplanafdelingen</i>
11.15-11.30	Besigtigelse af posters
11.30-12.30	Frokost (samt mulighed for besigtigelse af posters)

Sessioner	Skovbrug <i>Ordstyrer: Forskningschef, dr. agro. Jens Peter Skovsgaard, FSL</i>	Pyntegrønt <i>Ordstyrer: Forskningschef Kaj Østergård, FSL</i>	Bymiljø og parker <i>Ordstyrer: Stadsgartner Lars Østerbye Herning Kommune</i>	Landskab <i>Ordstyrer: Forskningschef, dr. agro. Kjell Nilsson, FSL</i>
12.30-13.00	Resultater af skovtræforædlingen. Hvad får vi ud af det? - Og hvor er frøet? <i>Skovrider, Ph.D. Bjerne Ditlevsen, S&N og docent dr. agro. Hans Roulund, KVL</i>	Bæredygtig juletræsproduktion <i>Professor, dr. forest et habil. Jørgen Bo Larsen, KVL og skovrider Lars Møller Nielsen, Dansk Skovforening</i>	Byens afgrænsning i landskabet <i>Professor Ib Asger Olsen, KVL</i>	Genetisk diversitet i planter i landskabet. Hvad skal vi kræve og hvad kan vi få? <i>Forstfuldmægtig Erik Kjær, S&N og rådgiver John Norrie, FSL</i>
13.05-13.35	Gødskning: Økologisk eller bæredygtigt? <i>Forskningschef, Ph.D. Karsten Raulund Rasmussen, FSL</i>	Nåletab efter høst - kan det undgås? <i>Forsker Henrik Lundquist og projektleder, HD Lars Kjærballing, FSL</i>	Havekultur - en del af kulturmiljøet <i>Landskabsarkitekt Annemarie Lund</i>	Landskabspleje i et kulturhistorisk perspektiv <i>Videnskabelig medarbejder Susanne Andersen og seniorrådgiver Rita Merete Buttenschøn, FSL</i>
13.40-14.10	Vedkvalitet hos grandis: Hvordan kan den påvirkes gennem skovdyrkningen? <i>Lektor Andreas Bergstedt og professor, dr. forest et habil. Jørgen Bo Larsen, KVL</i>	Frø- og planteforsyningen til pyntegrøntformål. Hvordan forbedrer vi det fremtidige udbytte ved juletræsproduktion? <i>Forstfuldmægtig Agnete Thomsen, S&N og seniorforsker, Ph.D. Ulrik Bräuner Nielsen, FSL</i>	Trærodde og ledninger. Hvor stort er problemet, og hvordan håndterer man det? <i>Seniorrådgiver, Ph.D. Thomas B. Randrup, FSL og centerleder Inge Faldager, DTI</i>	Hvad sker der i det åbne land? Præsentation af en interviewundersøgelse med landmændene i Bjerringbro og Hvorslev <i>Professor, Ph.D. Jørgen Primdahl, KVL</i>
14.10 - 14.50	Kaffe og besigtigelse af posters			
14.50-15.20	Registrering af nøglebiotoper <i>Forsker Flemming Rune og forskningsassistent Erik Aude, FSL</i>	Juletræsudbytter i de danske nobilisprovenienser <i>Forsker Nina Jøhnik, FSL</i>	Etablering af bytræer - om plantetidspunkt, etableringsbeskæring, tilvækst m.m. <i>Amanuensis Jens Balsbye Nielsen, KVL</i>	Orden eller kaos - planlægning og enkeltsgsbehandling i det åbne land <i>Forskningsadjunkt, Ph.D. Helle Tegner Anker, CeSam, Aarhus Universitet</i>
15.25-15.55	Kvælstof: Fra vækstbegrænsende næringsstof til miljøproblem <i>Seniorforsker, Ph.D. Per Gundersen, FSL</i>	Hvorledes bedømmer man angreb af ædelgranlus? <i>Seniorforsker Hans Peter Ravn, FSL og forsker Ole Quist Bøjer, DJF</i>	Strategier for ikke-kemisk ukrudtsbekæmpelse på befæstede arealer <i>Konsulent Carsten Damgaard, FSL</i>	Barrierer i landskabet. Hvad betyder større vejanlæg og jernbaner for friluftslivet? <i>Forsker Hans Skov-Petersen og videnskabelig medarbejder Kim Spiegelberg, FSL</i>
16.00-16.30	Såning kontra plantning af løvtræ: Udvikling af nye og pålidelige kulturmetoder baseret på såning. <i>Forskningslektor, Ph.D. Palle Madsen, KVL</i>	Grossisternes krav til producenterne i et konkurrencepræget marked med stigende udbud. <i>Grossist Lars Geil, Damkilde & Geil</i>	Miljøvenlig græspleje. Kan gode vækstbetingelser og optimal pleje erstatte kemien? <i>Seniorkonsulent Jørgen Fischer, FSL</i>	Grøn turisme. Hvad betyder naturen for turismen? Hvilke krav stiller man til en bæredygtig turisme? <i>Forsker Berit Kaae, FSL</i>

Pris inkl. forplejning og konferencerapport: 2.000 kr. ekskl. moms (1.400 kr. ekskl. moms for abonnenter på FSL's Videntjeneste). Ved afmelding efter tilmeldingsfristen faktureres det halve af prisen; ved afmelding efter 23. januar faktureres den fulde pris.

Tilmelding: Gerne snarest og senest den 14. januar 1998 til Nelli Leth pr. fax: 45 76 32 33, e-mail: nel@fsl.dk eller tlf.: 45 17 82 75

Bustransport: Der vil blive etableret gratis bustransport fra Odense Banegård til Odense Kongrescenter om morgenen kl. ca. 9.15 og retur efter konferencen kl. 16.45

SPOR I LANDSKABET

Af Eva Skytte,
Dansk Skovforening

I dette efterår er der åbnet 15 spor under projekt Spor i Landskabet.

Spor i Landskabet er et tilbud til befolkningen fra skovejere og landmænd, der vil vise deres natur- og kulturværdier. Det giver samtidig mulighed for at formidle viden om jordbrugserhvervet til befolkningen.

Figur 1. Kortet viser placeringen af de nuværende 15 spor. Kortet findes på internettet - <http://www.spor.dk>

Ordningen er frivillig, og lodsejeren kan når som helst træde ud af ordningen igen.

Spor i Landskabet giver nye muligheder for kontakt mellem erhvervet og befolkningen. Folderen, der udarbejdes til sporet, kan oplyse om produktion, natur, kultur, beskyttelse, benyttelse eller hvad ejeren ellers har på hjerte. Folderen udarbejdes i samarbejde mellem lodsejeren og sekretariatet for Spor i Landskabet.

Derudover kan ejeren i forbindelse med sporet afholde guidede ture. Folderen lægges til gratis afhentning i en folderkasse ved sporets begyndelse.

Et spor i skov

Christian Wedell-Neergaard, Svenstrup Gods på Midsjælland, er en af de 15, der har åbnet et spor på sin jord. Sporet er det eneste af de 15 der hidtil er åbnet, som udelukkende ligger i et skovområde.

"Vi har åbnet et spor, fordi vi vil for-

Figur 2. Starten på sporet markeres med en folderkasse. (Figur 2-3 er fra sporet i Melsing Sønderskov ved Skanderborg).

Spor i Landskabet er en mulighed for at skabe en ny kontakt mellem lodsejer og befolkning: skovejeren og landmanden åbner et afmærket spor på sin ejendom. For hvert spor udgives en lille folder, der fortæller hvad man møder undervejs.

Lodsejerne får mulighed for at fremvise natur- og kulturværdier, og befolkningen får mulighed for at opleve landskabet på en ny måde.

Hvad er et spor

Sporet er en afmærket rute i landskabet. Det kan gå ad ordinære veje og stier, men ejeren kan også lade sporet gå udenfor veje og stier. Det kan f.eks. løbe langs hegn, i bryn og i skellet mellem to marker, eller to bevoksninger. Eller det kan gå igennem forskellige naturtyper (skov, strand, mark). Det afgørende er at de besøgende får en ny oplevelse.

Sporene er åbne hele året for hensynsfuld færdsel til fods. Dog kan et spor være midlertidigt lukket grundet jagt, træfældning eller anden aktivitet.

Figur 3. Ruten er markeret med piktogrammer med pile.

Sporet ved Skovbo Naturskole

1. Ung rødgrankultur
Rødgran er en meget anvendt art nåletræ i dansk skovbrug. Den vokser hurtigt og er særdeles velegnet til bygningstømmer.

2. Spis skoven
De friske, nye bageblade, der smager let syrligt, kan spises og man kan eventuelt supplere med lidt skovsyre (ligner lysegrønt treklover).

3. Selvsået ask
Asken kan kendes på de sorte knopper og den glatte bark. Træet er utrolig smidigt og spændstigt og bruges derfor ofte til skaffer på redskaber.

4. Spættetræ
Gamle døde træer, der får lov at stå tilbage i skoven og forfalde, er vigtige levesteder for insekter og svampe. Prøv at se hvor mange forskellige spor efter dyr og svampe, du kan finde på træet! Her er også spor efter spætter, der har søgt føde.

5. Selvforyngelse af bøg
Ved at tynde ud i en bøgebevoksning lige før oldenfeld, kan man skabe lys nok til, at nye bøgetræer spirer frem af sig selv. Når de nye træer er godt etableret, fjælder man „overetagen“, og skoven er fornyet uden plantning.

6. Ær eller ask?
Ær (ahorn) kan være svær at kende fra asken om vinteren. Et godt kendetegn er dog, at ær i modsætning til ask har grønne knopper.

7. Pyntegrøn
Dette er en cypressbevoksning, hvor de store træer alle har fået klippet grenene. De bruges til dekoration og gravdækning.

8. Fugtig ellesump
Sporet går her gennem en ellesump. Rødel er et af de få træer, der trives godt på våde steder langs åer og grofter.

9. Kan du se forskel?
I denne bevoksning findes tre forskellige nåletræer: Rødgran, douglasgran og grandis. Kan du finde alle tre?

10. Kæmpe hybridasp til tændstikker
På vej ud at ellesumpen, lige efter broen, kan man se tre kæmpe hybridasp. Det er en krydsning mellem den europæiske og amerikanske bævreasp. Træet vokser hurtigt og er resistent overfor svampen poppelrust. Træet bruges blandt andet til tændstikker.

11. Produktionen skal plantægges
Egen er det træ i skoven, der er længst om at blive modent. Ofte fældes det først, når det er omkring 150 år gammelt.

12. Olieholdige træer
Cypresserne danner her en tæt og mørk skov. De indeholder æteriske olier, der

frastøder en række insekter. Olierne gør træerne meget modstandsdygtige og velegnede til pæle og udendørs træarbejder.

13. Træ med mange anvendelser
Bogen er det vigtigste løvtræ i dansk skovbrug. Det fældes, når det er godt 100 år. Træet bruges for eksempel til møbler og parketgulve, men også til mindre værdifulde ting som jernbanesveller og lispinde.

14. Skjul for råvildt
Her mellem de tætte rødgraner gemmer råvildtet sig om dagen. Hvis man er heldig, kan man finde spor efter dem. Ekskrementerne er små brunsorte cylindre med en lille spids. Man kan måske også finde en fejning, hvor råbukken har gnetet sin opsats mod et træ for at fejle basten af.

Projektet „Spør i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet. Her har publikum mulighed for at få nye natur- og kulturmæssige oplevelser.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:
Amtledelseforingen
Dansk Skovforening
Fritidsrådet
Landbrugsrådet
Skov- og Naturstyrelsen

Yderligere oplysninger om „Spør i Landskabet“:
Landsbrugsrådet
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V
Telefon 33 14 56 72. Fax 33 14 24 96

Figur 4. Et eksempel på hvordan en folder kan udformes - her sporet på Svenstrup Gods. Der er vist 4 ud af folderens i alt 6 sider (format 10 x 21 cm). De sidste 2 sider rummer et kort over området samt en anvisning på hvordan man kommer dertil.

tælle om skoven og produktionen i skoven - og fordi det er vigtigt at have et godt forhold til omgivelserne. Borup er en forholdsvis stor by, og der er få

muligheder for at færdes i naturen" fortæller han.

Svenstrup Gods samarbejder med Skovbo kommune om et formidlings-

center, Skovbo Naturskole (omtalt i Skoven 6-7/95). Skolen beskæftiger sig bl.a. med udnyttelsen af naturressourcer i skoven. Svenstrup har udlagt et

Figur 5. Der er udlagt 7 gangbroer, så besøgende kan komme tørskoet omkring. Her er det i en bevoksning med ær. (Figur 5-8 er fra Svenstrup Gods.)

Figur 6. Sporet går forbi en selvforyngelse af bøg.

Figur 7. Spættetræet er et eksempel på naturnær skovdrift.

skovareal med et rigt og varieret dyre- og planteliv til offentlighedens brug.

"Vi har gennem længere tid haft planer om at oprette en natursti i området. At vi er kommet med i Spor i Landskabet har betydet, at det er blevet til noget. Det har givet en bedre formidling på og omkring sporet - en fantastisk forbedring" fortsætter Christian Wedell-Neergaard.

Sporet ved Svenstrup Gods er lagt, så det bl.a. går gennem områder med rødgran, bøg, ær, cypres, ellesump, eg og hybridask. Der er både monokulturer og blandingskulturer. Undervejs oplyser folderen bl.a. om hvad træet anvendes til, dyrkningsformer, dyreliv og naturpleje.

"Vi vil gerne give besøgende en anderledes oplevelse end på en normal skovtur. Sporet ligger i et lille, men alsidigt skovområde. De besøgende skal have mulighed for at opleve skoven og alsidigheden her", fortæller Morten Boysen, skovfoged og naturskoleleder i SkovSelskabet Svenstrup.

"Sporet går ind gennem bevoksninger - ikke langs etablerede veje og stier eller i kanten af bevoksningen. Besøgende føres ud i alle de små hjørner. Stien bugter sig og drejer, så der skabes et mindre stirum - man kan ikke se så langt og ved derfor ikke, hvad der dukker op".

Hvordan oprettes et spor

Flere lodsejere kan gå sammen om at etablere et spor. Det er tilfældet for sporet ved Hellum (Nordjyllands Amt) som løber over 3 forskellige ejendomme, og sporet ved Nymølle (Århus Amt) der er et samarbejde mellem 7 lodsejere og forpagtere.

Kontante udgifter til folderkasse, piktogrammer, pæle og produktion af folder dækkes af projektet. Derimod må lodsejeren selv afholde f.eks. arbejdsløn i forbindelse med etableringen af sporet. Sekretariatet sørger for markedsføringen ved åbning af nye spor.

Derudover er der mulighed for at søge penge andre steder. "Vi har fået støtte til sporet på Svenstrup via 3-mandsprojekt fra Roskilde Amt og fra tips- og lottomidler, der administreres af Friluftsrådet" fortæller Morten Boysen.

Spør i Landskabet

Spør i Landskabet er et samarbejde mellem Landbrugsraadet, Skov- og Naturstyrelsen, Friluftsrådet, Amtsrådsforeningen og Dansk Skovforening.

De første spor åbnede 5. september 1997. I øjeblikket er der etableret 15 spor, og til foråret åbner omkring 20 nye spor. Projektet er 5-årigt, og målet er ialt 70 spor.

Figur 8. Sporet går gennem en cypresbevoksning, hvor der klippes pyntegrønt. Lågen er bygget i forbindelse med sporet.

Spørgsmål og ønsker om at etablere et spor rettes til Eva Skytte, Dansk Skovforening, tlf. 33 24 42 66, eller sekretari-

atet for Spor i Landskabet v. Allan Munch Hansen, Landbrugsraadet, tlf. 33 14 56 72.

Vi ønsker vore kunder glædelig jul og et fræsende godt nytår.

Vi fræser ind i '98 med vor skovfræser og 4 gravemaskiner, som vi »fræser« igennem vandløb og vandhuller med.

KAJ DANIEL HANSEN

AUT. KLOAKMESTER

HERSLEVVEJ 25 - 5900 RUDKØBING

TELF. 62 57 15 87 - BILTLF. 40 54 03 72

DET ØKOLOGISKE RÅDERUM FOR SKOVOMRÅDET

Af Christian Gamborg*,
Karin Hansen* og
Hans Christian Karsten**

”Det økologiske råderum” er et nyt begreb. Det er et udtryk for hvor mange ressourcer der kan bruges uden at fremtidige generationer forhindres i at få adgang til samme velfærd som i dag.

Et nyt projekt skal se på skovsektoren - danskernes forbrug af træprodukter, driftsformer i skovene, skovrejsning mv.

Langsigtede undersøgelser af skovøkosystemer kan bruges til at påvise, hvordan skovdriften påvirker de økologiske kredsløb, og hvordan man forhindrer, at naturens tålegrenser overskrides. (Foto fra Klosterheden hvor man har søgt at måle omgivelsernes påvirkning af skovens økosystem. Foto: Per Gundersen).

Bruger vi danskere for meget træ i forhold til indbyggere i andre lande? Hvor stort et skovareal udover det danske lægger vi beslag på gennem forbruget af træ og træbaserede produkter? Påvirker vi naturen og miljøet negativt eller positivt gennem dette forbrug?

Hvilken betydning vil den igangsatte skovrejsning få for produktionen af træ? Bør vi ændre driftsformer i de danske skove? Alle disse spørgsmål relaterer sig til, hvorvidt vi holder os inden for det økologiske råderum.

Nye begreber opstår hele tiden inden for miljø- og naturområdet. Mange af disse knytter sig til det overordnede bæredygtighedsbegreb, der blev udbredt i forbindelse med Brundtland-rapporten i 1987.

Et eksempel på et nyt begreb af betydning for skovbruget er det ”økologiske råderum”, også kaldet det ”miljømæssige råderum”. Begrebet blev oprindeligt introduceret af den holland-

ske organisation ”Friends of the Earth” i forbindelse med Rio-konferencen i 1992. Friends of the Earth er herhjemme repræsenteret ved miljøgruppen NOAH.

Definition

Økologisk råderum defineres overordnet i Natur- og Miljøpolitisk redegørelse fra 1995 som: »...den mængde naturressourcer (luft, vand, jord, mineraler, energikilder, naturarealer, planter og dyr m.v.), der kan bruges pr. år, uden at vi forhindrer fremtidige generationer i at få adgang til den samme mængde og kvalitet. Alle skal have mulighed for at opnå den materielle velfærd, som det økologiske råderum og den teknologiske formåen tillader. Men f.eks. som følge af klimaforskelle er der ikke ensartede behov« (Miljø- og Energiministeriet, 1995).

Økologisk råderum bygger på et globalt lighedsprincip og naturens tålegrenser. Begrebet lægger således op til en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne, hvor der er lige muligheder for at få dækket behov og lige ret til at påvirke

miljøkvaliteten. Behovene er dog ikke nødvendigvis de samme overalt, og mulighederne behøver ikke nødvendigvis at blive udnyttet i samme grad alle steder.

I de sidste par år er begrebet blevet videreudviklet. Regeringen har med støtte fra dele af Folketinget besluttet, at begrebet skal anvendes i kommende miljøhandlingsplaner. Det tilstræbes, at begrebet inden næste natur- og miljøpolitiske redegørelse i 1999 skal være yderligere konkretiseret og operationaliseret. Sidste år arbejdede en interministeriel gruppe med begrebet, og gruppen identificerede en række pilotprojekter, der skulle afklare det økologiske råderum for ikke-fornybare ressourcer, fødevarer og arealanvendelse samt skov.

Interministerielt projekt

Forskningscentret for Skov & Landskab er projektleder for delprojektet om det økologiske råderum for skovområdet. Projektet udarbejdes i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen og afsluttes ved udgangen af 1997.

* Forskningscentret for Skov & Landskab
** Skov- og Naturstyrelsen

Tabel 1. Projektet "skov og det økologiske råderum" er primært et metodeudredningsprojekt.

Centrale spørgsmål	Konkret arbejdsopgave
<p>Ressource-, tids- og geografisk dimension</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Hvor stor mængde skov/træ har vi til rådighed? ■ Hvor stor mængde træ og træbaserede produkter bruger vi i forhold til, hvor meget andre bruger? Hvilke produkter og hvor kommer de fra? ■ Hvor meget træ vil vi i fremtiden have til rådighed? ■ Hvor meget træ og hvilket træ vil vi bruge i fremtiden, og hvorfra? ■ Hvordan frembringes træet? <p>Miljødimension</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Hvordan indvirker skovene og skovdriften på miljøet? Hvordan påvirkes skovene og skovdriften af miljøet? ■ Hvad er konsekvensen af tiltag nævnt i forbindelse med ressourcendimensionen for parametre nævnt under miljødimensionen? <p>Samlet</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Hvad er det økologiske råderum? ■ Skal forbruget og produktionen af træ og træbaserede produkter reduceres/omlægges m.m. for at holde sig inden for det økologiske råderum? 	<p>Status over størrelsen af træ- og skovressourcen nationalt, regionalt og globalt.</p> <p>Status over forbruget af træ og træbaserede produkter nationalt, regionalt og globalt.</p> <p>Udvikling i størrelsen og sammensætningen af skovressourcen.</p> <p>Udvikling i forbruget af træ og træbaserede produkter.</p> <p>Status over dyrkningsformer (primært i danske skove).</p> <p>Redegørelse for de økologiske kredsløb i forbindelse med skov ud fra beskrivelse af areal, vand, næringsstoffer, drivhusgasser, biodiversitet og immaterielle værdier.</p> <p>Opstilling af scenarier og beskrivelse af udviklingstendenser.</p> <p>Status over metodiske problemstillinger i forbindelse med vurdering af råderum for skov, træ og træbaserede produkter i Danmark.</p> <p>Status over råderumsproblemer på skovområdet.</p>

Formålet med projektet er dels at identificere, foreslå og vurdere relevante metoder til at bestemme det økologiske råderum for skovområdet, dels at give et første skøn over afgrænsningen af det økologiske råderum for skovområdet i Danmark.

Arbejdsspørgsmål

I projektet skal det økologiske råderum for skov beskrives ud fra fire dimensioner: (1) ressourcendimensionen, (2) miljødimensionen, (3) tidsdimensionen og (4) den geografiske dimension.

De fire dimensioner er den ramme, hvori det økologiske råderum for skovområdet indledningsvist kan opstilles, og denne skal danne grundlag for en senere vurdering af, hvorvidt det nuværende danske forbrug af træ og træbaserede produkter ligger inden for eller overskrider det økologiske råderum på globalt plan. På denne form kan begrebet ses som en ramme for en række centrale spørgsmål til skovbruget og forbrugerne. I tabel 1 er disse spørgsmål sat i relation til den konkrete arbejdsopgave i projektet.

Muligheder og begrænsninger

Som det fremgår ligger der et omfattende arbejde forbundet i at besvare disse spørgsmål, selvom meget af den ønskede viden allerede foreligger bl.a. i form af skovstatistikker og resultater fra langsigtede undersøgelser ved FSL.

Projektet om skov og det økologiske råderum samler og præsenterer derfor data, som relaterer sig til den danske skovressource i forbindelse med den regionale og globale situation. Det er primært et metodeudviklingsprojekt, der skal pege på, hvor en kommende indsats skal samles i forbindelse med mere konkret arbejde med begrebet økologisk råderum.

Anvendelse af det økologiske råderum er ikke uden problemer. Det må derfor bygge på en forenkling af virkeligheden, hvis det skal have en værdi som illustrativt og pædagogisk værktøj inden for den fremtidige natur- og miljøforvaltning (Emborg, 1996). Faren er, at begrebet ender i et væld af omfattende tekniske analyser eller i løse formuleringer af krav til naturressourceforbruget.

Pilotprojektet går ikke nærmere ind på de fordelingsmæssige implikationer i begrebet. Det er dog tydeligt, at der er ideologiske og politiske overtoner i begrebet, som også kan anvendes normativt til fastlæggelse af udnyttelsesmetoder for ressourcerne. Det kan derfor få betydning for den igangsatte skovrejsning og for driftsformer i eksisterende og nye skove.

Det er endnu for tidligt at fremlægge resultater fra projektet; et udkast til den færdige rapport fra projektet vil blive tilsendt skovbrugets interesseorganisationer til kommentering. Efter afslutningen af de tre pilotprojekter vil projektgrupperne give deres bud på mulighederne for anvendelse af begrebet økologisk råderum. De resultater som er relevante for skovbruget vil blive refereret her i SKOVEN.

Referencer

Emborg, L. 1996: Det økologiske råderum. - Det Må Ud 11.11.96, Danmarks Miljøundersøgelser. 5 pp.
 Miljø- og Energiministeriet 1995: Natur- og Miljøpolitisk redegørelse 1995. - Miljø- og Energiministeriet. 573 pp.

ÅRETS TAL OG MILEPÆLE

Af sekretariatsleder Karsten Raae, Skovdyrkerforeningerne

Omsætningen faldt med 5%, og overskuddet blev 0,2 mio. kr for alle foreninger under ét. Antallet af medlemmer og antallet af hektar stiger fortsat.

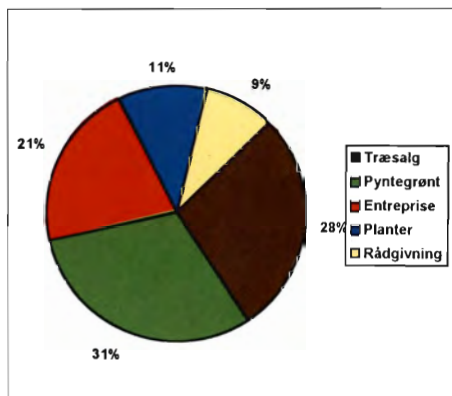
Skovdyrkerforeningernes regnskabsår går fra 1/7 - 30/6.

1996/97 blev et vanskeligt år for skovbruget. Chaufførblokaden i efteråret rystede i nogle dage afviklingen af pyntegrøntsæsonen. Dette illustrerede med uhyggelig tydelighed sårbarheden ved pyntegrøntproduktionen, der i skovdyrkerforeningerne tegner sig for godt 30% af omsætningen - mere end 70 mio. kr.

Det småt dimensionerede nåletræ var så langt nede i pris, at det for de færreste overhovedet kunne løbe rundt at skove det.

Resultatet

Omsætningen faldt i 96/97 til ca. 233 mio. kr. mod 250 mio. kr. det foregående år.

Fordelingen af skovdyrkerforeningernes omsætning 96/97.

I forhold til regnskabsåret 95/96 været tale om en væsentlig stigning i salget af rådgivningsydelser på næsten 20%. Råtræsalget tegner sig for næsten hele omsætningsnedgangen, idet der her kan konstateres et fald på over 20%. På driftsgrenene pyntegrønt, planter og entrepriser har omsætningen stort set været uændret.

Den lavere omsætning af råtræ og turbulensen omkring afviklingen af pyntegrøntsæsonen har ført til en lavere indtjening end budgetteret. Overskuddet i Skovdyrkerforeningerne tilsammen blev på godt 0,2 mio. kr. Set i lyset af

de vanskelige konjunkturer i skovbruget kan det betragtes som nogenlunde acceptabelt.

Udlandet

Skovdyrkerforeningernes aktiviteter i udlandet er i regnskabsperioden blevet organiseret som et selvstændigt økonomisk resultatcenter under navnet Danish Forestry Extension (DFE).

Der er to typer af aktiviteter. Dels to projekter i henholdsvis Letland og Litauen, hvor der etableres skovejereforeninger og rådgivningstjenester. Dels en række samarbejdsprojekter med bl.a. de store ingeniørfirmaer om levering af skovbrugsfaglig ekspertise til projekter i Østeuropa og den tredje verden.

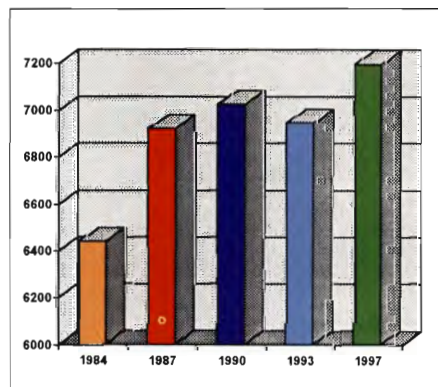
Endelig sælges korttids konsulent-ydelser til de internationale donorer som Danida, DANCED, Verdensbanken med flere. For disse har DFE løst en række opgaver i Asien og Afrika.

Der arbejdes i øjeblikket på at etablere et flisforsyningsprojekt i det nordlige Polen og på at skaffe Danida midler til at opbygge Skovdyrkerforeninger blandt private bønder i Nepals lavland.

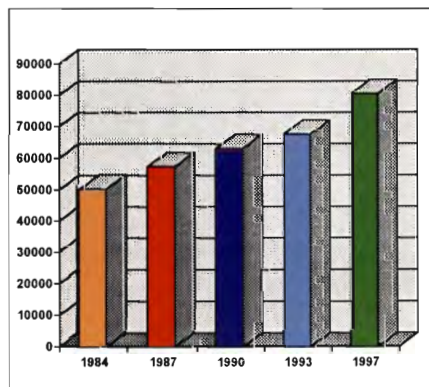
Ideen

Skovdyrkerforeningerne er som medlemsejet organisation principielt et non-profit foretagende. Formålet er at sikre medlemmerne en uvildig, alsidig skovbrugsfaglig rådgivning. Desuden tilby-

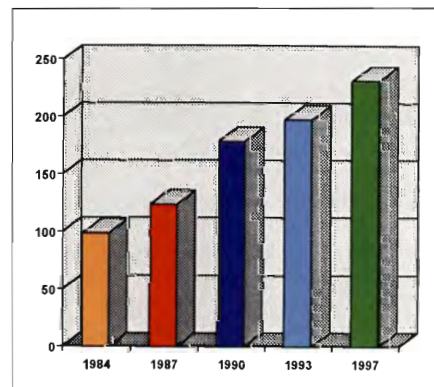
Udviklingen i skovdyrkerforeningernes medlemstal 1984-97.

Udviklingen i skovdyrkerforeningernes medlemsareal 1984-97.

Udviklingen i skovdyrkerforeningernes omsætning 1984-97.

des afsætning af skovprodukter, indkøb af planter og materialer gennem foreningerne, ligesom disse kan forestå afviklingen af arbejdsopgaverne i skovene.

Medlemmerne fastsætter selv satser og provision gennem de valgte bestyrelser. Målet er, at disse har det niveau, der skal til for at kunne fastholde og udvikle rådgivningstilbudet samt sikre en rimelig konsolidering af foreningerne.

Medlemmer og hektar

Salget af rådgivningsydelser er en helt central aktivitet i Skovdyrkerforeningerne. Rådgivningen er forudsætningen for alle de øvrige tilbud til medlemmerne. Derfor er det tilfredsstillende at se en positiv udvikling i omsætningen netop indenfor denne driftsgren. Dette skyldes blandt andet en støt medlemstilgang i det forløbne år.

Medlemstallet er steget med knap 100, og antallet af hektar tilknyttet fore-

ningerne er vokset med over 9000 siden 1/1-96. Der er således 7197 medlemmer af Skovdyrkerforeningerne med tilsammen 80.485 ha skov.

Skovarealet hos Skovdyrkerforeningernes gennemsnitsmedlem er voksende. Dette skyldes en tilgang af større skovejendomme fra 100 ha og opefter, samt til en vis grad strukturomlægningerne i landbruget, hvor sammenlægning af landbrugsejendomme ofte også betyder en sammenlægning af skovparceller.

En mindre del af øgningen af såvel medlemstal som hektartal skyldes Skovdyrkerforeningernes engagement i skovrejsningen. Denne foregår i betydeligt omfang uden om tilskudssystemet - for nye jordbrugere, der uden bopælspligt ønsker at etablere en skovejendom. Det skønnes at foreningerne er

involveret i rejsningen af omkring 3-400 ha ny skov årligt.

Milepæle

Debatten i Skovdyrkerforeningerne har i det forløbne år blandt andet koncentreret sig om følgende temaer:

- Udarbejdelsen af et koncept for videreuddannelse af bestyrelsesmedlemmer.
- Kortlægning af Sekretariatets kerneydelser i forhold til foreningerne og kvalitetssikring af disse.
- Nye måder at etablere projektgrupper på indenfor netværket.
- Udvikling og opprioritering af de interne efteruddannelses aktiviteter. Et kursus i naturværdivurdering / tilpasning af denne til praktisk driftsplanlægning kan nævnes som eksempel.
- Udvikling af rådgivningsværktøjer.

NYHED

FARM BOSS

- Stihl 026 FB er en stærk farmersav til landbruget
- Robust og gennemprøvet
- Benzinbesparende

- Avanceret luftfilterløsning
- Cylindervolume: 49 ccm
- Effekt: 3,5 HK
- Vægt: 4,6 kg.

Før kr. 4995,-
nu kun **3995,-** incl. moms

Spar kr. 1000,-

Nærmeste forhandler oplyses på tlf. 43 42 00 30

IMPORTØR: STIHL
 © 1997 HUSQVARNA

DANSK SKOV-ENTREPRENØR FORENING

ønsker kunder og leverandører en glædelig jul samt et godt nytår.

Brumi

PROF. ROTORKLIPPERE OG BJÆLKEKLIPPERE

Nyt! Nu også med variabel hastighed

Til græsslåning mellem nyplantninger m.m. Terrængående - på skrånninger - på brakarealer, på skovstier og vejrabatter samt andre vanskelige opgaver.

Miljøvenlig Honda eller Kawasaki motor. Blyfri benzin.

Priser fra kr. 7.996,- excl. moms.

Importør:

Nærmeste lagerførende forhandlere anvises

Skørping Motorforretning A/S
 Jyllandsgade 36-38, 9520 Skørping
 Tlf. 98391711 . Fax. 98392522

DST 3/97 OG 4/97

Temanummer om Klosterheden forsøgene samt artikel om ukrudtsbekæmpelse.

De to sidste numre af DST for i år er udkommet i december.

DST 3/97 er et temanummer om Klosterheden forsøgene. Det er en stor serie af forsøg i Klosterheden Plantage ved Holstebro for at undersøge hvordan træer på mager jord reagerer over for ydre påvirkninger, især forurening med svovl, kvælstof, havsalt mv.

Mest kendt har nok været en granbevoksning med et stort tag mellem træerne. Formålet var at man på nogle af forsøgsparcerne kunne fjerne nedbøren med dens indhold af forurening og i stedet tilføre rent vand (se foto side 548).

Forsøgsserien er nu stort set afsluttet, og der gøres status i en serie på 7 artikler på i alt 64 sider. Blandt de vigtigste resultater kan nævnes:

- Den eksisterende forsurening overskrider allerede i dag skovøkosystemets tålegrænse. En reduktion i tilførslen af svovl og kvælstof med mindst 23% er nødvendig, hvis forureningsskader på skovøkosystemet skal undgås.

- Der var ikke øget tilvækst ved tilførsel af kvælstof (årsagen er at der tilføres rigeligt med kvælstof via luftforureningen til at dække træernes behov på denne magre jord).

- Simple beregninger anslår at forsøgsbevoksningen på Klosterheden kan ophobe den nuværende deposition af kvælstof i ca. 40 år (eller 6-700 kg N/ha) før økosystemet bliver kvælstofmættet og begynder at udvaske mere kvælstof til grundvandet.

- Ved fortsat højt kvælstofnedfald er der - også på kortere sigt - stor risiko for relativ næringsmangel på Klosterheden, især med hensyn til fosfor.

- Reduktion af atmosfærisk tilførsel af svovl og kvælstof fører til bedre ionbalance i økosystemet, men ikke nødvendigvis til øget tilvækst.

- En moderat tilførsel af kalk og vitalitetsgødskning med især fosfor og kalium vil forbedre ionbalancen og træernes næringsstofbalance på næringsfattige lokaliteter i Midt- og Vestjylland.

DST 4/97 indeholder en enkelt artikel på i alt 12 sider: "Om ukrudtsbekæmpelse - før, nu og i fremtiden" af Thomas

Rubow, Danmarks JordbrugsForskning Flakkebjerg.

Artiklen giver en oversigt over de metoder der har været brugt i skovbruget i de sidste 40 år og kan forventes at være til rådighed i fremtiden. Der indgår helt nye og ikke tidligere publicerede forsøgsresultater.

Artiklen diskuterer hvor meget ukrudt der kan accepteres uden at give skader, og der præsenteres de tre modeller man kan vælge at følge fremover:

1. Kemisk model med kulturforberedelse, jordherbicerer, behovsbetingede pletsprøjtninger og oprydning med Roundup.

2. Integreret dyrkning hvor båndsprøjtning er et grundelement. Forsøgsarbejdet på dette område er i fuld gang.

3. Økologisk dyrkning der omfatter mekanisk renholdelse, afgræsning, dækmaterialer og dækafgrøder.

sf

DST (Dansk Skovbrugs Tidsskrift) har i år været på 4 hæfter med i alt 488 sider. De to første var et temanummer om træarts- og proveniensvalg i et bæredygtigt skovbrug (redaktør J. Bo Larsen) og et festskrift om dansk skovbrug i 100 år.

DST sælges i abonnement, og 1997 årgangen kan stadig købes, pris 200 kr inkl. moms. Henvendelse: Dansk Skovforening, att.: Doris Jensen, fax 33 24 02 42, tlf. 33 24 42 66.

INDSEND FOTO, STREGTEGNING, LOGO OG TEKST SÅ LAVER VI OPSÆTNING AF ANNONCEN

- MOD ET MINDRE GEBYR

Brdr. Svanebjerg

over 30 år med speciale i oprensning af skov- og markgrøfter

Nyhed

Jydland portaltraktor
Introduktionspris på
bundklipning af juletræer
ved bestilling inden 1.2.98

Desuden udfører vi juletræsnetning, rabat-klipning m.m.
Leestrup · 4733 Tappernøje · tlf. 53 82 53 77 · 53 82 54 25
Forhandling af anlægsrør til overkørsler

EMBEDSVÆRKETS STORE KUP

Af skovkonsulent
Peter Sørensen *

Embedsmændene i Skov- og Naturstyrelsen har en plan. De vil redde verdens skove.

Opskriften lyder på global skovkonvention og landevis certificering.

Men der er flere gode grunde til, at netop dén politik vil slå fejl - ikke mindst for Danmark.

Ifølge Claus Jespersen 1) og Henrik Hagen Olesen 2) anser Skov- og Naturstyrelsen en global skovkonvention som et vigtigt mål for Danmark.

Ikke fordi styrelsen regner med, at en ny konvention vil få nogen nævneværdig betydning herhjemme, hvor skovene jo ifølge den officielle udlægning allerede er bæredygtige. Men fordi embedsmændene har lagt en snedig plan. De vil - via de internationale skovforhandlinger - skaffe sig langt større indflydelse på den globale skovsituation, end Danmarks beskedne placering på verdenskortet egentlig berettiger til.

Og som en bekvem sidegevinst planlægger S&N nu også at bruge de endeløse mellemstatslige skovforhandlinger som en sovepude i spørgsmålet om certificering.

Meget tyder dog allerede nu på, at udviklingen igen er rendt fra embedsværket.

UNGASS - endnu en fuser

Efter 5 års forhandlinger om en skovkonvention er det vigtigste resultat, at verdens regeringer har udskudt den endelige beslutning om konventionens skæbne til den anden side af år 2000. Mellemtiden skal bruges til yderligere udredninger og forhandlinger.

Beslutningen blev taget i juni måned på FN's særlige samling, UNGASS-mødet. Dette møde var opfølgningen på det store Rio-topmøde om miljø og udvikling i 1992.

En del lande og de fleste af verdens grønne organisationer havde dog allerede tabt tålmodigheden inden UNGASS-mødet. De melder nu hus for-

ARGUMENTER IMOD EN SKOVKONVENTION

Allerede ved et møde forud for UNGASS-mødet i juni meldte 86 grønne og sociale organisationer fra hele verden indtil videre pas overfor at spille kræfterne på at udarbejde en international skovkonvention. Fra dansk side underskrev WWF og Nepenthes organisationernes erklæring.

Blandt grundene til ikke at støtte en konvention, som udarbejdes og vedtages af regeringerne, er følgende hovedpunkter:

◆ Fastfrysning af svage standarder

Der vil være stor fare for, at man kun vil være istand til at opnå politisk konsensus (enighed) omkring den laveste fællesnævner. Dermed kan man frygte en formalisering af uacceptabelt lave standarder for skovforvaltning, hvilket vil give grønt lys for ikke-bæredygtig skovforvaltning. Desuden kan en skovkonvention undergrave adskillige mere interessante initiativer for at beskytte skovene.

◆ Favorisering af kommercielle interesser

Man kan frygte, at magtfulde kommercielle handelsinteresser vil få urimelig stor indflydelse på en international aftale, som dermed ikke i tilstrækkelig grad vil rette sig imod den griske og uetiske opførsel, som et stigende antal transnationale tømmerfirmaer udviser.

◆ Underminering af biodiversitets-konventionen

Der vil være fare for, at en ny konvention vil underminere den historiske konvention om biologisk mangfoldighed og andre allerede eksisterende - men stort set uoplydte - internationale og regionale miljøaftaler og initiativer.

◆ Undvigelse af de reelle problemer

En konvention vil formentlig ignorere eller undgå nogle af verdens mest kritiske og kontroversielle skovproblemer, og vil dermed forfejle indsatsen for at rette op på de grundlæggende, kroniske årsager til skovrydning og degradering af skovene.

◆ Trusler mod folkelige initiativer

Man risikerer at underminere vigtige ikke-statslige initiativer (for eksempel uafhængig certificering af skovdrift og skovprodukter), samt at forringe indfødt folks og lokale landsbysamfunds mulighed for at påvirke udviklingen i deres egne skove.

◆ Forsinkelse af handling

Man vil forsinke eller blokere for løsningen af en lang række kritiske skovproblemer igennem årelange debatter, forhandlinger og underskrivelses-ceremonier - spild af værdifuld tid, som kunne bruges bedre på at løse virkelige skovproblemer og følge op på eksisterende miljøaftaler.

Ovenstående argumenter kan med stor ret også fremføres mod at basere en certificeringsordning på en mellemstatslig aftale.

* Tidligere NGO-repræsentant i Ad Hoc Kontaktgruppen for International Skovpolitik, pt. konsulent i Malaysia. E-mail: pso@ibm.net

Kilde: International citizen declaration against a global forest convention

Helsinki aftalerne siger at man bør plante hjemmehørende arter og lokale provenienser, hvor forholdene er passende. Alligevel er der fortsat frit slag til at udnytte skovbrugets "frie afgrødevalg" til i yderste konsekvens at konvertere hele skove til eksotiske plantager (Foto af en frøavlsbevoksning af sitkagran på Midtsjælland).

bi, når det drejer sig om årelange forhandlinger om nye luftkasteller. I stedet opfordrer de indtil videre til, at kræfterne samles om at løse de virkelige problemer ude i skovene.

Der er også andre gode grunde til, at de grønne organisationer ikke støtter en skovkonvention (box 1). En af de vigtigste er, at ikke engang de miljøaftaler, som blev vedtaget på Rio-topmødet, hidtil er blevet taget alvorligt. Eksempler på overtrædelser og manglende opfølgning er stadig alt for hyppige til at give de underskrivende lande særlig stor troværdighed i de fortsatte skovforhandlinger.

Massakre på smågrise

End ikke Danmark, som hører til de varmeste fortalere for en skovkonvention, ligger på den lade side, når det gælder om at løbe fra eksisterende aftaler. Et oplagt eksempel er den hjemlige sag om vildsvinene, der er i klar strid med konventionen om biologisk mangfoldighed 3).

Konventionen siger, at en fundamental forudsætning for beskyttelse af biodiversitet er at bevare og *genindføre* levedygtige bestande af arter i deres naturlige omgivelser.

Men alt imens Danmark har travlt med at optræde som moralsk vogter på den internationale scene, er det landbrugsinteresser, der tæller på den hjem-

lige front. Derfor er vildsvinene i de danske skove blevet mødt med miljøministeriets udryddelses-kampagne, hvis karakter bedst afspejles i udtalelserne fra en vestjydsk statsskovrider: "Hvis det viser sig, at nogen af vildsvinene har smågrise, må vi hurtigst muligt finde dem og skyde dem også..." 4)

Om skovrideren har tænkt sig at ende småkræenes dage med hagl eller bolt pistol står uklart. Til gengæld er det soleklart, at det ikke kun er de internationale miljøaftaler, der er blevet suspenderet, men også den danske jagtlov, som ellers længe har indeholdt etisk forsvarelige jagttider på vildsvin.

Skovbrugets agurke-regulativ

Heller ikke Helsinki-resolutionerne 5), som er de europæiske landes direkte opfølgning på Rio-topmødets skovklæring, har Danmark taget særlig alvorligt.

Eksempelvis siger Helsinki-aftalerne, at man bør plante *hjemmehørende arter* og *lokale provenienser*, hvor forholdene er passende. Blandt andet fordi det er den mest effektive metode til at understøtte den oprindelige biodiversitet og sikre en stabil og sund skov. Samtidig er det et princip, som meget let kan opfyldes overalt i Danmark.

Alligevel er der fortsat frit slag til at udnytte skovbrugets "frie afgrødevalg" til i yderste konsekvens at konvertere hele skove til eksotiske plantager 6). Og

i stedet for at fremme brugen af provenienser fra lokale frøkilder, opretholder både Danmark og EU meget restriktive regulativer for brug af ikke-kåret frømateriale.

For eksempel kræver det dispensation, hvis en skovejer vil opformere planter fra sin egen skovs lokalitets- og klimatilpassede træer i en nærliggende planteskole. At bruge planter fra nabo-skoven i ens egen skov er helt udelukket med mindre eksperter har godkendt krumningen på modertræernes stammer.

Derimod må man hellere end gerne plante afkom af sydtyske bøge, vestamerikanske sitka og kaukasiske normannsgrener, hvor man har lyst - uanset jordbund og klima på voksestedet.

Afvikling uden ende

Ikke engang i vores statsskove er sporene efter Rio særlig tydelige. Selvom Skov- og Naturstyrelsen gør en stor og prisværdig indsats for at genoprette natur, etablere rekreative anlæg og udlægge naturskogsområder, ligner det stadig kun et skud spredte hagl i forhold til de reelle intentioner i Helsinki-aftalerne.

Det skyldes blandt andet, at embedsværket stadig kører i skildpaddegear, når det gælder om at gennemføre naturnære dyrkningstiltag. Med skovaftalerne i hu burde den slags ellers være i fuld gang med at udkrystallisere sig overalt i statens skove - og ikke kun,

De grønne organisationer afviser en skovkonvention af flere årsager: Der er stor fare for at man kun kan blive enige om den laveste fællesnævner, kommercielle interesser kan få urimelig stor indflydelse, og man vil forsinke løsningen af en lang række problemer gennem årelange debatter. (Billedet er fra Gambia og viser mangrove-skov langs floden. En del steder er mangroven afbrændt helt ud til floden, hvilket giver fare for erosion).

hvor der gives ekstrabevillinger til "grøn" skovdrift.

Forhalingstaktikken er også til at få øje på, når Styrelsens svar på deres eget nationale kriterie om, at "brug af pesticider bør begrænses mest muligt" (7) er en mangeårig, trinvis afviklingsplan uden ende (8). Først efter år 2005 vil der ikke længere blive etableret intensive, giftbefængte juletræskulturer i statens skove. Og selv derefter vil sprøjtemaskinerne fortsætte arbejdet på andre statsejede skovarealer!

Hertil kommer, at der slet ikke eksisterer planer for at nedbringe gifforbruget på de 2/3 af skovarealet, der er privatejet.

Demokratisk underskud

Manglende opfølgning af eksisterende miljøaftaler er langt fra det eneste kritikpunkt imod processen frem mod en skovkonvention. De internationale skovforhandlinger er også ofte blevet kritiseret for ikke at inddrage interesseorganisationerne i tilstrækkelig grad.

For at sikre sig en mere demokratisk profil nedsatte Skov- og Naturstyrelsen derfor i 1994 et nyt forum: *Ad Hoc Kontaktgruppen for International Skovpolitik*, der består af repræsentanter fra interesseorganisationer og institutioner. Efterhånden som Ad Hoc møderne forløb blev det dog hurtigt klart, at S&N kun ønskede at orientere - ikke at inddrage. Så mens de fremmødte er blevet bombarderet med akronymer for mellemstatslige forhandlingsorganer, er "Danmarks" internationale skovpolitik fortsat blevet defineret af en lille håndfuld embedsmænd.

Og hvad embedsmændene er sprunget let henover på møderne, kan man få uddybet på Internettet. For eksempel at en række følsomme, men afgørende emner på det nærmeste har været tabu på de regeringsstyrede, internationale skovmøder (9).

Det gælder ikke kun det pinligt nærværende problem om at indføre mere demokrati i forhold til beslutninger om skovene. Regerings-repræsentanterne har også bekvemt fortrængt achilleshæle som korrupsion, internationale organisationers fremtidige rolle, globale finansieringsordninger og overførsel af teknologi.

Emner, som ellers nok kunne tåle at blive vendt, hvis man reelt ønskede at gøre noget ved problemerne.

International profilering

På trods af manglende indhold og resultater af de internationale skovforhandlinger er der dog nogen, der har fået noget ud af hele balladen. Ikke mindst den danske delegation, der - med miljø- og energiministeren i front - var mødt op i dansesko til det store UNGASS-taffel i juni.

Som de danske embedsmænd senere udtrykte det "var der ingen tvivl om,

Embedsmændene satser på landevis certificering af flere årsager. Dels fordi det næppe vil give væsentlige ændringer for dansk skovbrug, dels fordi et pænt nationalt gennemsnit vil gøre det muligt at sælge et giftsprøjet juletræ hvis man andre steder i landet dyrker økologiske træer. (Foto af intensiv juletræproduktion på Nordfyn).

LANDEVIS CERTIFICERING

- frem med piskan

Når embedsmændene tør satse på idéen om landevis certificering, er der to grunde:

Dels er det tydeligt, at man anser det for helt usandsynligt, at en mellemstatslig certificeringsordning vil bringe væsentlige ændringer med sig for dansk skovbrug - i hvert tilfælde indenfor en overskuelig fremtid.

Dels regner man åbenbart med, at et pænt nationalt gennemsnit for miljøhensyn i skovene vil kunne overbevise den miljøbevidste forbruger om, at han skal købe et giftsprøjet juletræ, fordi man i den anden ende af landet dyrker økologiske træer.

Det første skal såmænd nok holde stik, det sidste er en misforståelse. Hele idéen om certificering bygger jo netop på det princip, at forbrugerne skal kunne føle sig trygge ved, at det produkt, de køber, er produceret miljøvenligt. Derfor er det ønsketænkning, at man i fremtiden skulle kunne sælge certificerede træprodukter uden en varedeklaration, der beskriver det aktuelle produkts miljøegenskaber. Krav på ejendomsniveau er uundgåelige.

Skov- og Naturstyrelsen risikerer derfor at skyde sig selv i foden, når man vil gennemføre en landsdækkende certificering ved tvang og samtidig gøre ansvaret for certifikatet til et nationalt ansvar.

Hvis hele skovbrugets renommé og indtjeningssevne sættes på ét bræt, må landets skovtilsyn nødvendigvis omdannes til et skovpoliti. Det er slut med sporadiske hyggestunder ude på skovejendommene og stiltiende accept af en enkelt skovslagning i ny og næ. Hvis ikke de enkelte skovejere overholder reglerne, kan det true hele skovbrugets velfærd og nationens troværdighed. Også skovbrugere som gør deres pligt vil blive ramt.

Derfor vil embedsmændene, som ellers hylder frivillighedsprincippet, være tvunget til at svinge piskan. Repressalier eller statsadministration må blive konsekvensen for genstridige skovejere. Hvis først det nationale certifikat ryger sig en tur, vil det få uoverskuelige konsekvenser på et marked, der er gearret til certificeret træ via mellemstatslige aftaler.

at det var EU-landene, der var de ledende og især viste lederskab i forhold til udviklingslandene". Og Danmarks indflydelse var specielt stor, fordi landet var blandt de få, der havde betalt den aftalte støtte til u-landene 1).

Med den skattefinansierede moralske ryggrad på plads var vejen dermed åbnet for at pudse den danske glorie i de internationale medier. Og da Svend Auken i "Earth Times" langede ud efter dem, som havde mistet troen på en skovkonvention, lød der ikke det mindste om de hjemlige problemer med at leve op til de allerede eksisterende konventioner og aftaler 10).

Men måske er det, som en anonym deltager på et tidligere møde blev citeret for at sige: "Spillet går ud på at gøre så lidt som muligt og få det til at se ud af så meget som muligt. Det er en joke. Det er ikke en moralsk proces" 9).

Hudfletning og røde ører

Uanset manglende moral i den internationale proces, kan der alligevel udledes en morale: Når vi danskere som selvudråbte foregangsmænd på skovområdet ikke fejler ordentligt for egen dør, kan vi på længere sigt meget vel bidrage til at undergrave den internationale indsats for skovene.

Mange u-landes regeringer kaster sig nemlig gerne over kritikpunkter, der kan bruges til at hudflette i-landenes skovforvaltning - og dermed til at retfæ-

diggøre deres egen manglende indsats på skovområdet.

Af samme grund kan de danske skov-ambassadørers ranke rygge hurtigt forvandles til røde ører, hvis historier om juletræsplantager, ubeskyttede naturskove og summariske nedslagninger af vildsvin når ud i den internationale pressespalter.

Alternativ strategi

Selvom en international skovkonvention med indbygget lande-certificering næppe er vejen frem, bør Danmark naturligvis stadig spille en rolle i de internationale skovforhandlinger.

Men måske ville indflydelsen på den globale skovudvikling være bedre sikret, hvis Skov- og Naturstyrelsen udskiftede den nuværende strategi med den, som statsministeren valgte i sin tale på UNGASS-mødet. Han kommenterede her opfølgingsarbejdet efter Rio-topmødet i 1992 med ordene: "Lad os være ærlige: Vi har ikke gjort, hvad vi skulle" 11).

Når den erkendelse er på plads, kan kræfterne sættes ind på at fjerne de sidste grå pletter på den indenlandske skovpolitik, inden vi kræver, at andre skal opføre sig bedre end os selv.

1. Claus Jespersen, 1997: Vejen frem mod en skovkonvention. SKOVEN 8/97. S. 338-39.
2. Henrik Hagen Olesen, 1997: Et certifikat for dansk skovbrug. SKOVEN 11/97, s.510-11.
3. Convention on Biological Diversity, 1992. Kan læses på gopher://gopher.law.cornell.edu:70/00/foreign/fletcher/BIODIV.txt
4. Peter F. Gammelby, 1997: Vildsvin ved Vestkysten skal skydes. Artikel i Internetavisen Jyllandsposten d. 11.03.97. http://www.jp.dk/cgi-bin/dbpublish.dll?page=arkiv/artikel&art_id=41554
5. Helsinki-resolutions, 1993. Kan læses på <http://www.efi.joensuu.fi/publications/helsinki/>
6. Jens Bjerregaard Christensen, 1997: Ingen Schweizerost, Peter Sørensen. SKOVEN 10/97, s. 432.
7. Miljøministeriet, 1994: Strategi for bæredygtig skovdrift. Betænkning nr. 1267. Skov- og Naturstyrelsen.
8. Jens Bjerregaard Christensen, 1997: Ny målsætning for statsskovene: Pesticiderne på vej ud. SKOVEN 2/97, s. 62-64.
9. IISD, 1997: Countdown Forests '97. A briefings series of the International Institute For Sustainable Development. Issue 8. Kan læses på <http://iisd1.iisd.ca/forests/countdown/cf-8.pdf>
10. Svend Auken, 1997: Forests need long term solutions and firm commitments from all parties, if deforestation is to be stopped. Earth Times, 28. Juni. Kan læses på http://www.earthtimes.org/jun/earthsummitforestsneedjun28_97.htm
11. Statsminister Poul Nyrup Rasmussens tale på UNGASS-mødets åbningsdag. Kan læses på gopher://gopher.un.org:70/00/ga/docs/S-19/statements/gov/RASMUSSE.TXT

**DENNE
ANNONCE-
PLADS
KUNNE DU
HAVE FÅET
FOR
KR. 735,-**

GRØFTER!

40 41 62 44

Den direkte forbindelse til perfekt grøftearbejde.

Lille effektiv maskine. – Skovl med anlæg til almindelige grøfter. – Rabatskovl til dybe grøfter samt grøfter i blødt terræn. – Desuden skovle på 300, 360, 500 og 1600 mm. – Til dræn, vand og planering!

ENTREPRENØR

JOHAN PEDERSEN

- Gravning af nye grøfter
- Gravning til vandrør
- Nedlægning af rør i overkørsler
- Rensning af grøfter
- Gravning til dræn
- Planering af mindre veje samt spor

**HØJ KVALITET
FAST METERPRIS**

ANBÆKVEJ 10
8450 HAMMEL - 86 96 29 10
BIL TLF. 40 41 62 44

Effekt	Forhandlet	Offentliggjort	Gældende fra	Næste forhandling
Bøg				
Kævler	20.06.1997	Skoven-Nyt 20/97	11.12.1996	10.12.97
Bundgarnspæle	25.02.1997	Skoven Nyt 8/97	25.02.1997	
Eg				
Kævler	11.09.1997	Skoven-Nyt 28/97	24.08.1995	
Bundgarnspæle	25.02.1997	Skoven-Nyt 8/97	25.02.1997	
Ask				
Kævler	11.09.1997	Skoven-Nyt 28/97	24.08.1996	
Bundgarnspæle	25.02.1997	Skoven-Nyt 8/97	25.02.1997	
Ær				
Kævler	20.06.1997	Skoven-Nyt 20/97*	11.12.1996	10.12.97
Andet løv				
Kævler	20.06.1997	Skoven-Nyt 20/97*	11.12.1996	10.12.97
Nåletræ				
Uafk. tømmer vest	27.01.1997	Skoven-Nyt 4/97	28.01.1997	December
Uafk. tømmer øst	04.02.1997	Skoven-Nyt 5/97	04.02.1997	December
Rødkernet nål	02.04.1997	Skoven-Nyt 12/97*	02.04.1997	December
Korttømmer	27.01.1997	Skoven-Nyt 4/97	28.01.1997	December
Emballagetræ	30.10.1996	Skoven-Nyt 36/96	31.10.1996	December
Lameltræ	27.01.1997	Skoven-Nyt 4/97	28.01.1997	December
Impr.master mv.	27.01.1997	Skoven-Nyt 5/97	28.01.1997	December
Novopan-træ	14.08.1996	Skoven-Nyt 26/96	19.08.1996	
Brænde		Skoven-Nyt 20/97*	24.06.1997	
Pæle, lægter		Skoven-Nyt 20/97*	24.06.1997	

* Grønne priser. Redaktionen afsluttet 08.12.1997. D.K.I.-Træ forhandles ikke p.t.

OKTOBER 1997

Oktober gav en nedbør lidt over det normale, mest på Bornholm, Nordøstsjælland og det sydlige Jylland.

Temperaturen blev noget under det normale, selvom den første tredjedel af måneden var ret varm med en middel omkring 11,5. Det var især det meget tidlige vintervejr med snebyger omkring den 25. der trak middeltemperaturen ned. Der er målt frost næsten overalt i uge 42, 43 og 44 (bortset fra kystegnene) - det blev ned til 1-3 gr. frost i uge 42 og 2-8 gr. frost i uge 43-44. Antallet af frostdøgn blev så højt som 9 i snit, og ser man bort fra kystområderne er der talt 10-14 døgn med frost næsten overalt.

November har indtil den 24. givet under halvdelen af den normale nedbør (79 mm). Temperaturen blev i snit en smule under det normale. Der er målt frost ned til 2-7 gr. næsten overalt i alle uger, bortset fra uge 46.

Amt	Nedbør, mm		
	Oktober	Normal	1/11-24/11
Nordjyllands	61	76	31
Viborg	71	85	34
Århus	67	67	27
Vejle	91	87	26
Ringkøbing	84	96	29
Ribe	101	100	26
Sønderjyllands	99	87	22
Fyns	84	62	25
Vestsjællands	89	55	34
Nordøstsjælland	109	56	34
Storstrøms	64	49	51
Bornholms	117	60	25
Lands gennemsnit	83	76	30

Temperatur°C	Oktober		
	Målt	Normal	27/10-24/11
Middel	7,8	9,1	5,2
Absolut min.	-4,6		-4,4
Absolut max.	16,4		11,6
Antal soltimer	124	96	68
Antal frostdøgn	8,9	1,8	5,6
Antal graddage	286	253	331

Vindstyrke hyppighed, %, større end eller lig

	Målt	Normal	Målt
Styrke 6 (hård vind)	22	13	19
Styrke 8 (hård kuling)	3	2	0,7
Styrke 10 (storm)	0	0	0
Hyppigste vindretninger	W	SW,SE	SE

**Lad os
jævne vejen
for Dem**

Levering og udlægning af grus, sten og andre vejmaterialer direkte fra lastbil med patentanmeldt vejafrettermaskine.

- * Vi udlægger sorterede materialer i lag, 1-20 cm i profil.
- * Vi jævner veje, hvis overflade er grus, i profil.
- * Vi kan begrænse udlægningen til sporene.
- * Vi udlægger Deres egne materialer eller leverer materialer.
- * Udlægningen kræver ikke mandskab ud over føreren af lastbilen – så arbejdet kan klares uden Deres medvirken.
- * Med metoden opnås en fin jævn vej – hurtigt og billigt.
- * Tilbud uden forbindelse.
- * Vi kommer over hele landet.

**Hyllede
Vognmandsforretning**

Svend Petersen
Møllevej 88, Hyllede - 4683 Rønnede
Telefon 53 82 50 77

Vi sender de bedste ønsker om en glædelig jul og et lykkebringende nytår.
Vi takker samtidig for det gode samarbejde i det forløbne år.

NORDIC WOOD FORTSÆTTER

Det fællesnordiske forskningsprogram fortsætter de næste tre år. Målet er at øge anvendelsen af træ.

Nordic Wood - udviklingsprogrammet for nordisk træindustri - fortsætter i en ny treårs periode fra og med 1998.

Det samlede budget ventes at blive på 100 mio. norske kroner. Heraf yder Nordisk Industrifond 30 mio., nationalt bevillende instanser 20 mio., og industrien kommer selv med 50 mio. enten i form af værdien af eget arbejde eller kontanter.

Nordic Wood 2 har til formål at øge træets konkurrencekraft over for andre materialer. Hovedvægten vil formentlig ligge på:

1. Træ og miljø, herunder livscyklus-analyser og miljømærkning, emissioner, æstetik, trivsels- og livskvalitet.
2. Træ som ingeniørmateriale, herunder dataprogram for beregning og konstruktion og bedre definerbare træmaterialer.
3. Nye produkter og nye markeder, herunder træ i offentligt byggeri, økologisk byggeri, sportshaller, materialekombinationer, tilpasning af træprodukter til nye markeder i Europa, Fjernøsten og USA.
4. Logistik i trækæden fra savværk til slutbruger, anvendelse af EDI, styresy-

stemer baseret på informationsteknologi mv.

Som noget nyt vil der i Nordic Wood 2 også blive afsat midler til forprojekter for at give mulighed for godt gennemarbejdede projektbeskrivelser.

Nordic Wood 1

Den første udgave af Nordic Wood er afviklet i perioden 1993-97 med et samlet budget på 130 mio. NOK. Der er igangsat 33 projekter som har involveret 375 virksomheder. 18 universiteter, tekniske højskoler og institutter har leveret viden og laboratoriearbejde.

De mest kendte projekter fra Nordic Wood 1 er (i parentes nævnes hvor emnet har været omtalt i Skoven):

- Broer i træ (se 1/96, s. 14-16 og 6-7/96, s. 283)
- Fleretages byggeri i træ (11/97, 6-7/96, s. 287 mv.)
- Støjtårn i træ (se næste side)
- Brandsikre træhuse (11/96, s. 488)
- Træ og miljø
- Dataprogram for limtrækonstruktioner og for trappekonstruktioner
- Tilpasning af nordisk træ til fjernøstlige markeder

Desuden har vi omtalt et projekt omkring sporbarhed af tømmer ved hjælp af en transponder (3/97, s. 151) og miljødeklARATIONER (11/97).

Kilde: Træ og industri 10/97

Træbroer

Et af de store projekter under Nordic Wood har været træbroer. Der har været deltagere fra alle de nordiske lande, herunder DTI Træteknik fra Danmark.

Projektet blev afsluttet i 1996. Budgettet var på 8 mio. NOK, finansieret af Nordisk Industrifond, udviklingsprogrammer i de enkelte lande, vejmyndigheder og træindustrien.

Et af resultaterne af projektet har været en serie på 12 rapporter på engelsk om tekniske og markeds-mæssige forhold. Et andet resultat er bogen "Träbroar" som henvender sig til projekterende, rådgivere, bygge-myndigheder og entreprenører samt studerende. Den giver både inspiration og faglig information om anvendelsen af træ til brobygning.

Bogen er opdelt i tre hovedafsnit: Brobygningsteknik, brotyper, og projektering af træbroer (med eksempler på dimensionering, regneeksempler og tegninger). Bogen er rigt illustreret med tegninger og farvefotos. Eksemplerne stammer hovedsagelig fra de over 100 svenske træbroer der er bygget inden for de sidste fire år - men der er også enkelte danske broer med i bogen.

Träbroar. Udgivet 1996 af Träinformation. 96 sider, rigt ill. Pris: 195 SEK + moms og forsendelse. Bestilles hos: Träinformation, tlf. 0046 84 40 85 50, fax 0046 84 11 26 76.

Et af de store projekter i Nordic Wood har været træbroer - her en bro fra Finland.

Støjskærm ved frakørsel fra motorvej E47 (ved Buddinge i København).

Støjskærm ved omfartsvej sydvest for Holbæk. Skærmen er tilpasset terrænet ved at gå bag om et større træ der stod i byggeplanen.

STØJSKÆRME AF TRÆ

Træ kan anvendes til støjdæmpning langs større veje.

Træ kan bruges til støjskærme langs større veje. På disse sider er vist to eksempler, men der kan også nævnes motorvejen syd for Roskilde, nord om Nyborg og ved Saksøbing.

Støjskærme er imidlertid ikke kun egnede til boligområder ud til motorveje, men også boliger ved større udfaldsveje, ringveje, jernbaner og støjende industrier.

En støjskærm er opbygget af et lag brædder på forsiden og en træplade på bagsiden. Skærmen bæres af stålsøjler på et betonfundament. Det er vigtigt at skærmen er helt tæt - hvis der er åbninger i skærmen på blot få procent af den samlede flade vil den støjdæmpende virkning falde kraftigt.

En skærm på 3 m højde vil typisk kræve omkring 0,6 m³ skåret træ pr. 10 m længde plus en lignende mængde træ til træpladen. Det svarer til omkring 2 m³ råtræ pr. 10 m. Set fra skovens side er den største fordel ved træskærme måske at træ anvendes på en meget synlig måde og ses af mange mennesker.

Træbeskyttelse

Når træ bruges udendørs har man normalt krævet at alt træet blev trykimprægneret for at sikre holdbarheden - men det er slet ikke nødvendigt. I de senere år er der blevet stigende interesse for konstruktiv træbeskyttelse - dvs. at konstruktionen udformes således at regnvand løber hurtigt af.

I de støjskærme der er vist på disse sider er der brugt træbeskyttelse på den nederste del af skærmen hvor der er risiko for jordkontakt. Desuden er visse andre dele af skærmen malet af æstetiske årsager.

Der stilles visse krav til træet for at skærmen kan yde tilstrækkelig lyd-dæmpning. Brædderne skal være marvfri, uden vankant, tørret til 16%, der må kun være begrænset krumning, ingen gennemgående revner, og der må ikke være knasthuller, indgroet bark, råd, insektskader mv.

Især rødgran er meget velegnet til støjskærme fordi tørt træ ikke lader sig opfugte når det er tørret ned (ringporerne i kerneveddet lukkes ved tørreprocessen). Et godt eksempel herpå er de træskure af gran som Dansk Skovforening lod opføre i 1895. Da skurene blev undersøgt for to år siden var de næsten ubeskadigede, bortset fra nogle få ste-

Vejledning

Som et led i et Nordic Wood projekt er der for nylig lavet en vejledning i materialevalg og konstruktion. Den er især henvendt til ingeniører, arkitekter, vejmyndigheder, boligselskaber og andre som overvejer at opføre støjskærme.

Vejledningen beskriver støj, materialevalg, træbeskyttelse, konstruktion (med en lang række eksempler fra alle de nordiske lande), vedligeholdelse, konstruktionseksempler, arbejdsbeskrivelse samt en litteraturliste.

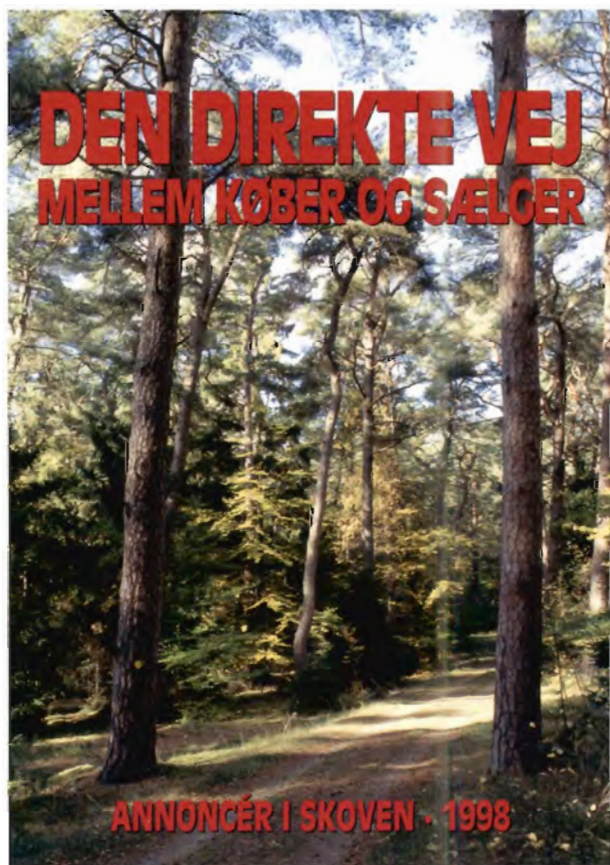
Vejledningen blev udgivet i sommer, og der er p.t. udleveret 350 stk. Heraf er 130 stk uddelt ved tre orienteringsmøder der er blevet afholdt forskellige steder i landet her i november.

Martin Vestergaard: Støjskærme i træ. Dansk Teknologisk Institut 1997. 64 sider, rigt ill. i farver. Pris: 150 kr inkl. moms. Købes ved DTI Træteknik, tlf. 43 50 43 50.

der hvor der var sket fejl i konstruktion eller senere brug af skuret (se Skoven 10/95).

Det er vigtigt også at tænke på den æstetiske side. Skærmen bør udformes så den kommer til at virke som en naturlig del af landskabet. Det kan ske ved at male større eller mindre dele af skærmen og lade skærmen følge terrænet. Samtidig kan man med enkle midler skabe variation i skærmens udseende så trafikanterne ikke sløves (fx ændre bræddernes orientering, farve, elementernes højde osv.).

sf

Den direkte vej mellem køber og sælger - annoncér i SKOVEN

Media-informationer for 1998 for SKOVEN og SKOVEN-NYT er nu udkommet. Det er en brochure på 4 sider, som alle annoncører har brug for.

SKOVEN er Danmarks største fagblad inden for skovbruget. Oplaget er knap 5000, og SKOVENS læsere dækker et bredt spektrum af faggrupper inden for dansk skovbrug.

Mediabrochuren indeholder en oversigt over annonceformater, så man let kan se de forskellige muligheder i den ønskede størrelse, samt annoncepriserne.

Der er desuden oplysninger om de forskellige muligheder for at udsende brochurer eller kataloger sammen med SKOVEN, samt priseksempler herpå.

På bagsiden omtales nyhedsbrevet SKOVEN-NYT - hvor tit det udkommer, lidt om den korte produktionstid samt priseksempler på annoncer.

**SKOVEN og SKOVEN-NYT
er din kontakt til det danske skovbrug.**

*Media-brochuren kan fås ved henvendelse til redaktionen,
Lene Loving, tlf. 33 24 51 52 / 232 (direkte)*

**Dansk Skovforening ønsker alle
SKOVENS læsere og annoncører
en rigtig glædelig jul og et godt nytår**

**Vi takker samtidig for det
gode samarbejde i det forløbne år.**